

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451 - 4257

SUBOTICA, 5. PROSINCA 2003. * CIJENA 20 DINARA * BROJ 45

Intervju:
Ivan Balažević

Koalicija Zajedno za toleranciju

Savezom do cenzusa

“DDOR NOVI SAD” AD

Glavna filijala “SUBOTICA”
NAŠIM GRAĐANIMA NUDI:

OBAVEZNO OSIGURANJE VOZILA

- 25% NIŽA CENA
- 30% BONUS
- 10% POPUST NA GOTOVINSKO PLAĆANJE

PLAĆANJE OSIGURANJA I TROŠKOVI REGISTRACIJE

- 10 RATA OBUSTAVOM OD ZARADA
 - 12 RATA OD PENZIJE
 - 4 RATE ČEKOVIMA GRAĐANA
za putnička vozila
 - JP “SUBOTICA-TRANS”
Segedinski put br. 84, telefon: 41-948
 - “INTERŠPED - DDOR NOVI SAD”
Pala Papa br. 17, telefon: 622-115 / 622-107
 - DP “INTEGRAL MEHANIZACIJA I TRANSPORT”
Čantavirski put bb, telefon: 566-038
- 1.000,00 DIN UMANJENJE**
za teretna vozila

USLUGA REGISTRACIJE BESPLATNO

• DDOR NOVI SAD • AD

OBAVEZNO OSIGURANJE MOTORNIH VOZILA

- PROLJETNI POPUST 20%
- MOGUĆNOST PLAĆANJA U 4 I VIŠE RATA
- PRI JEDNOKRATNOJ UPLATI DODATNI POPUST 10%
- GARANTIRANA ISPLATA ŠTETE

Zajedno za toleranciju

Za pobjedu prirodne koalicije.....8-10

Britanski diplomati u HNV-u

Problemi i izazovi u zajednici.....11

Intervju

Ivan Balažević.....12-14

Obilježavanje Sv. Nikole

Dječji zaštitnik s darovima.....15

Vijećnici HNV-a

Institucionalno, a ne stranačko**organiziranje.....16,17**

Mini intervju

László Józsa.....18,19

Drugi Dani Balinta Vukova

Dani hrvatske knjige i riječi.....34-37

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNOJ STRANI:

Jasminka Dulić

IMPRESSUM

OSNIVAČ:

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mr. Mato Groznica (predsjednik), Dušica Dulić,
Kalman Kuntić, Marija P. Matarić, Dražen Prčić,
Stipan Stipić, Zvonko Sarić, Zvonko Tadijan,
Tomislav ŽigmanovDIREKTOR I V. D. GLAVNOG I
ODGOVORNOG UREDNIKA:

Zvonimir Perušić

REDAKCIJA:

Ivan Andrašić, Dušica Dulić, Jasminka Dulić, Ivan
Ivković Ivandekić, Vesela Laloš, Dražen Prčić,
Zvonko Sarić, Mirko Sebić, Robert G. Tilly

TEHNIČKI UREDNIK:

Boris Cupać

TEHNIČKI ADMINISTRATOR:

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zorica Tikvicki,
Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk

TELEFON: ++381 24/55-33-55
++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatska.rijec@suonline.net

WEB: www.hrvatskarijec.co.yu

TISAK: »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Sekretarijata za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oslobođen poreza na promet na osnovu
mišljenja Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje
i kulturu; broj 106-413-00221/2003-01 od
20.3.2003. godine

Uspjeh i neuspjeh

Karlobag-Ogulin-Karlovac-Virovitica. Imaginarna granična linija koju nelustrirani zamjenik opravdano odsutnog predsjednika radikala sada, u jeku predizborne kampanje, izvlači iz naftalina. Kao da smo nakon desetljeća i pol dugog puta, prepunog nesreće, ratova, ruševina i prognaničkih kolona, opet na početku. Točnije, to nam pokušava sugerirati mrtvački ozbiljno lice gospodina zamjenika, koji s ekrana novosadskog TV Apolo, beogradskog B92, a posredno i preko svih ostalih medija, poručuje kako mu je želja da »Velika Srbija bude jedinstvena država«, da će se »promijeniti svjetske okolnosti«, da »izbori u Hrvatskoj ništa nisu promijenili, jer su tamo ponovo Hrvati na vlasti«, i tako dalje i tako redom.

Poslije relativnog uspjeha na propalim predsjedničkim izborima, radikali očito traže glas više ne bi li stekli prednost nad konkurentima, pa su se dosjetili neka-dašnje vlastite (većinske?) retorike i objekta mržnje – susjeda Hrvata, koji nam zapravo i nisu neki susjedi, jer je njihovo samo ono iza spomenute toliko ismijavane linije, a ne odmah tu iza Dunava.

Budući da se, kako se ovih dana može pročitati u ovdašnjem tisku, većinsko raspoloženje građana Srbije kreće od umjereno desnog do ekstremno desnog, radikali računaju na kratko pamćenje puka i u kampanju ubrizgavaju ideologiju koja budi najgore porive u ljudima. U svemu tome i te kako ima i elemenata krivične odgovornosti, ali država ne reagira. Čine to samo pojedini intelektualci i novinari, i to oni koji su od ranije poznati po svojim otvorenim i kritičkim stavovima, i koji su zbog svega toga odavno prokazani u 'nacionalno svjesnim' srpskim krugovima.

Ali, nisu samo radikali ti koji kampanju čine sumornom, a sliku budućnosti zamagljenom. Svojski se trude i svi ostali, ili gotovo svi ostali, da građanima skupo prodaju nešto što je na normalnom tržištu zapravo bezvrijedno – demagogiju. Jedni nacionalnu, drugi socijalnu. S tisuća bilborda po cijeloj zemlji, sa svih televizija i iz svih novina, stara, dobro znana, u mnogome istrošena politička lica, traže za sebe novu šansu. Novi mandat, novu beneficiju. A to podrazumijeva da se mnogo toga zaboravi. Probleme pod tepih, daj da ovo izguramo, a što će sa zemljom biti, pa nije važno, ne može biti gore nego pod Miloševićem.

Kada Miloševićovo vrijeme postane jedini parametar u odnosu na koji se mjeri uspjeh, onda je sve neuspjeh.

Z. P.

TJEDNIK

ČETVRTAK, 27. 11.

Momčilo Grubač:
I oni koji su u Haagu mogu se
kandidirati i biti nositelji izbornih
lista

NEDJELJA, 30. 11.

Ivo Sanader:
U potpunosti ćemo
suradivati s Haaškim sudom

PETAK, 28. 11.

Incident – sa zgrade SO Preševo
na »Dan zastave« skinuta
srpska, a okačena zastava
Albanije

PONEDJELJAK, 1. 12.

Nenad Čanak:
Više ratnih zločinaca na izbornim
listama, nego pred sudovima

UTORAK, 2. 12.

Predsjedništvo HSS-a odbacilo
koaliciju s HDZ-om, ali je
spremno podržati HDZ-ovu
manjinsku vladu

SUBOTA, 29. 11.

Izborna koalicija »Zajedno za
toleranciju« službeno u Novom
Sadu potpisala sporazum

SRIJEDA, 3. 12.

U Zagrebu u Preporodnoj dvorani
HAZU započeo dvodnevni skup
»700 godina Janjeva«

GROMOBRAN

Imamo policiju u koju građani sve više vjeruju, što je bio moj glavni cilj i imamo nepopularnog političara na čelu tog ministarstva, koji je prihvatio ulogu gromobrana i da sve to što je negativno ide na njega kako bi policija mogla raditi svoj posao i biti da - leko od tih afera i političkih obračuna. Sretan sam što je tako, jer bi bilo loše da je obrnuto, da imamo popularnog ministra, demagoga, a nepopularnu policiju. Jer, bilo je najlakše biti najpopularniji u ovoj zemlji. **Dušan Mihajlović**, ministar unutarnjih poslova RS, »NIN«, 27. studenoga 2003.

UPOZORENJE

To je (SRS) svakako stranka opasnih namjera i meni je drago što oni te svoje opasne namjere vrlo javno i eksplicitno ističu. Nadam se da će to na neki način trgnuti birače da svoj glas ne daju za tu stranku na parlamentarnim izborima. **Zorica Golubović**, suradnica Instituta za filozofiju i društvenu teoriju u Beogradu, »Radio Slobodna Europa«, 27. studenoga 2003.

TRŽNICA

Vojvodina je podijeljena za i protiv autonomije, i izbori će dati odgovor na pitanje što Vojvodani žele. Ako ne budu htjeli autonomiju, onda nek je ne bude, ali se ta odluka mora artikulirati demokratskim putem, a ne palanačkom kavanskom retorikom. Dajte, prihvatam mogućnost da sljedeći saziv Skupštine Vojvodine može imati drugačiji odnos prema odlukama o simbolima APV, ali se te odluke ne mogu mijenjati nikako drugačije nego promjenom vlasti u Pokraji ni. Sve drugo predstavlja jednu opću pijacu raznoraznih ponuda, kao što je bila ona iz DS-a da Vlada Srbije može raspustiti pokrajinsku Skupštinu. Žalosno je, međutim, što tri godine poslije Miloševića imamo tako histeričnu i neartikuliranu političku scenu. **Aleksandar Kravić**, potpredsjednik Skupštine AP Vojvodine, 2. prosinca 2003.

POGLED IZNUTRA

Filmašima je svojedobno bilo zanimljivo vidjeti kako je to biti John Malkovich, pa su u tu svrhu zavirili čovjeku u glavu. U Hrvatskoj želje su posve drukčije, u glavnim ulogama nisu glumci već političari, pa bi svaki Hrvat više nego išta želio ovih dana 'biti Zlatko Tomčić'. Jer samo bi pogled iznutra možda dao odgovor na pitanja par excellence; s kim će HSS u koaliciju, koga će HSS podržati i tko će u novu vladu. **Siniša Pavić**, »Slobodna Dalmacija«, 30. studenoga 2003.

ISKORISTITI PRILIKU

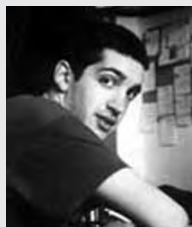
Predstavnici Srba će podržati HDZ u Saboru, ukoliko nova vlada ne bude išla udesno, već k lijevom centru. Gospodin Sanader ima priliku formirati vladu koja će napraviti značajne korake u reformi Hrvatske, i omogućiti povratak izbjeglica, stanarskog prava Srbima i ostvarivanje manjinskih prava. Ukoliko to ne uradi, produžit će samo nestabilnost unutar hrvatskog političkog života. Potrebna je hrabrost, potreban je kompromis i mi mu to predlažemo. U poziciji smo da mu možemo to predložiti. Sasvim je sigurno da u vladi nećemo funkcionirati kao ukras na bilo koji način. Želimo imati aktivno sudjelovanje, koje će biti od interesa za srpsku zajednicu u Hrvatskoj. Srpska zajednica po prvi put od 1991. godine ima mogućnost vratiti se na velika vrata u hrvatski politički život. I mi tu priliku, i kao stranka i kao zastupnici, ne smijemo propustiti. I to upravo sada nastojimo učiniti. **Milorad Pupovac**, novoizabrani zastupnik SDSS-a u Hrvatskome saboru, Radio B92, 27. studenoga 2003.

Dujizmi

- ✓ *Na vrhu se uvijek bolje ljulja;*
- ✓ *Nećemo biti više goli i bos. Kroje nam sudbinu;*
- ✓ *Pronašao sam se. Gdje je nagrada?;*
- ✓ *Toliko je volio matematiku da se je oženio iz računa.*

Dujo Runje

Piše:
Goran Peić

Četverogodišnje iskustvo u oporbi primoralo je lidere HDZ-a na preinake, ne bi li učinili svoju stranku prihvatljivijom za domaću i stranu javnost. Domaća je javnost rekla svoje na izborima

Hrvatska nakon izbora

Naprijed ili nazad s HDZ-om?

Nakon parlamentarnih izbora 22. i 23. studenoga jasno je, da su hrvatski građani odlučili povjeriti posao upravljanja državom Hrvatskoj demokratskoj zajednici (HDZ). Također je jasno da će HDZ morati koalirati s nekoliko manje ili više programski sličnih partija, kako bi formirao vladu. No, bez obzira na raspored buduće koalicije, ostaje pitanje u kom pravcu će se razvijati odnosi između Hrvatske i međunarodne zajednice za vrijeme mandata koalicije desnoga centra.

Analiziranjem predizbornih kampanja najvećih stranaka uočavaju se dva politička svjetonazora. Tradicionalno uporište HDZ-a se nalazi kod onih Hrvata, koji bi radije vidjeli konzervativne, nacionalno orijentirane političke snage za kormilom države. Pa ipak, HDZ-ov slogan »Pokrenimo Hrvatsku« ukazuje na pokušaj apeliranja na sve one građane nezadovoljne vidljivim postignutim rezultatima u oblasti ekonomije. Većina analitičara smatra da je uspjeh HDZ-a više odraz nezadovoljstva prosječnog građanina reformama nego rastućeg nacionalizma u Hrvatskoj. Predsjednik HDZ-a Ivo Sanader optuživao je Vladu Ivice Račana za nestručnost i neodgovornost, nastojeći prikazati kako se Hrvatska nalazi u gospodarskoj krizi. S druge strane, Račanova Socijaldemokratska partija (SDP) je domišljato uzvraćala, kako se kriza ne nalazi u Hrvatskoj, već u »njihovim glavama«, te da bi pobjeda HDZ-a na izborima značila korak unazad za Hrvatsku. Po njemu, izbor nije bio »lijevo ili desno«, već »naprijed ili nazad«.

ODGOVORNOST UMJESTO POPULIZMA:

Istina se, kao i gotovo uvijek, nalazi negdje između ova dva retorička ekstrema – niti je Hrvatska u krizi, niti pobjeda HDZ-a predstavlja korak nazad u neslavnu autoritarnu prošlost. Hrvatska je za ove četiri godine prešla dobar dio puta tranzicije u tržišnu ekonomiju i u Europsku uniju; stoga niti jedna politička snaga neće moći ozbiljnije narušiti započete reforme. Također je neprijeporna činjenica da je HDZ znatno baždario, kako svoju retoriku, tako i program stranke. Smrt au-

toritarnog predsjednika *Franje Tuđmana* ostavila je neizbrisiv trag na karakter stranke, nakon što su građani Hrvatske 3. siječnja 2000. godine HDZ-u poslali nedvosmišlen znak da ne žele populističku vlast, već odgovorno vodstvo, koje mu će ponajprije ekonomski bolji – tak biti u vrhu liste prioriteta.

Četverogodišnje iskustvo u oporbi primoralo je lidere HDZ-a na preinake, ne bi li učinili svoju stranku prihvatljivijom za domaću i stranu javnost. Domaća je javnost rekla svoje na izborima. Što se tiče strane javnosti, ubrzo nakon proglašenja rezultata izbora oglasili su se i međunarodni dužnosnici. Europska komisija, inače zadužena za potpisivanje sporazuma o pridruživanju Hrvatske Europskoj uniji iduće godine, naznačila je da se radije suradnji s novim vlastima na putu reformi. Glasnogovornica u uredu šefa za vanjsku politiku EU *Javiera Solane* istakla je važnost održavanja kontinuiteta reformi i suradnje s međunarodnim čimbenicima. Prema tome, međunarodna zajednica prihvaća odabir građana Hrvatske, ali pod uvjetom da HDZ ne koalira s ekstremno nacionalističkom Hrvatskom strankom prava (HSP) *Anite Đapića*, što će Sanader, po svemu sudeći, i uvažiti. Naime, koalicija s HSP-om bi gotovo sigurno značila korak unazad. No, pored međunarodne zajednice, čini se da i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskoj prihvaćaju novu vladu, što bi trebao biti dobar pokazatelj kvalitativnog pomaka unutar HDZ-a, budući da su manjine po pravilu najosjetljivije na desničarske stranke.

NUŽNOST KOMPROMISA: Kada je riječ o političkim razlikama između Račanove bivše i Sanaderove buduće vlade, postoje dvije glavne točke razmimoilaženja – pitanje suda u Den Haagu, te pitanje regionalnih integracija. Ova dva pitanja predstavljaju izazov za Sanaderovu Vladu budući da stvaraju tenziju unutar temeljnih programskih načela stranke. Nacionalistički nastrojeni dio elektorata HDZ-a na Haaški sud i regionalne integracije gleda kao na veliku prijetnju očuva-

nju suverenosti Republike Hrvatske i dostojanstva Domovinskoga rata. S druge strane, međunarodna zajednica postavila je nužne elemente nastavka reformi u Hrvatskoj: ispunjavanje međunarodnih obveza i regionalne integracije kao sastavni dio cjelokupnog priključenja EU. Poučeni iskustvom, HDZ-ovci znaju da politika isključivosti vodi u izolaciju i, prema tome, propast kako stranke tako i države. Pošto je izgledno da će HDZ morati surađivati sa strankama centra, kao što je Hrvatska seljačka stranka (HSS) *Zlatka Tomčića*, jer međunarodna zajednica ne želi vidjeti HSP u budućoj vladi, može se očekivati da HDZ neće imati naročito udobnu većinu u Saboru. S druge strane, odbijanje HSS-a da uđe u koaliciju s HDZ-om, znači da bi se Sanader morao okrenuti HSP-u, ili pak mnoštvu manjih stranaka kako bi formirao vladu. Bez obzira na (ne)učinkovitost takove jedne vlade, izgledno je da će Sanaderovi umjereniji koalicijski partneri izvršiti pritisak na njegovu vladu da ne pruža otpor volji međunarodne zajednice koji bi ugrozio opće opredjeljenje Hrvatske za transatlantske i europske integracije.

Opstanak takove Vlade biti će jačmačno doveden u pitanje bude li HDZ otuđio koalicijske partnere i/li međunarodnu zajednicu. Zato je veća vjerojatnost da će Sanaderova Vlada provoditi više umjerenu nego isključivu politiku. Pošto buduća vlada neće imati mnogo prostora za manevre, moguće je djelomično otuđenje nacionalističkoga dijela biračkoga tijela, na izravnu korist stranaka poput HSP-a. Na Sanaderu ostaje da se pokaže kao sposoban strateg, koji će vrsno obnašati ulogu istinskog političara kojemu je temeljni zadatak moderirati različite i često sukobljene interese na opću korist toga društva. Jedino, ukoliko to ne uspije, hrvatski će se građani, vjerojatno, suočiti s prijevremenim izborima, te manjim zastojem u provođenju ključnih reformi na putu Hrvatske k EU.

Autor je diplomirani politolog iz Subotice

U tijeku formiranje većinske koalicije

HSS odbio ulazak u koaliciju s HDZ-om

Predsjednik HSS-a *Zlatko Tomčić* je najavio kako će Predsjedništvu HSS-a predložiti da na sjednici odluči o nesudjelovanju stranke u koalicijskoj vlasti predvođenoj HDZ-om, ali da podrži formiranje manjinske ili većinske Vlade kojoj će mandatar najvjerojatnije biti predsjednik HDZ-a *Ivo Sanader*.

Kaže da je obilazeći regionalne stranačke ogranke stekao dojam da pojedini dijelovi HSS-a nisu zadovoljni ulaskom stranke u koalicijsku vlast, te da stoga stranku nije želio dovesti u opasnost od podjela zbog različitih stavova.

»Želim omogućiti stabilnost stranke i saniranje loših izbornih rezultata«, rekao je, istaknuvši da zbog suprotnih mišljenja HSS-ovaca o tome treba li koalirati s HDZ-om ne očekuje ekstremnije reakcije u stranci.

Predsjedništvo HSS-a se sastalo u utorak kako bi donijelo odluku o tome hoće li koalirati s HDZ-om. Predsjednik stranke *Zlatko Tomčić* je nakon višesatne sjednice izvijestio kako njegova stranka neće koalirati s HDZ-om, već će biti konstruktivna oporba. Dodao je kako bi tu odluku trebao potvrditi i Glavni odbor HSS-a, koji će se sastati 20. prosinca.

Predsjednik HSP-a *Anto Đapić* izvijestio

Mesić:

Prošli su izbori velik demokratski iskorak

Predsjednik RH *Stjepan Mesić* izjavio je 28. studenoga da su prošli izbori bili velik iskorak u demokraciji jer se političke stranke nisu neprihvatljivo međusobno optuživale, nego su nudile svoje programe i timove koji će ostvariti te programe.

Predizborna kampanja i izbori provedeni su prema pravilima demokratski ustrojena društva, ocijenio je *Mesić*. »Sada smo pred ustrojem parlamenta, a nakon toga i vlade. Još ne znamo definitivno tko će komu biti partner, a kad dobijem službene rezultate od Državnoga izbornog povjerenstva, pozvat ću sve stranke koje su ušle u parlament da me izvijeste o tome tko ima većinu, te ću onomu tko bude imao tu većinu dati mandat za mandataru vlade«, rekao je *Mesić*. Dodao je da »najveće izgleda ima predsjednik HDZ-a *Ivo Sanader*«.

Dr. Ivo Sanader

je da ga predsjednik HDZ-a i najvjerojatniji mandatar za sastavljanje nove Vlade *Ivo Sanader* nije zvao, iako je najavio nastavak pregovora o sudjelovanju HSP-a u vlasti.

Đapić je, na konferenciji za novinare, kazao kako će se HSP odazvati pozivu HDZ-a za nastavak pregovora, ali i izrazio

HSU će podržati vladu HDZ-a

Predstavnici Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) i Hrvatske stranke umirovljenika (HSU) dogovorili su se o glavnim točkama sporazuma o potpori budućoj HDZ-ovoj vladi i ispunjavanju umirovljeničkih zahtjeva, koji će biti do- rađen i potpisan, rekli su predstavnici dviju stranaka nakon sastanka.

Predsjednik HSU-a *Vladimir Jordan* potvrdio je da su se dogovorili o većini umirovljeničkih zahtjeva iz HSU-ova iz- bornog programa, a zastupnici te stranke će, rekao je, poduprijeti mandataru *Ivu Sanadera* u sastavljanju vlade te u svim pitanjima u skladu s izbornim progra- mom HSU-a. *Jordan* je rekao da će bu- dući sporazum sadržavati akcije koje no- va Vlada treba provesti u prvih 100 dana, odnosno idućih šest mjeseci.

Jakovčić:

Istra spremna za referendum o regionalnoj autonomiji

Istarski župan *Ivan Jakovčić* je 1. pro- sinca u Puli potvrdio kako je Istarska županija spremna raspisati referendum o regionalnoj autonomiji Istre ako budući odnos prema Istri bude, kako je rekao, »arogantan, bezobrazan i bez poštivanja argumenata«, ili ako se procijeni da Istra ne može funkcionirati i surađivati s bu- dućom Vladom.

Kako je rekao na redovitoj tiskovnoj konferenciji, »referendum o regionalnoj autonomiji Istre sigurno će raspisati predstavničko tijelo«, ocijenivši kako ide- ja o regionalnoj autonomiji već odavno postoji u Istri. Stoga je izrazio uvjere- nje kako će IDS-ova većina u Skupštini Istarske županije, dogodi li se to, prihva- titi stajališta Županijskoga poglavarstva o raspisivanju referenduma, dodavši ka- ko će se s tim u vezi poštivati hrvatski Ustav i hrvatski zakoni.

sumnju da će do tog poziva doći. »Nismo se čuli, ništa se nije promijenilo, a mislim i da neće«, kazao je Đapić, ocjenjujući ka- ko *Sanader* u idućem sazivu Sabora ima potporu koja mu jamči sastavljanje većin- ske Vlade.

Odluku HSS-a da podrži *Sanaderovu* Vladu, bez sudjelovanja u njoj, Đapić je ocijenio očekivanom, te ustvrdio da je HDZ »pokušavajući sastaviti većinsku vla- du s izbornim gubitnicima, izigrao prediz- borni dogovor dojučerašnje oporbe, čime se čitava atmosfera razvodnila, te da način na koji je *Sanader* krenuo ne jamči us- pješnost njegove Vlade«.

HSS ipak u oporbi

Radikali reafirmiraju staru velikosrpsku retoriku i ambicije

Nikolić: Moja je granica Karlobag – Ogulin – Karlovac – Virovitica

Novi lider Šešeljeve Srpske radikalne stranke **Tomislav Nikolić**, ohrabren velikom potporom birača na nedavnim predsjedničkim izborima, ovih dana ponovo reafirmira ekstremni nacionalizam. U intervjuu lokalnoj televizijskoj postaji »Apolo« iz Novog Sada izjavio kako njegova stranka nije odustala od koncepta takozvane Velike Srbije. Dapače, Nikolić je istaknuo kako će se zauzimati za uspostavljanje granice Srbije na liniji Karlobag – Ogulin – Karlovac – Virovitica.

»Moja ljubav i moja želja je da se opet uspostavi država u Srpskoj Krajini. Zašto ne bih imao želju da Velika Srbija bude jedinstvena? A što se Hrvatske tiče, s njima, u ovim granicama, nećemo imati diplomatske odnose«, rekao je Nikolić. Na pitanje kako to misli uspostaviti Veliku Srbiju, aktualni zamjenik predsjednika SRS-a *Vojislav Šešelja*, koji u Den Haagu čeka na suđenje za ratne zločine upravo zbog rata u Hrvatskoj i BiH, odgovorio je: »Promijenit

će se svjetske okolnosti«. Također, Nikolić tvrdi kako ga »ne interesira tko je pobijedio na izborima u Hrvatskoj«, jer su »i u prošloj i u vlasti što se tek treba formirati na vlasti Hrvati«.

»To što su nam (Srbima i Hrvatima) ima nja jedna pokraj drugih ne znači da smo dobri susjedi. Moja je granica s tim susjedima na liniji Karlobag – Ogulin – Karlovac – Virovitica«, rekao je Nikolić. Također je izjavio kako Srbija uspostavljanjem diplomatskih odnosa s Hrvatskom nije dobila ništa i ponovio da bi on, kad bi došao na vlast, te odnose raskinuo jer ne priznaje granice Hrvatske.

»To ne znači da ću ja povesti Srbiju u novi rat, ali nemojte mi oduzimati želju da Srbi žive na svojim teritorijima, jer bi to bilo nenormalno. Poslije Daytonskog sporazuma mi smo odlučili pričekati povoljnije međunarodne okolnosti da bismo riješili to pitanje«, istaknuo je Šešeljev zamjenik.

Tomislav Nikolić

Den Haag: Krivica izvršilaca ne isključuje krivicu naredbodavaca **Svilanović: Mladić nije u zemlji, i dalje puna suradnja s Tribunalom**

U izjavi za B92 ministar vanjskih poslova SCG i predsjednik Savjeta za suradnju sa Haškim tribunalom **Goran Svilanović** kaže da državna zajednica Srbija i Crna Gora ostaje privržena suradnji sa Haagom. »Što se ove vlade tiče, mi ćemo pokušati pronaći gdje se to **Ratko Mladić** nalazi. Po svemu što znamo, mi tvrdimo da nije u našoj zemlji, jer ako jest, političkih prepreka za njegovo uhićenje apsolutno nema. Mi ostajemo opredijeljeni za punu suradnju sa sudom u Haagu, jer ne želimo dopustiti da bilo koji građanin naše zemlje bude ucijenjen daljom nesuradnjom sa Tribunalom. To potvrđuje i činjenica da je Savjet ministara prihvatio prijedlog Nacionalnog savjeta za suradnjom sa Tribunalom, i ukinuo oznaku tajnosti sa dokumenata koje je Tribunal tražio, a u vezi su sa osobnim dosijeom Ratka Mladića. Oni su u petak dostavljeni kancelariji Tribunala u Beogradu, tj. Tribunalu«, izjavio je Svilanović za B92.

Glasnogovornica Tužilaštva Haškog tribunala **Florans Artman** ocijenila je da dokazivanje krivice direktnih izvršilaca zločina u »Ovčari« kod Vukovara ne isključuje krivicu onih koji su optuženi za izdavanje takvog naredjenja i koji se već nalaze u Haagu. »Koliko

Ratko Mladić

smo obaviješteni, u Srbiji je vođena istraga protiv direktnih počinilaca, a kod nas se nalaze optuženi za izdavanje naredjenja. Ta dva procesa su odvojena i dokazivanje krivice jednih ne isključuje krivicu drugih«, rekla je ona za »Danask«. Florans Artman je dodala da optužnicu za »Ovčaru«, koju je najavilo pravosuđe Srbije, može komentirati tek kada optužnica bude podignuta.

Robertson najavio ulazak SCG u Partnerstvo za mir

Generalni tajnik NATO **George Robertson** najavio je mogućnost da Srbija i Crna Gora postanu članice programa alijanse »Partnerstvo za mir« do polovine iduće godine. Robertson je rekao da postoji mogućnost da SCG, kao i Bosna i Hercegovina, uđe u Partnerstvo za mir prije održavanja Istanbulskog samita NATO u lipnju iduće godine.

Prema njegovim riječima, NATO želi vidjeti te dvije zemlje u Partnerstvu, ali je podsjetio na uvjete koje moraju ispuniti da bi se to i ostvarilo. Radi se prije svega o punoj suradnji sa Haškim tribunalom, a što se SCG tiče – i o tužbi koju je još SR Jugoslavija podnijela.

Međunarodnom sudu pravde u Haagu protiv zemalja-članica NATO zbog bombardiranja 1999. godine.

Potpisan koalicijski sporazum »Zajedno za toleranciju Čanak-Kasza-Ljajić«

Za pobjedu prirodne koalicije

Na izbore idemo pobijediti (Petar Kuntić)

Treba udružiti snage za formiranje građanskog društva u Srbiji (József Kasza)

Piše: Jasminka Dulić

U subotu 29. studenog u Novom Sadu službeno je potpisan koalicijski sporazum »Zajedno za toleranciju Čanak-Kasza-Ljajić«, a među strankama koje čine ovu koaliciju su i dvije hrvatske stranke – Demokratski savez Hrvata u Vojvodini i Hrvatski narodni savez.

Prema postignutom sporazumu između koalicijskih partnera, ukoliko koalicija pređe izborni prag od pet posto, što je na razini izlaznosti od 60 posto oko 180 tisuća glasova, i Hrvati dobivaju jedno zastupničko mjesto u srbijanskom parlamentu.

PROGRAM TRI D: Nakon 1990. godine, kada je Antun Skenderović bio zastupnik u parlamentu zastupajući interese voj-

vođanskih Hrvata, ukoliko koalicija pređe izborni prag, hrvatska zajednica će ponovno imati svog predstavnika. Prema dogovoru postignutom između dvije hrvatske stranke, prvi kandidat na listi je sadašnji v. d. predsjednika DSHV Petar Kuntić.

Petar Kuntić je nakon potpisivanja koalicijskog sporazuma za »Hrvatsku riječ« rekao: »DSHV je očekivao da će se izbori za novi saziv Narodne skupštine Srbije odvijati prema novom izbornom zakonu u kojem će važiti pozitivna diskriminacija, to jest izravno zastupanje hrvatske nacionalne manjine, kao što je to regulirano izbornim zakonom Republike Hrvatske, gdje manjine imaju svoje izravne zastupnike. Međutim, izbori su raspisani na brzi-

nu i u takvoj situaciji Vijeće DSHV-a je donijelo odluku da će DSHV izaći na izbore samo s onim strankama i koalicijama koje će u slučaju prelaska cenzusa od pet posto omogućiti jednog zastupnika DSHV-u u parlamentu. Koalicija »Zajedno za toleranciju« nam je ponudila upravo ovakve uvjete i DSHV ubrzano privodi kraju završne radnje oko predaje ovjerenih potpisa i liste. Na izbore idemo da pobijedimo, to jest da predemo cenzus od pet posto i na taj način dobijemo jedno zastupničko mjesto u parlamentu. Osnovni pravci djelovanja ove koalicije su demokratizacija, decentralizacija i denacionalizacija, što su upravo i neki od ciljeva osnovnog programa DSHV-a, te su nam i

Antun Skenderović, prvi republički zastupnik hrvatske zajednice

Vrijeme velikog iščekivanja

Antun Skenderović

Antun Skenderović je izabran za zastupnika u Narodnoj skupštini Republike Srbije na izborima 1990. godine, i bio je u poslaničkoj grupi s tadašnjom Demokratskom zajednicom vojvođanskih Mađara, Reformistima Vojvodine i Ujedinjenom demokratskom inicijativom.

»To su bila vremena velikih promjena, nada i iščekivanja. Iako sam i onda bio svjestan kako je proces demokratizacije proces koji traje i kako neće sve biti odmah dobro i lijepo, ipak nisam mislio da ćemo morati proći kroz sva ova iskušenja kroz koja smo zadnjih desetak godina prošli. Kad sam ušao u parlament, nisam imao nikakva politička iskustva, jer sam u svim prethodnim režimima bio politički »nepodoban«. Padom Berlinskog zida u svima nama su porasle nade i smatrao sam obveznim prihvatiti političke funkcije i doprinijeti uređivanju novih odnosa u društvenoj zajednici. U parlamentu je to bio period vrlo teškog rada, puno novih zakona se donosilo, sve je materijale trebalo pročitati i zauzeti stajalište. Kao stranka, mi smo se od osnivanja zalagali da manjine imaju izravnog predstavnika u svim zakonodavnim tijelima od lokalnih do najviših, a proporcionalnu zastupljenost u organima državne uprave, sudstva i policije«, kaže Skenderović.

Potpisivanje koalicijskog sporazuma

u tom smislu interesi identični. Do sada je veliki broj građana dao podršku svojim potpisom ovoj koaliciji. Potpise je stranka sakupljala u Domu DSHV-a, zatim u Đurđinu, Tavankutu, Bajmoku, Verušiću, Bačkom Monoštoru i Bačkom Brijegu»,

kaže Kuntić.

POTISNUTA OPCIJA: *József Kasza*, predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara, prigodom potpisivanja koalicijskog sporazuma u Novom Sadu istaknuo je kako je interes nacionalnih manjina zasigurno raz-

vijena i stabilna država u kojoj se poštuju ljudska prava, kako pojedinačna tako i kolektivna, i da su sve stranke koje čine i podržavaju ovu koaliciju prepoznale kako je u Srbiji ova opcija potisnuta. »Nije bilo istinske želje za promjenom izbornog cen-

»Zadržao sam radno mjesto, radio sam i u parlamentu. Bila je veoma jaka politička aktivnost, period veoma intenzivnog političkog rada. Naše osnovno programsko opredjeljenje je bilo ispunjavanje onih prava koja omogućavaju formiranje manjinske nacionalne zajednice, jer svaka zajednica mora imati svoje institucije, a manjinska mora imati političke, kulturne, obrazovne i informativne institucije. Ako je manje od ovoga, onda nije potpuna zajednica, ako je više – ulazi se u getoizaciju. Ocjena ostvarivanja manjinskih prava ovisi od stupnja formiranja i aktivnosti ovih institucija. Ostvarivanje ovih prava u vrijeme kad sam bio zastupnik nije bilo na dnevnom redu, ali je to bilo programsko opredje-

ljenje DSHV-a. Ozračje u Skupštini je bilo prihvatljivo, SPS je tada imao dvotrećinsku većinu, ali nadolaskom konfrontacije u bivšoj SFRJ i ratnih dejstava, stvari su se postupno mijenjale nagore. U proljeće 1991. godine je u Skupštinu ušao i *Vojislav Šešelj*, no nije on bio jedini koji je zastupao neprihvatljive ideje i pristupe.

Danas smatram poražavajućim stav da Hrvatsko nacionalno vijeće nije politička institucija, jer mi sada imamo pravo na to. HNV je po prirodi stvari politička institucija. Zašto je to tako? U vrijeme kad je 'grmilo' mnogi su rekli 'ne želimo se baviti politikom', što ja potpuno razumijem. Danas neki zagovaraju da Vijeće nije politička institucija i na taj način mi ne konzumiramo sva ona prava koja bismo mogli. I kad Vijeće ne bi bilo politička institucija, mi bismo ga morali proglasiti političkom institucijom. Kivan sam na tu situaciju, jer ako nisu politička institucija, što onda jesu. Bez političkog djelovanja, političkim sredstvima i metodama ne mogu se postići politički ciljevi gdje su i obrazovna politika, kulturna politika i drugo. Za mene je politika djelovanje za opće dobro, a ne borba za dolazak na vlast. To je časna i odgovorna funkcija.

Ako bi imali svog zastupnika, Hrvati bi mogli inicirati teme važne za hrvatsku zajednicu, biti informirani o zakonodavnim aktivnostima, kako bi se znali pripremiti i opredijeliti za određene opcije. Osim toga, važno je i uspostavljanje kontakata i veza s drugim strankama, uglednim pojedincima u široj društveno-političkoj zajednici.«

Glasujmo za toleranciju

»U povodu predstojećih izbora pozivam sve ljude koji imaju pravo glasa da iziđu na ove izbore, određeno pravo povlači i obveze. Oni koji se još predomišljaju hoće li glasovati, jer od svih stranaka i koalicija nisu prepoznali koje su dobre, lako će prepoznati one koje su loše. Manje slušajte tko sada što govori i obećava, nego se osvrnite unazad deset-petnaest godina i pogledajte što je tko radio.«Prema djelima ćete ih poznati«. Glasujte za koaliciju s demokratskim predznakom, za one koji su se i dosada u svojem političkom djelovanju zalagali za ostvarenje i zaštitu prava nacionalnih manjina, a to su stranke koje čine koaliciju »Zajedno za toleranciju«. Oni koji ne iziđu na izbore i dadu svoj glas za demokratsku opciju, samo proširuju prostor za djelovanje nositelja zla.«

zusa, nego su na brzinu i prijevaru bivši koalicijski partneri iz DOS-a željeli otpisati manje političke stranke zajedno s nacionalnim manjinama i regionalnim strankama. Mi smo danas, potpisujući ovaj sporazum, već pobijedili, pobijedili smo s idejom da treba udružiti snage za formiranje građanskog društva u Srbiji, a ta ideja je apsolutno potisnuta i ponovno se rađaju neonacionalizam i isključivost, koji za rezultat mogu imati novi embargo, novo zatvaranje i vraćanje Srbije u srednji vijek», rekao je Kasza.

Na pitanje može li se zbog toga što su bivši koalicijski partneri iz DOS-a »otpsali« manjinske stranke, reći da je ova koalicija »iznuđena«, Kasza kaže da se takva formulacija nikako ne može prihvatiti: »Ovo je prirodna koalicija koja živi naročito između nas Mađara i Hrvata više od deset godina na političkom planu, a u zajedničkom životu stoljećima. Koalicija je možda iznuđena od strane života, jer smo na istom prostoru i živimo zajedno, ali to je i naše bogatstvo iz kojeg se rađa ljudska tolerancija, koja je osnova današnjeg našeg udruživanja. Prava nacionalnih manjina, koja su proteklih deset godina dosta uskraćena, natjerala su nas ne da na brzinu stvaramo koaliciju, već da stalnim neprekidnim radom čuvamo jedni drugima leđa, da se pod ruku držimo, kako bismo opstali na ovim prostorima. S druge strane, građanska opcija se udružuje u okviru ove koalicije i čini mi se da je to u ovom trenutku jedina građanska opcija na srpskoj političkoj sceni. Ta građanska opcija će biti pokretač svih razvojnih poluga u budućem životu, ukoliko se Srbija želi priključiti Europi, odnosno razvijenom svijetu. Ako ne želi, onda će građanska opcija biti zaboravljena kao što su istisnute i nacionalne manjinske stranke iz beogradsko-centralističkih opcija. Programski cilj ove koalicije je svakako međusobna tolerancija, poštivanje ljudskih prava, kako pojedinačnih tako i kolektivnih, zatim borba za povrat sve konfiscirane imovine, tako i crkvene imovine, i borba za poboljšanje socijalnog stanja u Vojvodini i državi u cjelini, a normalno, i njegovanje svih kulturnih tradicija nas koji živimo na ovom prostoru«, rekao je predsjednik SVM.

Nenad Čanak, predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine »Različitosti su naše bogatstvo, a podjele prokletstvo«

Prigodom potpisivanja koalicije *Nenad Čanak* je istaknuo kako je današnja lista nastala prije šest godina, u najtežim vremenima potpunog potiranja prava na različitost, između ljudi koji su se pronašli po ideologijskoj osnovi, a ne na dnevno političkom interesu. »Danas se nalazimo na novoj prekretnici, i ono što nas razlikuje od drugih je to što dijelimo uvjerenje o ravnopravnosti ljudi bez obzira na njihovu nacionalnu, vjersku, političku ili zavičajnu pripadnost, koja je u Vojvodini jedan od specifikuma«, rekao je Čanak. »Mnogi su se danas jednostavno pretopili u ono što izvorno i jesu, u političke poduzetnike; mi to nismo. Mi ne idemo s time da se bavimo politikom radi politike, već kako bismo uradili ono što smo obećali prije svega samima sebi, a onda i građanima koji su nam do sada davali povjerenje. 'Zajedno za toleranciju' je današnji naziv grupe koja postoji već duži niz godina, i za razliku od nekih drugih, koji su u dosovskoj vlasti ili bilo kojoj drugoj vlasti dolazili i nestajali s prvim promjenama na političkoj sceni, mi smo bili ovdje i kada je bilo teško.«

O tome na koji način se stranke nacionalnih manjina, za koje se može reći da su nacionalna opcija, jer se zalažu za ostvarivanje prava nacionalnih zajednica, uklapaju u tu građansku opciju, Čanak kaže: »Uklapaju se na jedini pravi način, jer građanska opcija u onom smislu u kojem ga ja koristim nije anacionalna, već nadnacionalna i multinacionalna, što znači da je očuvanje različitosti koje postoje među nama – nacionalnih, vjerskih, spolnih, rasnih i drugih – očuvanje prava svakog građanina da bude različit. Različitosti su naše bogatstvo i mi to u Vojvodini znamo, a podjele su naše prokletstvo. Upravo je pitanje različitosti o kojem danas govorimo pitanje onih koji štite to pravo na različitost, bez obzira jesu li to nacionalne stranke zajednica koje žive u Vojvodini, ili je u pitanju socijaldemokratska opcija kao što je to LSV ili regionalna opcija kao što je to Liga za Šumadiju. Praktično, svi imamo jedan cilj, a to je pravo da budemo onakvi kakvi jesmo, a ne da nam se iz nekog centra diktira kakvi bismo trebali biti«, rekao je Čanak.

Dio programskih opredjeljenja LSV o autonomiji Vojvodine praktično su unijeti i u program Koalicije. »Nama treba istinska, na Ustavu zasnovana autonomija Vojvodine, koja neće moći biti mijenjana na osnovu dnevnopolitičkih pogodbi i dogovora u Beogradu, nego će biti historijski stečeno pravo Vojvodine koje nitko neće moći oduzeti. Mi smo ostali jedini pravi zastupnici građanske i manjinske ideje u Srbiji. Mi smo jednostavno u takvoj poziciji sada da ljudi u Srbiji ne bi imali što birati da nije naše liste, osim između nijansi crnog«, rekao je Čanak, iskazujući uvjerenje da je »lista Zajedno za toleranciju, naročito poslije jasno pokazane nemoći nekih stranaka koje su se dugi niz godina lažno predstavljale kao građanske, a sad su se utopile na liste većih stranaka, ili onih koji služe kao namjerno izmišljeni gubitnici i trebaju zbuniti ljude kako bi rasuli glasove i direktno ih u pogledu mandata pretočili Srpskoj radikalnoj stranci ili nekoj drugoj desno fašističke opcije – ostala jedina koja nudi nešto drugo. Koliko je takvih u Srbiji, vidjet ćemo; ja sam uvjeren da ih je dosta.«

Franjo Vujkov, Nenad Čanak i Petar Kuntić

Izaslanici Britanskog veleposlanstva i Ministarstva vanjskih poslova u posjetu HNV-u

Zakone sprovesti u djelo

Utorak 2. prosinca u Uredu Hrvatskog nacionalnog vijeća predsjednik Izvršnog odbora Lazo Vojnić Hajduk susreo se s drugim tajnikom Britanske ambasade u Beogradu David Ashleyem, te Harrietom Cross i Joannom Ewart-James iz Ministarstva vanjskih poslova Velike Britanije.

Gosti su izrazili interes da saznaju nešto više o specifičnim problemima i izazovima s kojima se suočava hrvatska zajednica u Srbiji i Crnoj Gori, s ciljem sagledavanja u kojoj mjeri se Zakon o pravima i zaštiti nacionalnih manjina, za kojeg se u cjelini smatra da je veoma dobar, ostvaruje u praksi. David Ashley je ocijenio da je napredak u oblasti ljudskih prava u Srbiji i Crnoj Gori vidljiv i da dobra volja od strane vlade postoji ali i da su i dalje ostali prisutni problemi i izazovi i što se tiče demokratizacije društva i ljudskih prava. »Mi ćemo se truditi na svaki način da se ostvari najveći stupanj poštovanja ljudskih prava što je važan čimbenik integracije Srbije u Europu isto tako kao i drugih zemalja Europe.« rekao je Ashley.

Lazo Vojnić Hajduk je u razgovoru predočio teškoće s kojima se susreće hrvatska zajednica i Hrvatsko nacionalno vijeće od kada je formirano. Vojnić Hajduk je istaknuo da »kad je u pitanju provođenje Zakona o pravima i zaštiti nacionalnih manjina postoji evidentna razlika između normativnog i stvarnog jer ono što je dano u Zakonu postoji barem kad je u pitanju hrvatska zajednica tek kao mogućnost ali ne i kao realnost. Kad je u pitanju Hrvatsko nacio-

David Ashley, Harriet Cross, Joanna Ewart-James, Lazo Vojnić Hajduk

nalno vijeće ono ne dobiva dovoljna financijska sredstva za funkcioniranje niti su mu dosada povjerene određene ovlasti u oblasti kulturne autonomije. Nedovoljni stupanj konzumiranja postojećih prava može se jednim dijelom pripisati činjenici da su Hrvati tek od prošle godine i formalno dobili status nacionalne manjine. Dugo nepripoznavanje Hrvata kao nacionalne manjine proizvelo je mnoge negativne posljedice u samoj hrvatskoj zajednici. Dovelio je do odnarođivanja Hrvata, gubljenja koraka u usporedbi s drugim nacionalnim zajednicama koje su gradile svoje institucije i izgrađivale nacionalnu svijest proteklih decenija. Kod Hrvata je nasuprot tome i od strane državnih tijela poticano dijeljenje na

»samo Bunjevce« i na Hrvate, što je vidljivo u tretiranju Bunjevaca kao zasebne nacionalne zajednice.«

Pored toga što postoje brojni problemi i poteškoće u organiziranju obrazovanja na hrvatskom jeziku i osnivanju profesionalnih kulturnih institucija, Vojnić Hajduk je istaknuo da ima i pozitivnih pomaka, kao što je to na primjer formiranje Novinsko izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« koja se financira iz pokrajinskog budžeta.

J. D.

Konstituiran Izdavački savjet NIU »Hrvatska riječ«

Tomislav Žigmanov predsjednik

Izdavački savjet Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ« održao je svoju prvu sjednicu, na kojoj je za predsjednika Savjeta izabran publicist Tomislav Žigmanov.

Na sjednici, koja je u sjedištu Ustanove održana u subotu 29. studenoga, bilo je riječi o pokretanju nakladničke djelatnosti

»Hrvatske riječi«, te je dogovoreno da novoizabrani predsjednik Savjeta u roku od tjedan dana sačini platformu nakladničke djelatnosti za 2004. godinu. Članovi Izdavačkog savjeta razmatrati će tu platformu i dopuniti je svojim sugestijama na sljedećoj sjednici Savjeta, koja je načelno zakazana do kraja godine.

TippNet

www.tippnet.co.yu

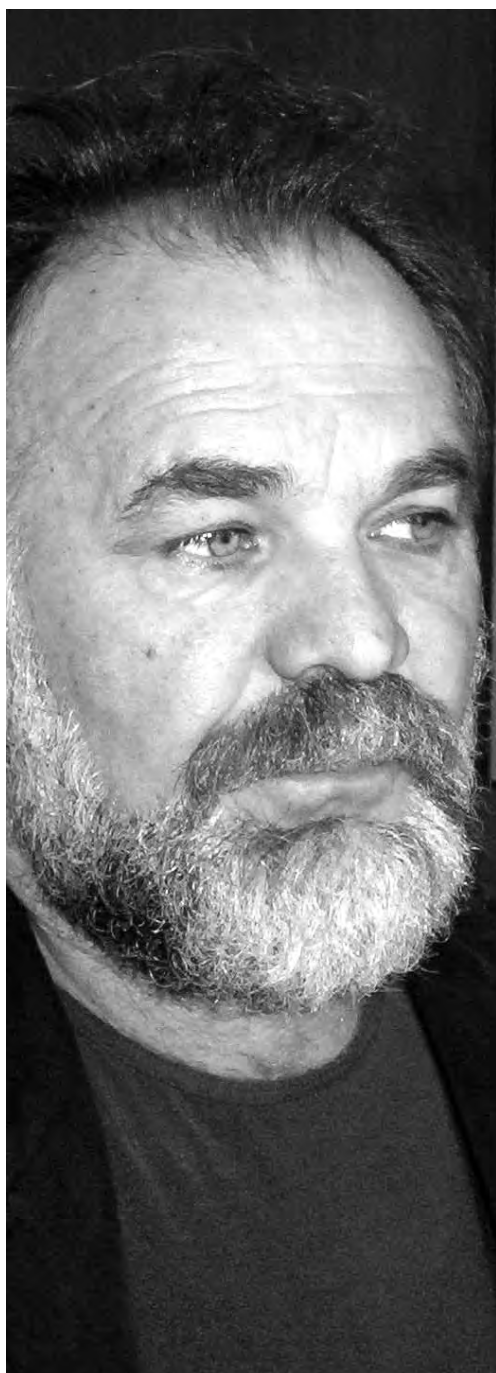
Brz i pouzdan pristup Internetu za tvrtke i pojedinačne korisnike
Izrada web-prezentacija
Prodaja računara i računarske opreme
Projektovanje, instalacija i održavanje lokalnih i Internet mreža
Prodaja licenciranih softwera
Pojedinačni i kolektivni informatički tečajevi
Izrada knjigovodstvenih i drugih softwera
Bogat izbor informatičke stručne literature
Najkompletnija informatička paleta u Subotici, sa stručnom podrškom na srpskom i mađarskom jeziku i sa stalnim dežurstvom!
Braće Jugovića 5, Subotica, Tel. (024) 555-765
e-mail: support@tippnet.co.yu

Ivan Balažević, akademski slikar

Boje Mediterana i zavičajne ravnice

Balažević svojom suptilnom i sugestivnom ekspresijom daje dušu bojama i slikama, a i oduhovljenu snagu proizašlu iz podneblja bačke ravnice i primorja

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

Ivan Balažević, po rođenju Tavančanin, po profesiji i vokaciji slikar, svojim radom na polju slikarstva, dizajna, scenografije, (i relativno kratko radom u prosvjeti), definirao je sebe kao značajnog likovnog umjetnika ovoga podneblja. Ivan Balažević već gotovo tri desetljeća živi u Novom Vinodolskom, a razgovor za »Hrvatsku riječ« o njegovom životu, radu i uopće stanju u umjetnosti vodili smo tijekom njegovog boravka u Subotici, kada je dogovorena i njegova nova izložba u našem gradu, planirana za sljedeće proljeće.

HR: Nakon dvanaest godina ponovno ste u Subotici, makar na kratko. Osim čežnje za zavičajem postoji li još neki razlog Vašeg dolaska?

Povod je dogovor oko izložbe a razloga je više. Moji prijatelji iz Subotice me već godinama nagovaraju na dolazak, jer zadnje moje likovno predstavljanje u Subotici bilo je daleke 1989. u Likovnom susretu. Tom sam prigodom izlagao slike i crteže. Moj dobar prijatelj slikar Szájko Istvan prenio mi je prijedlog gospodina Franzera i nagovorio me na izložbu. Prvotni je termin bio kraj 2003. godine, ali smo zajedno zaključili da će se izložba zbiti u svibnju 2004. godine.

HR: Izložbu planirate u maloj, komornoj galeriji, tako da retrospektivan pristup Vašem slikarskom radu ovoga puta nije moguć. Kako će biti koncipirana Vaša izložba?

Nakon toliko vremena izbivanja s likovne scene u Subotici rado bih se predstavio na najbolji mogući način. Galerija »Franzer« je nevelika, ali ima mnoge druge prednosti. Prilagođavajući se pro-

storu predstaviti ću se sa 15-16 slika iz nekoliko ciklusa. Zadnjih 15 godina izlažem skoro isključivo samostalno. U svakom se izložbenom nastupu nastojim predstaviti zaokruženom cjelinom do tada neizlaganih slika. U Galeriji »Franzer« predstaviti ću se s tri manje cjeline-ciklusa, a po svemu sudeći naći će se na izložbi i nekoliko aktova. Već dugo izbjegavam izlaganje na skupnim izložbama jer mi to više nije neophodno potrebno. Pojavljujem se samo na onim skupnim izložbama čiji koncept se uklapa u moju likovnu filozofiju i na izložbama koje moram odraditi kao slobodni umjetnik zbog obveza prema ZUH-u i Ministarstvu kulture RH.

HR: Koje cikluse želite predstaviti publici?

Prije svih to je djelić ciklusa »Bunjevačkih slika« koje sam počeo raditi krajem osamdesetih prošlog stoljeća. Te slike isijavaju moja trajna sjećanja, nostalgiju pa i duboku ukorijenjenost u bunjevačko etničko i kulturno biće iz kog sam potekao. Unutar moje slikarske poetike, izbjegavajući jeftino ilustriranje, nastojim likovno zapisati osobitosti postojanja Bunjevaca. To je moja osobna i intimna potreba, a i neka vrst obveze. Tim slikama nastojim sve ono što je specifično vezano za etničku skupinu nas bačkih Hrvata-Bunjevaca izdići i na univerzalnu ravan, što bi trebalo bez problema korespondirati s recentnom vizualnom i drugom osjećajnošću.

HR: Vizualna se osjećajnost i sposobnost opažanja vrlo brzo mijenja u zadnjih dvadesetak godina, jer smo svi zapljusnuti ogromnom količinom digitalnih vizualnih informacija. S kojim još ciklusima

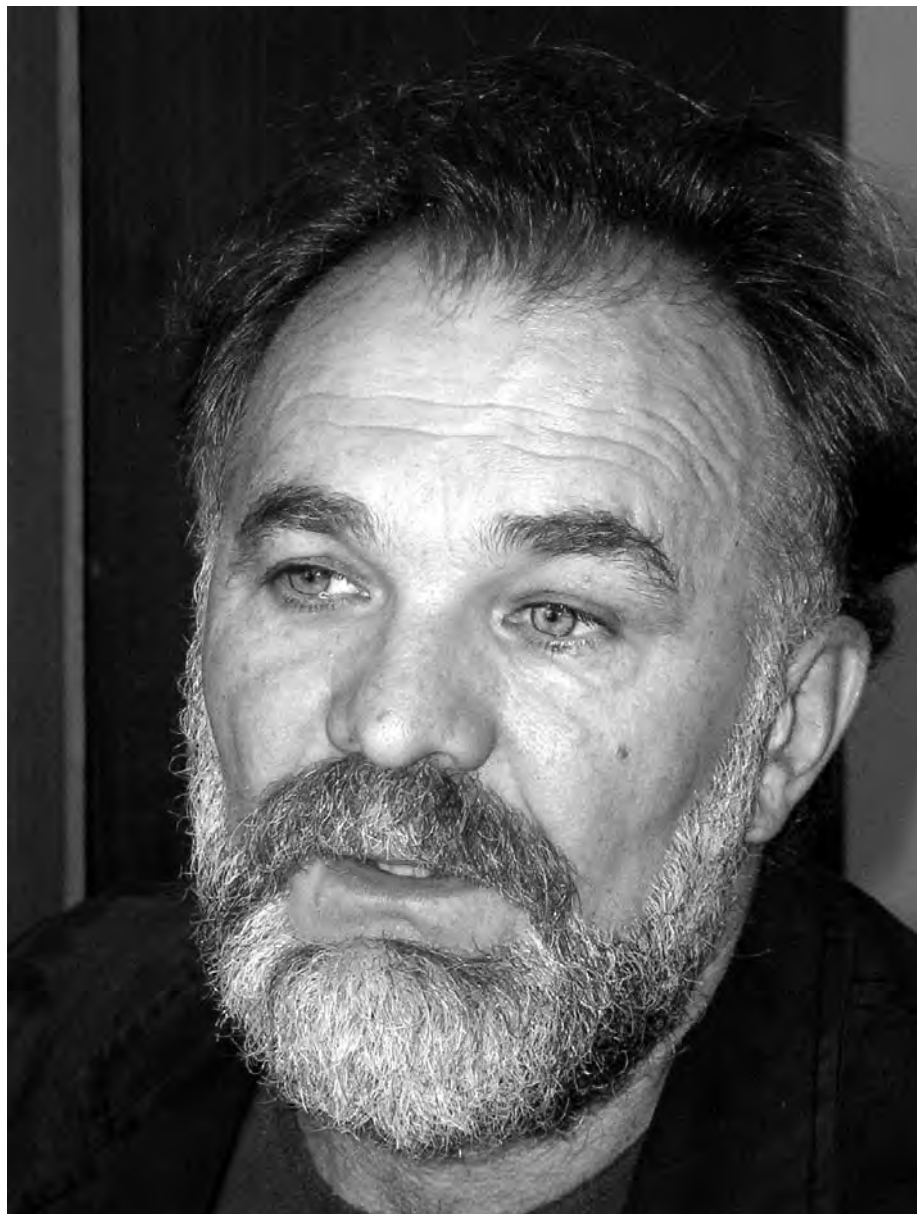
mislite da možete uputiti poziv gledateljima na dijalog?

Tema klavira provlači se mojim slikarstvom od početka devedesetih prošlog stoljeća. Osobita plemenitost te velike i lijepe čarobne glazbene kutije za mene je spoj iznimnih vizualnih ali i glazbenih značenja. O porukama i simbolici da i ne govorimo. Skoro anakronizam u vrijeme digitalne glazbe koja može sve, ali-što s »ONIM NEČIM«. Klavir će još dugo ostati jedan od najljepših prizora na današnjoj likovnoj pozornici zatrpanoj svim i svačim i s posvemašnjim odsustvom kriterija.

HR: Vaše slikarstvo karakterizira

Profesionalno sazrijevanje

Ivan Balažević rodio se u Tavankutu 1949. godine, ali se s roditeljima preseljava u Suboticu 1959., gdje nastavlja pučku školu. U Građevinsko-tehnološki školski centar, smjer arhitektura, upisuje se 1964. godine. Počinje surađivati s likovnim priložima u »Ježu«, »Subotičkim novinama« i »Rukoveti«. Maturirao je 1968., nakon čega iste godine uspješno polaže prijamni ispit na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, te je primljen na odjel grafike ALU u klasu prof. Dalibora Paraća. Nakon što postaje član likovne sekcije HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta, vodstvo društva, a poglavito Stipan Šabić, voditelj likovne sekcije i Naco Zelić podržavaju ga i pomažu tijekom studija, dok mu Općina Subotica dodjeljuje stipendiju na trećoj godini. Prvu samostalnu izložbu održava u galeriji »Vestibil« u subotičkoj Gradskoj kući. Po uspješnom završetku studija vraća se u Suboticu 1972. godine i zapošljava se kao profesor umjetnosti. Predaje u gimnaziji, srednjoj tehničkoj školi i ekonomskoj školi, a započinje i suradnju s Narodnim kazalištem u Subotici oblikovanjem plakata i programskih knjižica. Također počinje raditi oblikovanje ambalaže tvornice čokolade »Pionir«. U Novi Vinodolski seli se 1974. godine. Suradnju s izdavačkom kućom »Otokar Keršovani« na oblikovanju vanjskog izgleda knjiga započinje 1980., a član ULUPUH-a postaje 1982. godine. Pokraj brojnih samostalnih izložbi, kreira i radi lutke i scenografiju u Kazalištu lutaka Rijeka. U status slobodnog umjetnika prelazi 1985. godine.

blagost iznikla iz boja, zvuka, ritma i melodike panonskog podneblja, čemu je kontrast Mediteran na kojem živite. Hoće li na Vašoj izložbi biti slika koje izražavaju motivski i tematski prostor Mediterana?

U Galeriji »Franzer« predstaviti ću i djele ciklusa »Mediteranske slike«. Kažem djelić jer će to biti samo nekoliko slika i to manjeg formata, a ja baš ovaj ciklus, kao i prethodni, često radim i u velikim formatima. Boje i forme pod intenzivnim mediteranskim suncem često postižu neku vrst »usijanja«. Bitno je to drugačije od prigušenih boja ravnice koje se skladno slažu u međutonove. Bunjevci su se u sedamnaestom stoljeću selili iz podneblja u samom mediteranskom susjedstvu koje je katkad i bilo Mediteran. Mojih trideset godina života u Hrvatskom primorju i rođenje u

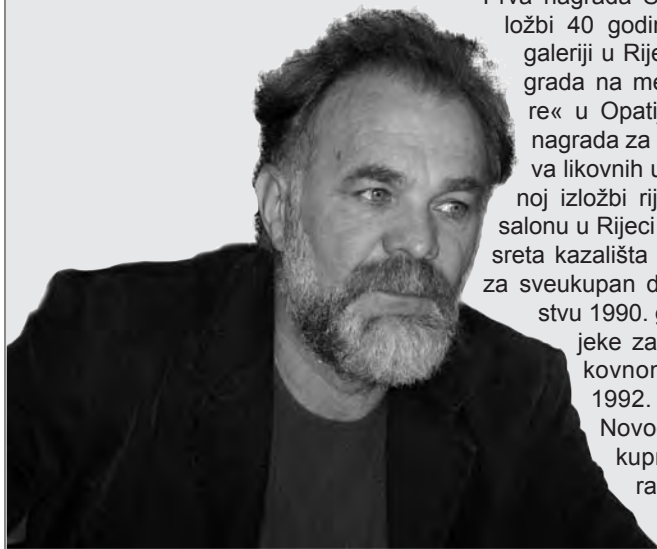
Tavankutu čine luk koji za mene ima snagu i intenzitete slikarske i životne naravi. Secesijska i raskošna Subotica sa svojom osobitom kulturnom klimom koju pamtim iz života ovdje i kasnijih mnogih dolazaka ostavila je trajan pečat u mojim slikama i taj me trag razveseli svaki put kad ga otkrijem u svojoj slici, a nastao je i bez moje svjesne namjere.

HR: U Vašem radu, od sedamdesetih godina prošlog stoljeća sve do danas, niste se povinovali trendovima novonastalih slikarskih pravaca, kao ni čistoj apstrakciji koja je bila dominantan izraz težnji moderne. Gradeći svoju likovnu praksu, uspjeli ste ostvariti spoj apstraktnih dijelova slike unutar figurativnog izraza, stvarajući autentičan slikarski izraz duhovnog ugođaja koje sa-

Nagrade i priznanja

Ivan Balažević je dobitnik brojnih nagrada za svoje stvaralaštvo, od kojih se izdvajaju sljedeće: Prva nagrada za grafiku na izložbi studenata Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu 1972. godine, Posebno priznanje žirija na prvom međunarodnom »Ex tempore« u Opatiji 1983. godine, Velika nagrada SIŽ-a kulture Rijeka na revijalnoj izložbi riječkih umjetnika 1984. godine, Otkupna nagrada »Otokar Keršovani« na trećem međunarodnom »Ex tempore« u Opatiji 1985. godine,

Prva nagrada SIŽ-a kulture Rijeka na izložbi 40 godina HDLUR-a u Modernoj galeriji u Rijeci 1986. godine, Prva nagrada na međunarodnom »Ex tempore« u Opatiji 1987. godine, Godišnja nagrada za slikarstvo Hrvatskog društva likovnih umjetnika Rijeka na revijalnoj izložbi riječkih umjetnika u Malom salonu u Rijeci 1989. godine, Povelja Sureseta kazališta lutaka Hrvatske u Osijeku za sveukupan doprinos hrvatskom lutkarstvu 1990. godine, Nagrada grada Rijeke za sveukupan doprinos u likovnom životu grada Rijeke 1992. godine, Nagrada grada Novog Vinodolskog za sveukupni doprinos u kulturnom razvoju grada Novog Vinodolskog 1996. godine.

drže Vaši radovi. Kakvo mišljenje imate o ne tako davnim i o suvremenim tendencijama na likovnoj sceni?

Tvrđoglavio sam ostajao svoj. To mi se u sredini u kojoj živim priznaje na mnogim mjestima. Nisam mario da recepte uvezene s više-manje umorne europske scene ili iz domaćih kuhinja. Uvijek me je sve zanimalo, ništa nisam zanemarivao kao moguć poticaj za sliku. Iznimna osoba, predmet, sjena, treptaj zraka, zvuk koji se tek nasluti, sve pojavno oko nas utječe i potiče. Apstrakcijom sam se bavio i više nego se o tome zna. Često samo za sebe. Čistota i profiliranost likovnog govorenja meni su bili i ostali primarni. Suprotstavljajući krajnosti, tražeći sraz prividno nespojivog postizem prepoznatljivost i energiju likovnog izraza koji ne ostavlja ravnodušnim. Apstrakcija i figuracija tu se samo uzajamno obogaćuju, mada mi je taj termin »figuracija« i danas komičan i suvišan. Odlazeći na likovne manifestacije u zemlji i inozemstvu, čitajući i gledajući, obavještavao sam se o svemu što se događa u »novoj likovnoj praksi«. Sve što nađem dobrim pamtim i usvajam (ne radi podražavanja). Ostalo zaboravljam. Ja osobno se izražavam klasičnim likovnim sredstvom koja koristim na osobit, svoj način ostajući suvremen svojim poimanjem li-

kovnosti. Ogromna je ljepota slikarskog života.

HR: Kako funkcioniraju galerije i likovno tržište u Hrvatskoj?

Slobodan sam likovni umjetnik pa je za mene tržište iznimno važno. Organizirano tržište u Hrvatskoj ne postoji. Također ne postoji ni menadžerska komponenta moguće organizacije izložbi izvan institucija, galerija i muzeja. Po tom pitanju sam kao i većina kolega »sam svoj majstor«. Tijekom godina stvorio se krug ljudi iz zemlje i inozemstva koji prate moj rad pa i kupuju slike. To mi, uz sporadične kupovine drugih, omogućuje slikarski život. Ne treba zanemariti niti one koji kupuju slike zbog »imen« i prestiža. Utemeljio sam prije deset godina Gradsku galeriju »Tur-nac« u Novom Vinodolskom koju i danas vodim. U toj su galeriji do sada izlagali mnogi vrhunski slikari iz Hrvatske i inozemstva. Od subotičkih slikara tamo je izlagao Szajko István, a predstavili smo u jednoj prigodi i slamarke iz Tavankuta.

HR: Pokraj slikanja, uspješno se bavite i grafičkim dizajnom. Na tržištu postoji enormna količina različitih proizvoda koji se dizajnom nastoje što bolje plasirati. Postoji li kič u suvremenom dizajnu?

Grafički dizajn moja je velika ljubav. Radim opremu knjiga, turističke pro-

midžbene materijale, logotipe, total dizajn pojedinih tvrtki, ilustracije... Kompjutor je umnogome olakšao rad u dizajnu i donio mnoge nove mogućnosti. Problem nastaje kad ljudi činjenicom kupovine kompjutera i programa vide sebe kao dizajnere. Dizajn je puno više od slaganja sličica i raznih izvivljanja sa slovima i efektima iz programa. Kompjutorski kič nas je preplavio i ne vidim tome lijeka.

HR: Javili ste se i kao izdavač nekoliko knjiga. Kako je došlo do realizacije tih izdavačkih poduhvata?

Sudjelovao sam kao suizdavač u nekoliko književnih projekata. Nakon čitanja nekoliko tada novih pjesama subotičkog književnika *Voje Sekelja* na bunjevačkoj ikavici predložio sam mu da to proširi u zbirku, pa smo to izdali u Rijeci 1991. godine. Tu se pridružio i *Milovan Miković*, subotički književnik, pa smo skupa izdali »Avaške godine«. Na sličan smo način, ali s prijateljima iz Rijeke, objavili knjigu poezije istaknutog hrvatskog književnika *Luke Paljetka* »Anđelovanje«. Gospodinu *Anti Sekuliću*, koga iznimno štujem zbog velikog rada i objelodanjanja mnogih knjiga o životu Bunjevaca, objavio sam knjigu »Poputbina« u Rijeci 1994. godine.

HR: Koliko je za Vas važna poputbina nakon trideset godina života na Mediteranu?

Mislim da poputbina, koju sam sobom donio u Novi Vinodolski i Hrvatsko primorje, nije beznačajna. Došao sam iz sredine koja zna cijeniti vrijednosti multietičnosti i koja je uvijek dobro funkcionirala na razmjeni različitosti. U Rijeci i Novom trebalo je proteći određeno vrijeme da se uzajamno »prepoznamo«. Primorski je mentalitet zatvoreniji i duže te »važ« prije nego te prihvati. Mi smo pak otvoreniji, neposredniji, ali sve se dalo pomiriti, pa sam danas, a i mnogo godina unatrag, tamo u Primorju kod kuće, a u Suboticu i Tavankut sam uvijek dolazio, a tako mislim i dalje. Pred prvi dolazak u rodni kraj nakon 12 godina bio sam podosta skeptičan. Nije bilo realno očekivati da će se sve nastaviti na isti način gdje je stalo prije 12 godina. Puno se toga dogodilo u međuvremenu, a da ne bi došlo do promjena. Primjećujem promjene, ali stari prijatelji i nova poznanstva učinili su da sve bude bolje. Na proljeće ću doći s kćerkom Ivanom da i ona vidi tu Suboticu i Tavankut o kojima je toliko slušala od tate.

Početak prosinca djeca širom svijeta slave Sv. Nikolu – Mikulaša

Dječji zaštitnik donosi darove

Piše: Dražen Prčić

Draga djeco, jeste li bili dobri?

Jeste li očistili cipele?

Ukoliko možete potvrdno odgovoriti na oba pitanja onda u subotu ujutro, kada se probudite, možete očekivati dar iznenađenja kraj vaše ulaštene obuće. Ali dobro pazite, nema varanja, Mikulaš sve vidi...

TKO JE BIO SV. NIKOLA: Rodio se u Parari, gradu koji se nalazio u Lyciji (Mala Azija). U mladosti je hodočastio u Egipat i Palestinu, a nedugo nakon povratka postao je biskupom od Myre. Proganjan i zatvoren od strane Dioklecijana, oslobođen je za vrijeme rimskog cara Constantina. Umro je 6. prosinca godine 345. ili 352. godine, postavši jednim od najpopularnijih svetaca. U VI. stoljeću imperator Justinian I. podigao je njemu u čast Crkvu sv. Nikole u Konstantinopolju. Godine 1087. talijanski trgovci uzeli su njegove posmrtno ostatke iz Myre i prenijeli ih u Bari (Italija), izgradivši velebnu crkvu San Nicola u kojoj se i danas nalaze relikvije ovog sveca. Uljna supstancija poznatija pod imenom Man-na di S. Nicola, kojoj se pripisuje čudotvorno ljekovito djelovanje, teče iz njih. Pripisuju mu se brojna čuda tijekom i poslije njegovog zemaljskog života.

govog zemaljskog života.

OBIČAJ: Zbog svoje karizmatičnosti sv. Nikola je uzet za zaštitnika putnika, mornara, trgovaca, pekara, djece, i najmlađi ga uvijek s nestrpljenjem iščekuju u prvom tjednu posljednjeg kalendarskog mjeseca. Otkada je u praksi običaj vjerovanja da Mikulaš pohodi djecu na svoj dan, 6. prosinca, ne može se točno ustvrditi, ali je sigurno kako ga mališani svake godine nestrpljivo očekuju. I vrijedno čiste i lašte svoju obuću, ostavljajući je kraj vrata da bi u nju sv. Nikola mogao ostaviti svoje darove.

U »Bunjevačkom kolu«

I ove godine Mikulaš

U prostorijama HKC »Bunjevačko kolo«, u subotu, 6. prosinca, organizira se doček »Mikulaša«. Ovo je već tradicionalna manifestacija na koju dolaze najmlađi (do 10 godina) da se raju darovima Mikulaša, koje im on osobno daruje. Doček je u 17 sati.

Predstavljamo vijećnike Hrvatskog nacionalnog vijeća

Kompromis se mora postići

Interes za formiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća svojedobno je aktualizirala grupa okupljena oko Ivice Poljakovića, s namjerom da artikulira nacionalne, kulturne i ekonomske interese Hrvata. (Stipan Stipić)

Najvažnije je premostiti podjele u HNV-u, i raditi na zajedničkim ciljevima. (Stipan Stantić)

Nadam se da će u toj većinskoj opciji prevladati razum, kako bi se stvorili bolji uvjeti za Hrvate na ovim prostorima. (Đorđe Čović)

Važno je oživjeti rad HNV-u, jer je hrvatska zajednica u sadašnjem trenutku neorganizirana na toj najvišoj instanci. (Marko Berberović)

Piše: Jasminka Dulić

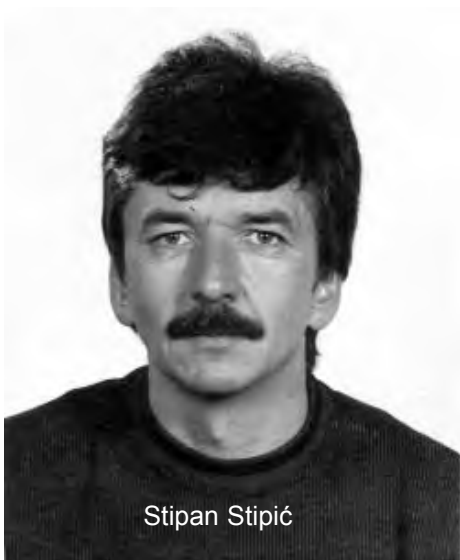
STIPAN STIPIĆ – rođen je 1960. godine u Subotici. Završio je gimnaziju, matematički smjer. Živi u Subotici sa suprugom i sinom. Bavi se poljodjelstvom. Bio je član tamburaškog orkestra Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« od 1970. do 1980. Član je Lige socijaldemokrata Vojvodine od 1990. godine, i od tada do 1999. bio je predsjednik Općinskog odbora LSV-a. Na izborima 2000. godine izabran je za zastupnika u vojvođanskom parlamentu. Godine 1994. je bio član inicijativnog odbora za formiranje HNV-a.

»Interes za formiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća počinje onda kada smo se okupili oko *Ivice Poljakovića* koji je u to vrijeme imao viziju institucionalnog a ne stranačkog organiziranja hrvatske zajednice. Za hrvatsku zajednicu je to bilo važno, kako bi svoje nacionalne, kulturne i ekonomske interese mogla artikulirati i ostva-

riti svoja legitimna prava u institucijama sustava. I pokraj toga što to tada niti republičkim, niti saveznim zakonima nije bilo predviđeno, smatrao sam da je važna artikulacija interesa naše, hrvatske, zajednice. Kad je saveznim zakonom omogućeno konstituiranje HNV-a, izabran sam za vijećnika kao pokrajinski zastupnik hrvatske nacionalnosti. Kao član LSV-a podržao sam koncept konstituiranja HNV-a bez obzira na stranačku pripadnost. I dalje sam optimist i pored teškoća u konstituiranju HNV-a, do kojih dolazi zbog neuvažavanja različitih stavova, ali i sujete i malodušnosti. Ipak, smatram da je neminovno doći do kompromisnog rješenja. Svjedok sam toga da se u politici ne može doći, posvađati se i uvrijeđeno otići, već treba ostati i tražiti kompromisno rješenje zbog interesa pripadnika hrvatske zajednice, i tvrdim da i sam predsjednik *Josip Ivano- vić* inzistira na traženju rješenja između liste A i B. Očividniji pomaci mogu se očekivati ukoliko se infrastrukturno i materijalno ova institucija pomogne od strane osnivača, to jest domicilne države, razmjerno broju Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori, koji izdvajaju svoja sredstva u budžet, te se iz njega trebaju izdvajati i sredstva za funkcioniranje Vijeća. Prema Zakonu ove države, barem deklarativno, svi građani su ravnopravni u pogledu ubiranja poreza za proračunska sredstva, pa prema tome od tih sredstava, u dijelu koji je Zakonom predviđen, očekujemo i materijalnu potporu za zadovoljavanje potreba hrvatske nacionalne zajednice u Srbiji i Crnoj Gori – u domeni obrazovanja, kulture, informiranja i specifičnih grana gospodarstva.

STIPAN STANTIĆ – rođen je 1962. godine u Đurđinu, gdje i danas živi. Završio je Prirodoslovno-matematički fakultet, odsjek zemljopis u Zagrebu. Profesor je zemljopisa u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović«. Član je DSHV-a od osnutka i prvi predsjednik Mladeži DSHV-a. Trenutno je predsjednik Mjesne organizacije DSHV-a u Đurđinu i član Predsjedništva stranke. Član je Katoličkog instituta za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Upravnog odbora Matice hrvatske područnica Subotica, te Upravnog odbora Fonda za pomoć učenicima »Bela Gabrić«. Tajnik je Pastoralnog vijeća u Župi sv. Josipa Radnika u Đurđinu i član UO HKPD Đurđin.

»Uopće ne vidim da HNV radi i moja očekivanja su bila daleko veća. Očekivao

Stipan Stipić

Stipan Stantić

sam da će čelnici HNV-a biti tolerantiji i prije svega svjesni situacije hrvatskog naroda na ovim prostorima. Sada je najvažnije pokušati premostiti podjele i raditi na osnovnim stvarima koje bi trebale biti zajednički cilj, kao što su prosvjeta, kultura, mediji, bez obzira koja je struja u pitanju. Do sada su krenuli razgovori između dvije stranke DSHV-a i HNS-a, ali ne i razgovori unutar samog HNV-a, između dvije liste. Kao i u svakom parlamentu, i u HNV-u, koji jest neka vrsta parlamenta hrvatske zajednice, postoje liste, klubovi, pa je to neminovnost i u HNV-u, odnosno takva je realnost, i konačno zašto bi svi morali o svemu isto misliti. Podjela na listu A i B bi nestala, ako bi se radilo na nacionalnim ciljevima, jer je zbog toga Vijeće i osnovano. Pri tome, nije glavni problem preglasavanje, jer bi glasovanje bilo nebitno, ukoliko bi u svim fazama rada bio osiguran prostor da se izraze stavovi svih vijećnika, ili lista ako tako hoćete. Jer, na kraju krajeva, vijećnici zastupaju određeni broj ljudi a ne same sebe u HNV-u. Da bi se radilo, potrebno je osim toga uključiti i druge, mlađe kadrove, osim onih koji su sada uključeni u rad HNV-a, jer nije istina da u hrvatskoj zajednici nema mladih, obrazovanih i sposobnih ljudi voljnih za rad. Početkom i sredinom devedesetih godina bila je druga situacija i većina ljudi je bila u strahu. Sada je druga situacija i bilo bi za očekivati više aktivnosti u hrvatskoj zajednici, ali se čini da postoji neka vrsta blokade unutar same zajednice. Ta blokada bi se mogla razriješiti ako bi se unutar same zajednice osiguralo vrijeme i mjesto gdje bi se o svim otvorenim problemima moglo razgovarati. Dakako, za to je potrebna dobra volja vijećnika.«

DORĐE ČOVIĆ – rođen je 1964. godine u Maglaju, podrijetlom mu je obitelj iz Subotice, i od svoje sedme godine živi u Subotici gdje je završio srednju saobraćajnu, a zatim Višu pedagošku školu. Diplomirao je na Učiteljskom fakultetu u Somboru. Trenutno se nalazi na postdiplomskim studijama na Ekonomskom fakultetu u Subotici, smjer Informacijski sustavi u menadžmentu. Zaposlen je na Višoj školi za izobrazbu odgojitelja u Subotici. Član je DSHV-a od 1997. godine, obnaša funkciju dopredsjednika i uređuje Internet stranice stranke. Angažirao se u DSHV-u jer smatra da Hrvati trebaju biti zastupljeni i ak-

Đorđe Čović

tivno sudjelovati u društvenom i političkom životu na lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj razini.

»Glede HNV-a vidi se jedan razdor između dvije političke struje, koje bi se u budućnosti morale nekako pomiriti u cilju ostvarivanja zajedničkih planova na formiranju hrvatskih institucija i organizacija na polju kulture, obrazovanja, informiranja, gdje je uloga HNV-a da koordinira i usklađuje ciljeve koji se zacrtaju, preko svojih tijela i izvršnih funkcija. I jedna i druga strana svoje ciljeve trebaju uskladiti na jednoj široj raspravi gdje bi sve ideje i planovi bili usmjereni k jednom cilju, a to je konačno djelovanje Hrvatskog nacionalnog vijeća u punom sastavu. To znači da bude zastupljena i druga strana koja je prikupila oko 8.000 potpisa, koji su sadašnjom situacijom isključeni. Očekujemo sazivanje te sjednice koja nije sazivana već devet mjeseci, na kojoj bi se usuglasile dvije sada neusuglašene strane, gdje bi se iznijeli stavovi i došlo do zajedničkog rješenja. Nadam se da će u toj većinskoj opciji prevladati razum, kako bi se stvorili bolji uvjeti za Hrvate na ovim prostorima.«

MARKO BERBEROVIĆ – rođen je 1953. godine u Tavankutu. Završio je srednju strojaršku školu, smjer automehaničar. Vlasnik je samostalne zanatske radnje automehaničarskih usluga. Oženjen je i ima dvoje djece. Član je i osnivač DSHV-a, predsjednik Mjesne organizacije DSHV-a Tavankut i član Vijeća DSHV-a. Trenutno obnaša funkciju dopredsjednika

Savjeta MZ Tavankut. Član je Predsjedništva HKPD »Matija Gubec«.

»Trebalo bi oživjeti i aktivirati rad HNV-a. To je važno jer je hrvatska zajednica u sadašnjem trenutku neorganizirana od strane te najviše instance. DSHV je svojevremeno organizirao slanje studenata u Zagreb i tada je bila daleko veća skrb o studentima nego sada. Neoprostivo je da se dogodilo ove godine da 50 studenata u Zagrebu i sedam studenata u Osijeku nemaju riješen smještaj u domovima, a taj posao je na sebe preuzeo HNV. Matična država isto nedovoljno skrbi o studentima iz dijaspe, no, na pomolu je ipak neko ujedinjenje dviju strana i sadašnji izbori će pokazati mogu li obje stranačke opcije hrvatskog korpusa raditi skupa. U Statutu HNV-a je definirano što se treba raditi, ali tome se treba aktivnije posvetiti. Zbog razjedinjenosti hrvatskog korpusa dogovori između matične države i sadašnjeg čelnštva HNV-a ostaju u sferi obećanja, ali se praktično malo uradi. Potrebno je suradnju s matičnom zemljom unaprijediti i ugledati se na druge nacionalne manjine koje su bolje organizirane. Ta suradnja mora biti sustavna a ne ad-hoc pomoć u pojedinim situacijama. Dokaz tome je da školovanje na hrvatskom jeziku nije zaživjelo u pravom obliku već se radilo stihijski. Smatram da bi se ljudi iz prosvjetne struke trebali ozbiljnije pozabaviti tim problemom. HNV bi morao u suradnji s Ministarstvom prosvjete domicilne države osigurati adekvatno iskorištavanje prava na naobrazbu na materinjem jeziku koje nam je osigurano Ustavom.«

Marko Berberović

László Józsa, predsjednik Mađarskog nacionalnog vijeća

Pionirski koraci manjinskih samouprava

Piše: Vesela Laloš

Mađarska nacionalna zajednica je nedvojbeno jedna od najorganiziranijih, te je na neki način logična činjenica da je svoje nacionalno vijeće oformila prije svih ostalih manjinskih zajednica. Dosadašnje aktivnosti toga vijeća donekle su nastavak već postojećih programa i aktivnosti na očuvanju nacionalnog identiteta Mađara u Vojvodini koje već godinama poduzimaju, kako političke partije ove na nacionalne manjine, tako i pojedine nevladine organizacije, što sve skupa čini dinamičnu i infrastrukturno vrlo organiziranu društvenu scenu vojvodanskih Mađara. O programima i aktivnostima Mađarskog nacionalnog vijeća za »Hrvatsku riječ« govori njegov predsjednik László Józsa.

► **Mađarska zajednica je neposredno nakon donošenja Zakona o zaštiti nacionalnih manjina oformila svoje nacionalno vijeće, i ono bilježi više od godinu dana rada. Što je sve učinjeno u tom periodu?**

Elektorska skupština je održana u rujnu 2002. druge, a već početkom listopada održana je i konstitutivna sjednica. S obzirom da su, da tako kažem, porođajne muke vezane za registraciju trajale do kraja godine, efektivni rad se može računati od početka 2003. godine. No, čak i uvažavajući i to, mi smo zaista bili pioniri, a to se moglo i razumjeti, jer je mađarska nacionalna zajednica jedna od najvećih i politički najaktivnijih, a ambicije na tome planu su bile i razumljive, gledano iz tog ugla. Mislim da je ono što smo postigli dosta značajno, imajući u vidu sveukupnost naših prilika, a u prvom redu to da je pojam manjinske samouprave i našoj zemlji bez presedana, u smislu da ranije toga u našem pravnom i političkom poretku nije bilo. Prema tome, i mađarsko i ostala nacionalna vijeća su sudionici jednog pionirskog pothvata gdje mi ipak pravimo prve naše korake. Što pod time treba razumjeti? U prvom redu treba imati na umu proces integracije ovog političkog i pravnog fenomena u naš poredak, a to znači uspostavljanje kontakata s organima države koji se bave problematikom zbog koje su nacionalna vijeća i uvedena u našu političku praksu – u oblasti obrazovanja, kulture, medija na manjinskim jezicima, i službenoj uporabi jezika. Dakle, najprije su se morali ostvariti radni kontakti s resornim ministarstvima, a za vijeća osnovana u Pokrajini i ostvarivanje suradnje s pokrajinskim organima.

Mi smo u prvom redu najviše uspjeha

imali u ostvarivanju suradnje upravo s pokrajinskim Izvršnim vijećem, kao i resornim tajništvima (za upravu i propise, kulturu, i informiranje).

László Józsa

► **U vezi s tim kako ocjenjujete odnos Pokrajine, odnosno spomenutih tajništava i odnos Republike prema samom Zakonu o zaštiti manjina i realiziranju prava koja iz njega proizlaze?**

Ja sam doista zadovoljan odnosom pokrajinskih organa vlasti prema tome, tu zaista ne vidim nikakve probleme. Ono što je najveći problem jest nedostatak sistemskog rješavanja financijske podrške. A tu činjenice govore same za sebe. Mi se jednostavno u proračunu za tekuću godinu nismo nigdje nalazili. Jedino smo zahvaljujući pokrajinskom Tajništvu za manjine dobili neka minimalna sredstva za funkcioniranje Vijeća, pri čemu treba imati u vidu da Pokrajina uopće nije imala u svom proračunu za tekuću godinu takvu stavku, te smo dobili neka izvanredna sredstva, i to u minimalnom iznosu. Republičkom ministarstvu financija u nekoliko navrata smo ukazivali na taj problem, ali odgovor do sada nismo dobili. Ostaje nam samo nada da će se za iduću godinu to nekako ukomponirati u budžet, mada je razumno razmišljanje da bi možda Republika trebala izdvojiti određena sredstva i prenijeti ih na Pokrajinu koja bi bila financijer redovitih aktivnosti nacionalnih vijeća osnovanih na teritoriji Vojvodine, dok bi za ostale možda trebala financijsku brigu voditi Republika. No, to je ipak samo stvar tehnike, i nije suština problema. Suština je u tome da je

država ta koja ima obvezu voditi brigu o izbalansiranim financijskim potrebama svih onih organa i organizacija koje su osnovane na temelju nekog od zakona. A s

obzirom da su manjinska vijeća tvorevina Zakona o zaštiti nacionalnih manjina, ključak je vrlo jednostavan – od te obveze ne bi trebao nitko bježati, a ni zapostavljati je. To jest bivši savezni zakon, ali svi bivši savezni zakoni su u primjeni na razini Republike. Meni je zapravo svejedno tko će nas financirati. Jedan od segmenata državne vlasti svakako mora imati sluha za ove probleme.

► **Većina nacionalnih vijeća se žali kako su sredstva za njihovo funkcioniranje nedovoljna, te da ne postoje niti ostali uvjeti koji bi mogli na drugi način osigurati njihov rad. Nemaju osiguran poslovni prostor, urede, telefone, kompjutere...**

Naše vijeće ima sreću što je, zahvaljujući razumijevanju Mađarskog kulturnog centra »Nöpker«, dobilo tri prostorije na korištenje. Ali, naravno, mi smo solidarni sa zahtjevima ostalih. Mislim da su u najtežoj situaciji upravo oni koji imaju svoje sjedište u Novom Sadu, jer se oni, doista, nemaju ni gdje smjestiti. I to je, dakle, jedan od oblika brige za nacionalna vijeća, a rezultat je to da smo prisiljeni na snalaženje.

► **Kako ocjenjujete primjenu Zakona o zaštiti nacionalnih manjina kada je riječ o mađarskoj nacionalnoj zajednici?**

Kad je riječ o obrazovanju na materinskom jeziku (to je jedna od ključnih aktivnosti našeg Vijeća), mislim da se situacija

svakim danom poboljšava, jer suradnja između pokrajinskog Tajništva za obrazovanje i našeg Vijeća je svakim danom sve bolja. Ocjenjujem kao veliki rezultat to što je Tajništvo upravo našem Vijeću povjerilo brigu oko izrade školskog programa iz predmeta mađarski jezik i književnost za novu filološku gimnaziju. To je dobar primjer delegiranja rješenja problema na nivo gdje taj problem zaista i spada. Jer, ako politički razmišljamo o ostvarivanju mađarske samouprave, onda je to prilika da se ona u jednom važnom segmentu i ostvari. I u oblasti službene uporabe manjinskih jezika Pokrajina je napravila veliki korak donošenjem detaljnih odredbi o tome, i na temelju tih propisa mi smo dobili mogućnost da odredimo spisak tradicionalnih naziva za naseljena mjesta s mađarskim manjinskim življem. Pokrajinsko Izvršno vijeće je donijelo odgovarajuće odluke tijekom rujna.

Što se tiče financiranja kulturnih aktivnosti manjina, dva pokrajinska tajništva, koja izdvajaju sredstva za ove namjene (Tajništvo za manjine i Tajništvo za obrazovanje i kulturu), povjerili su vijećima pravo na odlučivanje po raspisanim natjecanjima. Tu su vijeća dobila jednu izuzetno važnu savjetodavnu ulogu, i na taj način se ponovo ostvario onaj element manjinske samouprave, da odlučuju o pitanjima koja su bitna za očuvanje nacionalnog identiteta.

U vezi s medijima i odlukom da se prenesu osnivačka prava, mislim da je to opet jedna od vrlo lucidnih političkih ideja da se uvažavaju još ranije formulirani manjinski zahtjevi u pogledu stjecanja osnivačkih prava nad javnim glasilima na manjinskim jezicima.

Političar i sportaš

László Józsa je rođen u Subotici 28. decembra 1957. godine, u odvjetničkoj obitelji. Nakon završenog Pravnog fakulteta u Novom Sadu i sam se počinje baviti advokaturom, i danas u Subotici vodi vlastitu odvjetničku kancelariju.

U svojoj političkoj karijeri dva puta je bio ran za zastupnika u saveznom parlamentu. Za vrijeme vlade Milana Panića bio je pomoćnik Momčila Grubača, tadašnjeg ministra za nacionalne manjine. Poslije izbora 2000. godine on postaje prvi put i općinski odbornik u subotičkom parlamentu.

Zanimljivi detalj njegovog životopisa je i činjenica da je jedno vrijeme igrao vaterpolo i bavio se plivanjem u subotičkom klubu »Spartak«, a stekao je i zvanje saveznog suca u ovom sportu, i još uvijek je aktivan sportski radnik. Oženjen je i ima dvije kćeri.

► **Urednici i novinari nekih manjinskih glasila nedavno su reagirali plašeći se da to otvara mogućnost da se nacionalna vijeća upliću u rad medija, dok s druge strane postoji opasnost da im vijeća ne mogu osigurati financijska sredstva za njihovo funkcioniranje...**

Ja bih volio da uspijemo otkloniti loša iskustva u tome. Za mene, a i za cijelo Mađarsko nacionalno vijeće, sloboda tiska je neprikosnovena i sveta stvar. I to vrlo ozbiljno mislim, i mislim da ono što se postiglo u Pokrajini i s Pokrajinskom skupštinom kao osnivačem izuzetno je važno – a to je da je sloboda tiska u minule tri godine doista bila neprikosnovena, i kad je riječ o manjinskim javnim glasilima. Ne vidim razloga što se to ne bi nastavilo tako pod okriljem nacionalnih vijeća.

Što se eventualnog političkog utjecaja tiče, treba imati u vidu da su određene manjine u Vojvodini politički organizirane, znači, imaju i političke partije – to su prije svega mađarska i hrvatska zajednica – i tu treba razlučiti gdje ima »opasnosti« od političkog utjecaja. Kod zajednica gdje postoje i političke stranke nedvojbeno ima dovoljno političke svijesti da se u neke svetinje demokracije ne dira.

A što se financiranja tiče, bio bi problem kada tu ne bi bilo riješenosti na strani Pokrajine da se s ovim modelom financiranja nastavi. Znači, s jasnom podrškom, a jedino sam model financiranja može pretprijeti neke izmjene, u smislu da se s principa, da tako kažem, normativne financijske podrške pređe na projektnu. Što će reći da će se manjinska javna glasila, ili sama nacionalna vijeća, morati natjecati za dodjelu sredstava, a da će se trošenje tih sredstava

iz javnih izvora kontrolirati, uz obvezu obračuna. Ova dva posljednja elementa meni ni najmanje ne smetaju, jer mislim da se s javnim novcem generalno gledano treba tako postupati, da financijer to mora kontrolirati. Međutim, tu je svakako najvažnije pitanje dokle će se u Vojvodini moći održati politička svijest o potrebi javnog financiranja manjinskih glasila. To je ključno pitanje, na koje danas živi čovjek ne može dati odgovor. Ipak, imajući u vidu trendove, da mi ipak možda nekim koracima idemo k demokraciji, ja ne želim biti pesimista.

Partneri s matičnom državom

Možda se ovo čini osjetljivom temom, ali ja mislim da je jasan razgovor nešto što zla vrijedi. Mađarsko nacionalno vijeće je svoje političke pozicije s uspjehom utvrdilo ne samo ovdje unutar zemlje, nego i u Mađarskoj, koja ima svoju ustavnu obvezu da uvijek vodi računa o svojim sunarodnjacima izvan Mađarske. Stoga je bilo jasno da će se i naše Vijeće potruditi da učvrsti svoje pozicije. Mi smo, može se reći, u istoj mjeri partneri, kada se radi o mađarsko-mađarskim odnosima, kao što smo partneri ovdje u vlastitoj domovini. Dakle, odnos s matičnom državom je općenito promatrano na zadovoljavajućem nivou, i to je jedan od rezultata koji smo postigli. Naravno, nema ničega što se ne bi moglo poboljšati, ali ja sam rezultatima rada Nacionalnog vijeća u minuloj godini izuzetno zadovoljan.

► **U mađarskoj zajednici, moglo bi se reći, postoji već izgrađen i zrelo odnos prema političkom angažmanu, postoje stranke koje su ozbiljan čimbenik na političkoj sceni Srbije. Kako Vi vidite taj aspekt organiziranja unutar zajednice?**

Mislim da političkih ispita zrelosti uvijek ima, a pred nama je 28. prosinac kao još jedan ispit zrelosti. No, činjenica je da je mađarska zajednica visoko profilirana politički, tu nema nikakve dileme. Neka od mađarskih političkih stranaka uvijek je uzimala učešća u javnom životu od prvih koraka višestranačja, i mislim da smo mi na taj način iznijeli vrlo veliki teret, u prvom redu preko Saveza vojvođanskih Mađara u demokratskim promjenama 2000. godine, pa bi, jednostavno, možda bilo izvan svakog konteksta pomisliti da tu ima problema s političkom zrelošću. Mislim da je ta zrelost u našoj zajednici evidentna stvar, iskazana i preko stupnja organiziranosti, i kroz rezultate koji su postizani tijekom proteklih 15-ak godina. ■

Obilježena 35. obljetnica Radio Subotice

Radio na tri jezika

Nizom prigodnih svečanosti prošloga tjedna je obilježena 35. obljetnica postojanja Radio Subotice. Dan kada je prije tri i pol desetljeća počelo emitiranje redovitog radijskog programa slavilo je šezdeset stalno uposlenih koji rade u tri uredništva Radio Subotice – na mađarskom, srpskom i hrvatskom jeziku. Njihovoj proslavi pridružili su se u četvrtak brojni suradnici i umirovljenici na koktelu upriličenom u radnim prostorija ove medijske kuće.

Dan kasnije, u restoranu »Elza pod tornjem«, organiziran je prijam za oko stotinu sponzora, poslovnih partnera, kolega i suradnika iz svijeta kulture, politike, gospodarstva.

Nakon jednog kraćeg probnog razdoblja redoviti program Radio Subotice počeo se

Foto: Dejan Vuković

Direktor i troje urednika
Radio Subotice

emitirati 28. studenog 1968.

Program ovoga radija danas se može čuti na dvije FM frekvencije – na 89,6 Mhz program Uredništva na mađarskom i na 91,5 Mhz program koji pripremaju Uredništva na srpskom i hrvatskom jeziku.

Usprkos pojavi velikog broja malih, pri-

vatnih, komercijalnih radio stanica u gradu, Radio Subotica još uvijek ima najveću slušnost.

J. S.

Čestitka subotičkog gradonačelnika

U povodu 35. obljetnice Radio Subotice, čestitku je uputio i predsjednik Skupštine općine Subotica Géza Kucsera. »U ime Skupštine općine Subotica, osnivača Javnog poduzeća 'Radio Subotica', rukovodstvu i uposlenima čestitam na 35 godina uspješnog rada. Posebno čestitam što se Radio Subotica nalazi na braniku demokracije, očuvanja multietničnosti, različitosti i tradicije ovoga kraja. Te kvalitete se čuvaju specifičnom trojezičnom programskom shemom, kao i profesionalnošću novinara ove kuće. Vjerujem da će kolektiv Radio Subotice imati snage nastaviti i unaprijediti ovakvu kvalitetu rada, a da će se opća društvena situacija nastaviti poboljšavati i da će biti sve više i više izvješća o pozitivnim događajima«, stoji na kraju čestitke gradonačelnika Subotice Géze Kucsere.

Poskupio poslovni prostor

Izvršni odbor SO Subotica odobrio je nove cijene tržišnih usluga i naknade za korištenje parking prostora koje koriste Taxi udruženja. Nove cijene tržišnih usluga primjenjivat će se od 1. siječnja, a odnose se na zakup poslovnog prostora, koji će poskupjeti za oko 24 posto, potom tezge na tržnici u Teslinom naselju koje će biti skuplje za oko 20 posto i tezge na tržnici u ulici Mirka Bogovića koje će poskupjeti za 23 posto. Kategorije korisnika poslovnih prostora su također promijenjene, pa su namjesto dosadašnjih šest svrstane u tri grupe. Od 1. siječnja poskupjet će i naknade za korištenje parking prostora koje koriste Taxi udruženja, a izrađen je i plan za lokacije taxi postaja koje su podijeljene u tri zone. To znači da će taksisti plaćati mjesečni zakup u prvoj zoni tisuću dinara, u drugoj 850, a u trećoj 700 dinara. Osim toga ponuđen im je popust od 10 posto ukoliko naknadu uplate za šest mjeseci unaprijed, odnosno 20 posto za godinu

Za legalizaciju – 9100 prijava

Broj podnijetih zahtjeva za legalizaciju bespravno izgrađenih objekata prešao je 9100, budući da su prijave i posle 13. studenoga naknadno stizale poštom. U tijeku je obrada podataka i svi koji su podnijeli zahtjeve bit će do 13. siječnja pismeno obaviješteni da li dolaze u obzir za dobivanje građevinske dozvole, a od Ministarstva za urbanizam i građevinu Republike Srbije se očekuje da rok za prikupljanje dokumentacije za građane produži na šest mjeseci, za što je pokrenuta inicijativa.

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađordev put 2, telefon
(danonoćno): (024) 55-44-33

- Horgoš, Borisa Kidriča 7, telefon
(danonoćno): (024) 792-202

U slučaju kada je pokojnik umirovljenik - račun umanjujemo za iznos koji participira penzioni fond.

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

VIJESTI

SO Subotica izdaje Gradski meni

U cilju bolje informiranosti o kulturnim sadržajima koji se nude građanima, SO Subotica (resor za kulturu) počela je s izdavanjem prigodnog Gradskog menija, koji će izlaziti dvotjedno. Trojezični Gradski meni može se dobiti u Galeriji Subotica, Galeriji pod tornjem, Turističko-informativnom centru, knjižari Danilo Kiš i knjižari Limbus.

Jubilej »Pučke kasine 1878«

Kulturna institucija »Pučka kasina 1878« priređuje 15. prosinca svečanu akademiju u povodu 125. godina od osnutka. U 18 sati bit će održana misa zahvalnica u Franjevačkoj crkvi. Misu će služiti generalni vikar subotičke biskupije msgr. *Bela Stantić*. U 19.30 sati u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće jubilej će se obilježiti programom u kojem će sudjelovati Subotički tamburaški orkestar pod ravnanjem *Stipana Jaramazovića*, Kate dralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem časne sestre *Mirjam Pandžić*, operni pjevači solisti Opere SNP iz Novog Sada *Milica Stojadinović*, sopran, *Jelena Štulić*, mezzosopran, *Saša Štulić*, tenor, uz klavirsku pratnju *Maje Grujić*. »Pučka kasina« osnovana je 1878. godine u cilju očuvanja identiteta bunjevačkih Hrvata, a nakon prinudne likvidacije 1946. godine, ova kulturna institucija svoju djelatnost obnavlja 1998. godine.

»Bunjevačko kolo« u Češkoj

Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« iz Subotice od 4. do 7. prosinca gostuje u Češkoj, u prijateljskom gradu Olomoucu. U povodu Mikulaša članovi Folklornog odjela i Tamuraškog orkestra održat će dva cjelovečernja koncerta, a na put kreće četrdeset dvoje Subotičana.

Inicijativa za privatizaciju »Severa«

Prošlog je tjedna Skupština SEVER Holding internacional a. d. Subotica donijela odluku o pokretanju inicijative za provođenje privatizacije društvenog kapitala. Po riječima predsjednika korporacije Sever, *Mirka Simića*, proces privatizacije bi se trebao završiti krajem ožujka ili početkom travnja. Za subotičku tvornicu trenutačno su zainteresirane četiri tvrtke iz Amerike, Austrije, Slovenije i Rumunjske. Kako bi se opstalo do završetka procesa privatizacije, po riječima *Simića* potrebno je usvojiti plan za 2004. godinu, koji predviđa rast poslovanja za 40%. Međutim, izvori financiranja su i dalje nesigurni.

Podaci o poslovanju Severa pokazuju da gubitak u prvih šest mjeseci ove godine iznosi preko 73 milijuna dinara. »Sever« je potpisao ugovor s »Gorenjem« u vrijednosti od milijun eura, kao i novi ugovor sa »Simensom« od 200 tisuća eura.

»Sever« pred promjenama

Prostorije za HKPD »Đurđin«

U nedjelju će s početkom u 16 sati u centru Đurđina u ulici Borisa Kidriča biti otvorene prostorije HKPD »Đurđin« koje postoji već dvije godine.

Božićno-novogodišnji vašar

Božićno-novogodišnji vašar koji je otvoren u Galeriji Subotica će zbog

velikog zanimanja imati produženo radno vrijeme, tako da će biti otvoren svakodnevno od 10 do 18 sati.

Božićna izložba

Božićna izložba likovne sekcije Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« i sekcije slamarica Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta, bit će otvorena večeras u Velikoj dvorani »Bunjevačkog kola«. Izložba će biti otvorena u 18 sati, a moći će se posjetiti radnim danima od 10 do 12 i od 16 do 19 sati, a subotom i nedjeljom od 10 do 12 sati.

Toplana obilježila četiri desetljeća

U velikoj vijećnici Gradske kuće u utorak je svečano obilježeno 40 godina postojanja Javnog poduzeća »Subotička toplana«. Tom prigodom suradnicima ovog uspješnog kolektiva podijeljena su priznanja, a svi nazočni dobili su knjigu Monografija toplane, koja je specijalno za ovu prigodu izdata na tri jezika – hrvatskom, mađarskom i srpskom.

Nacionalno hodočašće Hrvata u Rim i Vatikan

Papin blagoslov vjernicima u Srbiji

U povodu zahvalnosti Svetom Ocu za njegova tri posjeta Republici Hrvatskoj, odnosno u povodu obilježavanja njegovog jubileja od 25 godina pontifikata, Hrvatska je organizirala nacionalno hodočašće Svetoj Stolicu. Iz cijele Hrvatske je na put od 5. do 9. studenoga otišlo oko 10.000 ljudi u organizaciji Hrvatske biskupske konferencije, a kako Srijem potpada pod Đakovačko-srijemsku biskupiju iz Srijema je išlo oko 90 ljudi.

Poslije putovanja i po stizanju u Italiju hodočasnici su obišli sve četiri bazilike u Rimu, sudjelovali na nekoliko misnih slavlja, a tek je njih tridesetak imalo čast biti na osobnoj audijenciji kod pape Ivana Pavla II. Među njima su iz Srijema bili vlč. Jozo Duspara i mr. Mato Groznica iz Golubinaca, jedan kao svećenik, a drugi kao laik.

Hodočasnici su prvoga dana obišli bazu i liku i grob sv. Franje, zatim sutradan baziliku sv. Pavla, pa baziliku sv. Marije Velike gdje je misno slavlje predvodio kardinal i predsjednik Hrvatske biskupske konferencije mons. Josip Bozanić. Trećeg dana su obišli crkvu sv. Klementa i baziliku sv. Ivana Lateranskog, a četvrtog dana su hodočasnici bili na misnom slavlju u bazilici sv. Petra kada su od strane hrvatskih ho-

Mato Groznica na audijenciji kod Svetog Oca

dočasnika na oltar bili prinijeti prigodni darovi.

»Toga dana su svi hodočasnici bili pozvani u veliku dvoranu pape Pavla VI. u kojoj je bila audijencija kod Svetog Oca. Pored prolaska sigurnosnih kontrola i prolaska pored švicarske garde koja je i danas u odorama iz 15. stoljeća, mi smo bili u prvom redu i nakon Papinog govora na hr-

vatskom, te otpozdrava i zahvale kardinala Bozanića također na hrvatskom, počela je po strogo utvrđenom protokolu audijencija kod Svetog Oca. Samo nas oko trideset izabranih imalo je čast i milost Božju biti u osobnoj audijenciji Pape. To je specifičan osjećaj. S jedne strane, strahopoštovanje i trema, a s druge strane, neka uzvišenost jer ti se dešava nešto što se događa rijetkima, a nekome jednom u životu. Bio sam 24. po redu, svi smo dobili propusnice u vidu žutih karti na kojima je pisalo – susret sa Svetim Ocem. U mirnom hodu prilazili smo oltaru gdje je po protokolu trebalo kleknuti, poljubiti Papi prsten na ruci, odnosno ruku, reći tko si, što si, odakle dolaziš i eventualno još koju riječ. Ja sam osobno Papi prenio pozdrave od cijelog katoličkog naroda Srbije, predstavio sam se da sam iz Đakovačko-srijemske biskupije, vikarijata srijemskog i rekao svoje osobno ime. Ono što je Papa učinio jeste da je blagoslovio sve nas i zatražio da prenesemo blagoslov na strane na koje idemo« – kaže o svojim osobnim dojmovima mr. Mato Groznica iz Golubinaca. Hodočašće je bilo u znaku molitve i duhovnih susreta, a svakako se našlo vremena i za obilazak monumentalnih spomenika i građevina Rima.

D. D.

Srijemski sudionici nacionalnog hodočašća Hrvata

Nova »stara« škola u Bačkom Monoštoru

Novi obrazovni program za prvake

BAČKI MONOŠTOR - Kada je prvog rujna ove godine nova generacija prvaka krenula u osnovnu školu u Bačkom Monoštoru, koja je izgrađena još u 18. stoljeću, Stručni aktiv škole sastavljen od troje nastavnika i školskog pedagoga, educiranih na seminarima za »novu školu« Ministarstva prosvjete i sporta Republike Srbije, izradio je Školski program za prvi razred osnovnog odgoja i obrazovanja u Bačkom Monoštoru.

Prilično veliki problem je bio i odabir učionice za izvođenje nastave, koja je prema preporuci Ministarstva prosvjete i sporta, trebala biti posebno prilagođena novim zahtjevima izvođenja nastave. Za tu svrhu je adaptirana jedna od dvije sigurne i funkcionalne učionice u započetom i nedovršenom novom školskom objektu.

ZAJEDNIČKI DO OPREME: Opremanju učionice doprinijeli su roditelji, zaposljeni u školi, nastavnici, mesna zajednica i AD »Brodoremont«. Roditelji donose školski pribor za koji smatraju da će biti potreban djeci i pomažu u uređenju. Mesna zajednica je osigurala tepih, AD »Brodoremont« određenu financijsku pomoć i

već postojeće plakare će prilagoditi za učenički pribor. Ministarstvo prosvjete i sporta je svakom učeniku dodijelilo dvije sveske i »puta za uporabu škole« na srpskom, hrvatskom i mađarskom jeziku, dok se škola obvezala da će platiti priborne za djecu.

Nisu svi roditelji spremni doprinijeti unapređenju nastave, ali onima koji to čine bitna je, kako kažu, sigurnost djece u školi i van nje, dobra suradnja obitelji i škole, a također i razvijanje dobrih međuljudskih odnosa i suradnje među djecom.

Pored osnovnih i obaveznih predmeta, nakon ispitivanja potreba i želja učenika, roditelja i lokalne zajednice, u Školski program su uvršteni i fakultativni i izbor - ni predmeti: likovne radosti, lijepo ponašanje, građanski odgoj, »od igračke do računala«, vjeronauka i hrvatski jezik.

RADOST UČENJA: Profesorice razredne nastave koje su počele ovakav rad s djecom u Monoštoru su *Lidija Martinović* i *Ivanka Kusturin*. Prema njihovim riječima djeca su zadovoljna ovakvim načinom rada i vole učiti i provoditi vrijeme u školi, radujući se narednom danu.

»Primjećujem da djeca rado dolaze u školu, nerado odlaze kući i raduju se produktima svojih aktivnosti koji ih okružuju u već dobro opremljenoj učionici. Djeca se u školi osjećaju kao kod kuće, sigurno i zaštićeno, što je veoma bitno za odgojno-obrazovni proces.« kaže Lidija Martinović koja predaje I a razredu.

Pošto u školi ne postoji više niti jedna prostorija koja ispunjava uvjete da bude uređena na ovakav način, ostaje pitanje u kojoj i kakvoj učionici će sljedeće godine nova generacija prvaka pohađati nastavu.

Aleksandar Forgić

Promjene u općinskoj vladi

Radislav Jelačić novi predsjednik

SOMBOR – Od sredine prošloga tjedna na čelu općinske vlade u Somboru nalazi se *Radislav Jelačić* (DS), diplomirani građevinski inženjer. Prethodno je većinom glasova odbornika SO Sombor s te dužnosti smijenjen *Miodrag Sekulić* (eks LSV).

To je epilog višemjesečnog trvenja u vrhu općinske vlasti, a latentni sukob između bivšeg predsjednika Izvršnog odbora SO Sekulića i predsjednika SO *Jovana Vujičića* (DS) kulminirao je

19. studenoga 2003. godine, kada je Sekulić odbio uvrstiti u dnevni red sjednice Izvršnog odbora SO prijedloge da se razmatra inicijativa za dodjelu 100.000 dinara RTV »Spektar«, kao i određene svote za vjerske zajednice u Somboru. Tadašnja Sekulićeva najava kako će plaće korisnika općinskog proračuna biti umanjene za 11 posto, zbog nalaza proračunske inspekcije o probijanju granice zarada u protekle dvije godine za oko 45 milijuna dinara, također je uznemirila javnost.

Osim novoga predsjednika, u Izvršnom odboru SO novi članovi su još i Nikola Ačanski (LSV) i Nikola Lugumerski (DS).

Poziv na Zbor građana u Tavankutu

Za bolje uvjete življenja

TAVANKUT – Mjesna zajednica Tavankut, Grupa za razvoj i ADF su na sastanku u utorak dogovorili da će se 9. prosinca u 19. sati u Domu kulture u Tavankutu organizirati Zbor građana. Kako je na sastanku odlučeno, pojedini članovi Grupe za razvoj će na Zboru građanima prezentirati dosadašnje projekte putem video projekcije te prezentirati visinu uloženi sredstava.

Kako je istakla *Jasna Hajder*, za svaki budući kapitalni projekt je potrebno vršiti kampanju te na taj način uključiti i javno mnijenje da utiču na realizaciju pojedinih projekata određene zajednice, koje je zapravo i krajnji korisnik. Pitanje koje će zasigurno izazvati brojne polemike a koje je zadnjih godina vrlo aktualno je uvođenje samodoprinosu. U prethodnom periodu velike investicije u Tavankutu su napravljene upravo putem samodoprinosu kao na primjer Ambulanta, mrtvačnica i izgradnja lokalnih putova. Kako je Tavankut jedno od rijetkih sela bez vodovodne i kanalizacijske infrastrukture, pitanje samodoprinosu će vrlo brzo postati aktualno. Žitelji Tavankuta se pozivaju da svojim prisustvom daju doprinos, i svoje mišljenje vezano za realizaciju projekata te da se aktivno uključe u odlučivanje o prioritetima tavankutske zajednice koja obzirom na broj žitelja i privrednu razvijenost zaslužuje bolje uvjete življenja.

L. S.

Proslava obljetnice HKUD »Vladimir Nazor«

SOMBOR – U prostorijama Hrvatskog doma u Somboru večeras će se s početkom u 19 sati održati okrugli stol na kojemu će predstavnice Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba *Marija Hečimović* i *Sretenka Šeravić* razgovarati s predstavnicima šokačkih KUD-ova iz Vajske, Bođana, Bačkog Monoštora, Bačkog Brega i Sonte o mogućnostima uspostavljanja suradnje. Neposredno nakon toga, s početkom u 20 sati u okviru proslave obljetnice HKUD »Vladimir Nazor«, bit će organizirana svečana akademija na kojoj će nastupiti pjevačke skupine iz Sonte, Bačkog Monoštora i »Vladimira Nazora«, bit će svečano otvorena renovirana dvorana Hrvatskog doma, promovirana knjiga »Dukat ravnice« autorica *Antonije Čote* i *Marije Šeremešić* o kojima će govoriti *dr. Slaven Bačić* i *Lazar Merковиć*. Drugi će dan proslave, 6. prosinca s početkom u 20 sati, biti u znaku cjelovečernjeg koncerta na kojemu će se predstaviti svi odjeli HKUD »Vladimir Nazor« dok će kao gostujuće društvo nastupiti Udruga »Tomislav« iz Županje.

Reprezentativni sastav

Koncert Folklornog odjela HKPD »Matija Gubec« iz Tavankuta

Večer »Gupčevih« plesača

Deseti po redu godišnji koncert Folklornog odjela Hrvatskog kulturno prosvjetnog društva »Matija Gubec« iz Tavankuta, koji je održan u nedjelju, otpočeo je kraljičkim pjesmama, te je tako preko 200 okupljenih Tavankučana podsjetio na stari običaj vezan za blagdan Duhova. Društvo je utemeljeno davne

1946. godine na temeljima tadašnjeg Dramskog odjela a danas samo u Folklornom odjelu broji preko 120 članova razdijeljenih u tri plesne skupine. Tavankučani su u posljednjih godinu dana imali brojne nastupe kako u Vojvodini tako i u inozemstvu: u Hercegovini, te u Hrvatskoj u Pakovu, Šibeniku, Gornjoj Stubici, Kutini,

Vinkovcima, Zagrebu...

U okviru dvosatnog programa plesači Folklornog odjela izveli su nekoliko koreografija bunjevačkih plesova, zatim vlaške, mađarske, šokačke, te igre iz Posavine, Banata i Slavonije. Glavni koreograf u društvu je *Ivica Dulić*. Plesače je pratio orkestar kojega za nastupe priprema *Stipan*

Kraljičke pisme

Plesovi iz Like

Plesovi iz Banata

Jaramazović a izveli su repertoar kojim su se predstavili na festivalu u Buševcu, kada je njihov primaš *Zoran Galfi* osvojio titulu najboljeg primaša Festivala. Rad ovoga Društva u proteklih je godinu dana pomogao veći broj sponzora, no na Godišnjem koncertu nije bilo zvanica, odnosno predstavnika drugih hrvatskih institucija, te su plesači nastupali za svoje sumještane a glavni domaćin i gost je bio predsjednik HKPD »Matija Gubec« *Branko Horvat*.

D. D.

Branko Horvat

Dječja folklorna skupina

Tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec«

Plesovi iz Slavonije u izvođenju srednje postave

Najmlađi par

Tavankučani bodre svoj podmladak

Bunjevačko-šokački Hrvati (11.)

Stvaranje hrvatske države

Teško je precizno pratiti stvaranje hrvatskog kraljevstva, odnosno države. Poteškoće su veće što smo više u prošlosti. Prva poteškoća je u tome što o Hrvatima isprva pišu stranci, najčešće bizantski i rimski povjesničari i političari. Svatko od njih ima svoj kut promatranja i zapažanja, ali i svoje interese. To se jasno razabire iz uvoda Porfirovog djela *De administrando imperio*, gdje on objašnjava svome sinu zašto piše to povijesno djelo. U prologu on piše: »Najprije ću ti pripovijedati čime može koji narod Rimljanima koristiti, a čime škoditi; isto tako u kakvom se odnošaju nalaze neki narodi među sobom i od kojeg naroda mogu biti u ratu napadnuti i podjarmljeni; zatim o njihovoj nezasitnoj lakomosti i o njihovim nezakonitim prohtjevima. Iza toga o razlikama među drugim narodima, o njihovom podrijetlu, načinu života, o položaju i prilikama zemlje gdje stanuju, te o njezinoj veličini i površini, kao i o vezama što su ih, u koje doba, imali različiti narodi s Rimljanima«.

U početku se Hrvati organiziraju po načelima koja su donijeli iz pradomovine. Ta načela se ne razlikuju od načina organiziranja ostalih slavenskih naroda. U pradomovini nisu imali veće zajedničke države, nego su živjeli u plemenima. Sa susjedima su imali dobre ili loše odnose, već prema veličini i ponašanju pojedinih plemena. Sami su, na demokratski način, birali svoje vođe i poglavare. Još nisu zasnivali dinastije. Stupali su često u labavi savez s ostalim slavenskim plemenima. Imali su zajednički jezik s kojim su se lako sporazumijevali međusobno, ako ne sa svim Slavenima, ali svakako sa susjednim plemenima. Bila im je i zajednička religija i kultura svakodnevnog života. Neki rimski pisci hvale njihovu gostoljubivost, ali se čude njihovoj »demokraciji«.

JAČANJE UTJECAJA RIMA: Došavši u novu domovinu u Ilirik, u Dalmaciju, našli su se u sasvim novim okolnostima. Ušli su u područje Rima i Carigrada. Tu su zatekli novi način organiziranja života, društva i države. Susreli su se i s novom religijom – kršćanstvom, koje je već tada imalo dva jaka centra: Rim i Carigrad. U to vrijeme još nema crkvenog raskola, ali su napetosti već postojale i stalno se produbljivale. U Rimu je glavnu riječ imao papa, a u Carigradu car. Oba ova centra su bila

zainteresirana za nove pridošlice, za Hrvate, a nešto kasnije i za Srbe. Hrvati su još neko vrijeme živjeli po svojim običajima, po svom načinu organiziranja, i po svojoj poganskoj religiji. No, polako i neprimjetno su počeli poprimati običaje velikih i moćnih susjeda. Ubrzo su shvatili da ne mogu duže opstati, ako se ne prilagode jednom ili drugom carstvu. Hrvati su se počeli prilagođavati zapadnom načinu života. Iz Rima primaju vjerovjesnike i polako se pokrštavaju. Po uzoru Zapada počinju organizirati i svoju državu, crkveni, kulturni i svakodnevni život.

CRKVA I JEZIK: Priklonivši se zapadnom načinu organiziranja Hrvati nisu riješili sve svoje probleme. Glavni problem je bio isprepletenost državne i crkvene jurisdikcije. Po dolasku u novu domovinu Hrvati nisu nastanili dalmatinske gradove, nego su živjeli u njihovom zaleđu. Nad tim gradovima i pripadnim otocima državnu jurisdikciju je imao Carigrad, a crkvenu Rim. Proći će još dosta vremena dok Hrvati ne prodru u romanske gradove i asimiliraju Rimljane. I onda će još neki hrvatski vladari biti vazalno vezani za Carigrad. Doduše, to će često biti samo simbolično, već prema moći i diplomatskom umijeću pojedinih hrvatskih vladara. Carigrad se nije lako odricao svojih posjeda na istočnoj obali Jadrana, a imao je vlast i na nekim područjima Italije, pa i u samoj Veneciji. No, ubrzo će se i Venecija pojaviti kao ozbiljan konkurent i tražiti i postići vlast nad dalmatinskim gradovima i otocima. To će još više zakomplicirati život hrvatskim vladarima.

Drugi veliki problem za Hrvate je bio kako sačuvati narodni, hrvatski jezik u bogo-sluzju i društvenom životu. Hrvati su imali svoje pismo – glagoljicu – i svoj starohrvatski jezik, a našli su se u okruženju romanskih gradova i njihovog življa, koji su rabili samo latinski jezik. Našli su se i na području crkvene jurisdikcije Rima, koji je priznavao samo latinski jezik, a u liturgiji isključivo. Hrvati će voditi upornu borbu za svoga hrvatskog biskupa (episcopus Chroatorum) i za upotrebu svog hrvatskog jezika u liturgiji. Hrvatskog biskupa će dobiti i imati samo kratko vrijeme, ali će svoje hrvatsko pismo i jezik uspjati sačuvati sve do naših dana.

HRVATI I DALMACIJA: Na području

Danas se potežu neka već odavno znanstveno razjašnjena pitanja i stvaraju nove konstrukcije. Stoga smatramo da danas nije potrebno ništa više dokazivati o nacionalnoj pripadnosti Bunjevaca i Šokaca. To jednostavno nema smisla. No, potrebno je poučavati i objašnjavati. Naime, pola stoljeća je to bila zabranjena ili neželjena tema.

Piše:
Josip
Temunović

Dalmacija

koje su Hrvati naselili ispočetka su bila dva državno-politička subjekta: Hrvatska i bizantski temat Dalmacija. Pojam Dalmacije se odnosio na gradove: Zadar, Trogir, Split, Dubrovnik i Kotor i na otočke gradove Krk, Rab i Osor, te još neke manje značajne. Na kopnu u njihovom zaleđu nalazila se Hrvatska, koja se protezala do rijeke Cetine na jugu, na istoku je ulazila u Bosnu, a na sjeveru joj je pripadala Lika i Krbava, pa dalje sve do istarskog temata. U gradovima su stanovali Rimljani, koji su bili drugog etničkog podrijetla i služili su se latinskim jezikom. Potpadali su pod državnu vlast Bizanta. Crkvenu upravu je nad njima imao Rim (pape), premda su se neki povremeno odvajali od Rima i priznavali carigradskog patrijarha. Da nevolja bude još veća, za te gradove i područja na istočnoj obali Jadrana, zbog velikog značaja tih područja, otimala su se sve velike sile toga doba. Tim područjima vladao je Bizant, ali su se za njih borili i: Franci, Arapi, Mađari, Normani i Venecija. Zbog svoga značenja u zaleđu tih gradova Hrvatska je imala povoljan položaj, ali i velike poteškoće, stoga će joj trebati puno vremena i umijeća da ih pripoji sebi.

Kako je umirao moj narod (7.)

Prognani iz Hrtkovaca

191. Milan Požega, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 192. Pavo Požega, četiri člana obitelji, Ulica Lenjinova, 193. Ivica Pravdić, četiri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 194. Nikola Pravdić, šest članova obitelji, Ulica Sv. Markovića, 195. Pero pravdić, četiri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 196. Nikola Radočaj, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 197. Klara Rašo, jedan član obitelji, Ulica V. Nazora, 198. Stipo Rašo, sedam članova obitelji, Ulica Lenjinova, 199. Vinko Rašo, četiri člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 200. Zoran Rašo, jedan član obitelji, Ulica I. L. Ribara, 201. Ivan Raužan, dva člana obitelji, Ulica I. maja, 202. Nikola Raužan, dva člana obitelji, Ulica I. maja, 203. Nikola Raužan, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 204. Marta Relić, jedan član obitelji, Ulica Lenjinova, 205. Zlatko Relić, četiri člana obitelji, Ulica Lenjinova, 206. Ante relota, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 207. Ante Relota, jedan član obitelji, Ulica Savska, 208. Kata Relota, jedan član obitelji, Ulica V. Nazora, 209. Mirko Relota, šest članova obitelji, Ulica V. Nazora, 210. Rafael Relota, jedan član obitelji, Ulica Sv. Markovića, 211. Ivan Rendulić, pet članova obitelji, Ulica S. Radića, 212. Petar Roland, šest članova obitelji, Ulica Lenjinova, 213. Milan Samardžija, četiri člana obitelji, Ulica V. Nazora, 214. Nikola Samardžija, jedan član obitelji, Ulica V. Nazora, 215. Zvonko Samardžija, četiri člana obitelji, Ulica K. Nada, 216. Jozo Samardžija, dva člana obitelji, Ulica Moše Pijade, 217. Marko Samardžija, jedan član obitelji, Ulica M. Pijade, 218. Marko Smolčić, tri člana obitelji, Ulica P. Šandora, 219. Josip Soradi, tri člana obitelji, Ulica 27. Oktobar, 220. Antun Stipetić, dva člana obitelji, Ulica Matije Gupca, 221. Đura Stipetić, četiri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 222. Josip Stipetić, dva člana obitelji, Ulica M. Gupca, 223. Jure Stipetić, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 224. Mića Stipetić, dva člana obitelji, Ulica V. Nazora, 225. Željko Stipetić, dva člana obitelji, Ulica V. Nazora, 226. Nikola Stanišić, pet članova obitelji, Ulica Sv. Markovića, 227. Petar Stipetić, tri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 228. Nikola Su-

bašić, četiri člana obitelji, Ulica 1. maja, 229. Nikola Subašić, četiri člana obitelji, Ulica Grobljanska, 230. Mata Šamu, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 231. Ivan Šamu, dva člana obitelji, Ulica Školska, 232. Karlo Šamu, tri člana obitelji, Nova ulica, 233. Lucija Šanta, jedan član obitelji, Ulica P. Šandora, 234. Franjo Šarkanj, jedan član obitelji, Ulica P. Šandora, 235. Ivan Šebalj, tri člana obitelji, Ulica Grobljanska, 236. Mile Šebalj, šest članova obitelji, Ulica Bakarićeva, 237. Manda Šljerac, jedan član obitelji, Ulica Lenjinova, 238. Kata Šoštarić, pet članova obitelji, Ulica 1. maja, 239. Zvonko Šprenger, četiri člana obitelji, Ulica M. Tita, 240. Mile Štefanac, četiri člana obitelji, Ulica Bakarićeva, 241. Nikola Štefanac, četiri člana obitelji, Ulica Lenjinova, 242. Nikola Štefanac, tri člana obitelji, Ulica S. Radića, 243. Tomo Štefanac, tri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 244. Tomo Štefanac, tri člana obitelji, Ulica M. Gupca, 245. Franjo Šurjan, tri člana obitelji, Ulica P. Šandora, 246. Josip Tačković, četiri člana obitelji, Ulica M. Tita, 247. Bara Tamaš, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora, 248. Ivan Tamaš, četiri člana obitelji, Ulica P. Šandora, 249. Antun Tkalac, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 250. Ivan Tkalac, dva člana obitelji, Ulica I. L. Ribara, 251. Josip Tkalac, jedan član obitelji, Ulica M. Oreškovića, 252. Martin Tkalac, dva člana obitelji, Ulica 27. Oktobra, 253. Lucija Tkalac, tri člana obitelji, Ulica Lenjinova, 254. Niko Tomas, četiri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 255. Petar Tomas, tri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 256. Stjepan Torma, šest članova obitelji, Ulica Školska, 257. Ivica Trifunović, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora, 258. Franjo Turkalj, četiri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 259. Ivan Turkalj, dva člana obitelji, Ulica M. Oreškovića, 260. Mirko Turkalj, četiri člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 261. Tomo Turkalj, dva člana obitelji, Ulica Le-

»Ova (moja) knjiga je slika; riječju (i mojom), fotografijom (i mojom) i dokumentom (i mojim) satkanog dramatičnog i krvavog mozaika o stradanju (i mog) Naroda (i moje) i katoličke Crkve u koju je utkana (i moja) mala ljudska i svećenička sudbina, ali istovremeno (i manje) i slika moga stradanja, koje je utkano u sudbinu mog naroda i moje Crkve.«

Piše:
Marko Kljajić

njinova, 262. Mato Varju, tri člana obitelji, Ulica Školska, 263. Petar Varju, dva člana obitelji, Ulica V. Nazora, 264. Antun Vičik, jedan član obitelji, Ulica M. Oreškovića, 265. Stevo Vida, četiri člana obitelji, Ulica M. Oreškovića, 266. Ivo Volarić, tri člana obitelji, Ulica P. Šandora, 267. Ivan Volarić, šest članova obitelji, Ulica Lenjinova, 268. Antun Volarić, pet članova obitelji, Ulica Lenjinova, 269. Janja Volarić, jedan član obitelji, Ulica P. Šandora, 270. Josip Volarić, dva člana obitelji, Ulica Lenjinova, 271. Mijat Volf, dva člana obitelji, Ulica V. Nazora, 272. Andrija Vrandković, dva člana obitelji, Ulica M. Tita, 273. Martin Vranković, šest članova obitelji, Ulica Lenjinova, 274. Pavle Vranković, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 275. Branko Vuksanić, tri člana obitelji, Ulica S. Radića, 276. Nikola Vuksanić, dva člana obitelji, Ulica S. Radića, 277. Ivan Zukanović, dva člana obitelji, Ulica Sv. Markovića, 278. Andro Žemberi, dva člana obitelji, Ulica P. Šandora, 279. Ivan Žemberi, jedan član obitelji, Ulica P. Šandora, 280. Pavle Žemberi, četiri člana obitelji, Ulica P. Šandora.

Sve obitelji su se odselile u Republiku Hrvatsku.

Praznici i običaji

Adventski sveci

Piše: Alojzije Stantić

Adventus – u nas advent – dolazak, došašće je vrime od prve nedilje najbliže sv. Andriji (30. XI) do Badnjeg dana, u kojem se virnici duhovno spremaju za proslavu Božića, radosnog blagdana rođenja Isusa, Sina Božjeg. Svakog poslen-dana u crkvama služe roratu (zornicu) jutarnju misu koja se slavi u zoru, prija izlaska sunca.

Ova jutarnja misa je najranija koja se drži u crkvi, a jel je po mraku virnici je pamte ko sastavni dio adventa. Stariji čeljad se rado sićaju ditiinjstva i kako su se kadgod rado išli u roratu, iako je bilo teško uraniti, osobito čeljadima na salašu. U vrime mog ditiinjstva, na roratu smo đurđinari iz čoše Stantićevog šora išli u bližu bajmačku crkvu, na misu u šest sati, a da bi se spremili i kolima il na soncama stigli na vrime u crkvu uranili smo prija pet sati.

MIKULAŠ: U vrime Adventa pada više blagdana, a prvi važniji med njima je blagdan svetog Nikole, latinski Nicolaus, kojeg po gregorijanskom kalendaru slavimo 6. prosinca, a časti se po cilom svitu, osobito u Evropi. Nikola se dosta ritko u nas zove i ko Niko, Nikica, Nino, Mikac kod muškaraca, il Nikolina, Nikoleta, Nina, Mika, Mikica kod žena. Ime Nikola znači: narod pobjeđuje, od riči od Nika, (Nike), grčka krilata božica pobjede i laos – narod. Ovo ime su imali šestorica papa; dva bizantska patrijarha; dva ruska i jedan crnogorski kralj; pa Nikola Firentinac kipar i graditelj u više gradova Dalmacije (kupola i svodovi šibenske katedrale); sv. Nikola Tavelić, mučenik, prvi hrvatski svetac i toliki drugi.

Po madžarskom uticaju mi ovaj blagdan zovemo Mikulaš. Blagdan svetog Nikole je jedan od najradosniji, njegovim darovima se podjednako raduju dica koja ji primaju, a i odrasli koji njim darivanjem pružaju tu radost. Obzirom na sve teže, sad već teške životne prilike narodu će doteć toliko novaca da makar skromnim darom dariva dicu i tako čuva ovaj starovinski adet.

ISTINA I LEGENDE O SVETOM NIKOLI: Zna se da je Nikola bio biskup u gradu Miri, u Maloj Aziji, di je i umro u visokoj starosti

Lovro Dobričević (1420-1478)
– sv. Nikola – u sakristiji
dominikanske crkve u
Dubrovniku.

324. godine. Sudilovo je u nicejskom koncilu 325. Šest vikova kasnije 1087. njegovo tilo su prineli u Bari (Italija) di je i danas njegovo veliko svetište. Nikola se za života istico dobrotom premna drugima i strogoćom prema sebi. Njega rad tog oduvik štuju na Istoku i Zapadu ko velikig kršćanskog dobrotvora. U vrime kad je Nikola živio visti su se najviše prinosile usmeno, zato je njegov život izmišan s legendama,

a u jednoj se pripovijadalo da je nakon smrti roditelja nasliđeno veliko bogatstvo podilio siročinji, posvetio se svećeničkom pozivu. Kad njim je u gradu umro biskup narod se nije mogo dogovoriti koga da izaberu na to mjesto, pa su se sporazumili da će za biskupa izabrat svećenika koji sutradan prvi dođe u crkvu. Bio je to Nikola. U to vrime su još u rimskom carstvu progonili kršćane, pa su za biskupa birali kuražnog i pametnog čovika, a Nikola je bio taki.

Po drugoj legendi Nikola je u mladosti doznao da je niki plemić naglo osiromašio, pa za udaju tri ćeri nije mogo ocigurat prćiju (miraz). Nikola se nastaro da plemića dariva, a divojke spasi sudbine usidilica. Iz ove legende je nasto adet da odrasli dici u noći izmed 5. i 6. prosinca među prigodne darove, a da baš ne ide glatko onda dicu nagovore na obećanje da će bit dobri i da moraju što lipče očistiti obuću. Dica se za ovo spremaju i jedva čekaju ko će se med njima najpre probudit i vidit šta mu je u cipelama il čizmama ostavio Mikulaš.

Od toliki legendi jedna pripovijada kako je Nikola išo lađom s hodočasnicima u Svetu zemlju i da ji je usput na moru zadesilo nevrime. Nikola je zapovidio valovima da se smire, što se i desilo, rad tog je zaštitnik mornara i svi putnika. Na osnovu jedne legende u srednjem viku je nasto adet da se u škulama na dan Nevine dičice (28. prosinca) izabere dičji biskup (*episcopus puerorum*) koji je na taj dan imo svu vlast u škuli. Posli su ovaj običaj prineli na 6. prosinac pa se zadržo još i danas po digdi u Evropi.

Svetog Nikolu na slikama i kipovima prikazuju ko biskupa s evanđeljem u ruki na kojem su obično tri kesice sa zlatom il tri zlatne kuglje, a katkad i tri kruva. Ima ko ga je prikazo sa sidrom i lađom u pozadini ko zaštitnika brodara i svi putnika, a ima i taki prikaza da su mu nuz noge dvoje-troje dice.

(Rad adventa sam se okanio pisanja o svatovskim adetima, kanim o njima pisat u pokladama.)

Piše: vlč. mr.
Andrija Kopilović

*Dolazi nova
kultura, novi
narodi, nove
stvarnosti s
kojima se neće
moći suočiti
Europa kao
živa zajednica,
jer više nije
živa stvarno,
nema svojih
plodova jer se
odriče svojega
korijenja. Tako
je to u životu
pojedince, tako
je to u životu
pojedinih
naroda, tako je
to i u životu
jednoga starog
kontinenta*

Stablo bez korijena

Europsko odricanje od kršćanske povijesti

Poznato je iz prirodnih znanosti da je stablo toliko jako koliko mu je duboko korijenje. Naime, samo stablo je važno. Sigurno da je najvažnija krošnja koja donosi cvijet i plod. I stablo i krošnja se vidi. Tome se divimo, to gledamo, u tome uživamo. Malo tko razmišlja o onomu što se ne vidi. Ono je skriveno našim očima i dok dijete ne krene u školu i počne učiti, ne zna da je barem toliko važan, kao stablo i krošnja sa svim ljepotama, cvijećem i plodovima, i korijen. Sada djeca rijetko sudjeluju u sadnji drveća, a još manje u vađenju, da bi imali iskustvo dubine i važnosti korijenja. Ljudi, bilo iz znanosti, bilo iz praktičnog rada, znaju što znači duboki korijen i kako je on bitan. Kada je komunizam bio na vrhuncu u europskim zemljama, začudio sam se jednom kardinalu koji je u takvoj komunističkoj zemlji postao kardinal i kao motiv svoga grba izabrao sljedeće: na plavom polju je jedno stablo – odrezano, ali se vidi da to odrezano stablo ima korijenje i na stablu je jedva primjetljiv jedan novi izdanak. Shvatio sam aluziju toga crkvenoga kneza. Svi su mislili da je njegov narod srezan, a on, kardinal, vjerovao je da će iz toga stabla koje ima korijenje ipak izniknuti mladica. Danas je ta zemlja kršćanska gdje cvatu duhovna zvanja i crkveni život. Dakle, ona mala stabljika se razvila u veliko stablo čiji se cvjetovi vide, a i plodovi već uživaju. Kardinal je bio prorok ne samo riječima nego i najobičnijim znakom kao što je kardinalski grb.

ČLAN 51. EU POVELJE: Ovih dana sam sudjelovao na jednom međunarodnom višednevnom seminaru – susretu Kršćanskih crkava Europe – Istoka i Zapada, gdje se puno razmišljalo, molilo i govorilo. Ono što je bitno, bili smo zajedno, molili, radili i živjeli. Cijela Europa – ali kršćanska. Dakle, može se. I baš tada me je duboko potresla vijest o ishodu ministarske konferencije u Napulju. Famosni članak 51. Europske povelje. Europa piše svoj Ustav. Želi definirati sebe kao zajednicu naroda. Ona je objedinjena

mnogim datostima i nazire se budućnost Europske unije. Bit će to moćna zajednica ekonomski integrirana, i u bogatstvu naroda i kultura jedna osobita zajednica s puno bogatstva baš radi jedinstva u različitosti. Međutim, ono što mene, ali nisam sada važan više ja, nego što nas vjernike i Crkve osobito zabrinjava je pitanje korijena Europe. Poznato je da je Sveti Otac osobno, da su sve Crkve zajedno i toliki nabrojeni pojedinci tražili da barem na neki, makar i najblaži način, uđe u Ustav Europe njena vlastita svijest o njenim vlastitim korijenima, za koje se ne može zaniijekati da su kršćanski.

»USTAVNI« APSURD: I sada živimo u vrijeme teškoga apsurga. Europa unatoč svih nagovaranja, dogovaranja, poticanja to ne želi. Ona se uporno odriče povijesne istine da je sadašnja Europa ukorijenjena u kršćanskom mentalitetu. Uporno želi izbjeći povijesnu stvarnost, da u svom svojem izričaju, ponašanju, mentalitetu nije drugo nego zajednica naroda od kojih su skoro svi samo zato postali narodi i ostali narodi, što su »pustili korijenje« u kršćanskom redu vrednota. Bilo je u povijesti mnogih naroda u Europi, ali su svi prošli Europom, bili u njoj, i nestali iz Europe. Danas ih samo spominjemo povijesno. Oni narodi, koji su u Europi danas, postali su Europljani u procesu povijesti kada su primili kršćanstvo i počeli graditi svoju kršćansku povijest. Bilo je uspona i padova. Bilo je kriza i ratova, ali nije pobrkana ljestvica vrednota. Na kraju se ipak znalo postaviti istinito i objektivno jer je postojala dimenzija vrednovanja prema moralnim i etičkim normama. Ne moramo ponavljati da je to bila kršćanska etika i moral. Bilo je uvijek onih koji ne vjeruju. Bilo je uvijek onih koji drugačije vjeruju. Bilo je, na žalost, kada je vjera poslužila kao razlog za sukobe. Bilo je povijesnih razdoblja kada su, na žalost, vođeni vjerski ratovi, ali se i tada na kraju ishod okarakterizirao u svjetlu neoborivih i vječnih vrednota. Stablo je često puta srezano, ali korijen nije iščupan. Kori-

jen nije uništen. I jasno, nikla je mladica koja je iz toga korijena donijela novo stablo i rodila novim plodovima.

STVARANJE »NOVE POVIJESTI«: Sada se za volju isključivo političkih i ekonomskih interesa Europa odriče svojih korijena. Bojim se da to uporno odricanje i poricanje nije samo rezanje stabla, nego doslovno čupanje korijena. Strah koji nije samo naš nego mnogih ljudi koji razmišljaju je opravdan. Hoće li Europa ostati Europom u času kada više ne bude imala korijenja? Odakle će stablo Naroda crpiti snagu, kako će podnositi povijesne vjetrove i kako će se oduprijeti udarcima? Najvažnije je kako će stablo radati cvijećem i plodovima kada više nema korijena? Tako »staro drvo« kao što je Europa, ne može se presađivati. Ona bez korijenja bit će suho stablo. Neće radati plodovima, a da o cvijeću i ne govorimo. Nije li već sada Europa samo naziv za nešto što nikada neće zaživjeti pravim životom, samo radi toga, jer je dopustila da »za volju mira«, da ne bi »povrijedila« one koji su ušli na tko zna koji način u Europu, ne poštujući njezino korijenje jer se ono ne vidi, kao i svako drugo korijenje?

Ako je to tako, a čini se da je tako, onda je Europa mrtva. Dolazi nova kultura, novi narodi, nove stvarnosti s kojima se neće moći suočiti Europa kao živa zajednica, jer više nije živa stvarno, nema svojih plodova jer se odriče svojega korijenja. Tako je to u životu pojedinca, tako je to u životu pojedinih naroda, tako je to i u životu jednoga starog kontinenta. Volio bih da ovo moje razmišljanje nije istinito. Bojim se ipak da, baš radi toga jer je, unatoč svih nijekanja, povijest učiteljica života, nju najslabije čitaju i razumiju političari. Šteta, jer sada oni stvaraju novu povijest koja je samo politička, a više nije multidimenzionalna pa je i bez budućnosti. Dao Bog, koji ima uvijek rješenje za čovjeka, da to ne bude tako. ■

Prijedlog tjedna

Pero Kvesić

STJECAJ OKOLNOSTI

(Meandar, Zagreb, 2002.)

Prozaist srednje generacije *Pero Kvesić* još je negdje početkom 90-ih minulog stoljeća napisao ljubavni roman »Stjecaj okolnosti«, koji je kolao godinama Zagrebom kao samizdat. Napokon je minule godine knjiga tiskana i čitateljstvo se ponovno uvjerilo kako se hrvatski *Hanif Kureishi* pojavio prije samog Kureshija. Hoću reći kako je Kvesićeva knjiga slična Kureishijevoj »Intimi«, ako ne i bolja od nje. U romanu se govori o ljubavi između sredovječnog muškarca i dvostruko mlađe žene – no, radi se o tomu da je roman »Stjecaj okolnosti« daleko više od običnoga ljubavnog romana. U »Stjecaju okolnosti« *Pero Kvesić* ima obilja životne filozofije, sjetnoga i umnoga svjetonazora, ali i terapeutskoga učinka. Obvezatno pročitati!...

R. G. T.

Drago Mlinarec
ROĐENJE

(Jugoton, 1975.)

Ako je ikada na ovim prostorima (a tu ne mislim samo na ex-Jugoslaviju, već cijelu Europu) netko iole sličio, ne samo po svom značaju, opusu i djelu na legendu svjetskog rocka, Kanađanina podrijetlom, *Neila* (Forever) *Younga*, to je jedino junak današnje priče, *Drago Mlinarec*, o kojemu je u našem tjedniku već bilo podosta riječi tijekom ovih godina dana. Poput spomenutog *Younga*, i *Drago* je počeo kao interpret (američkih) folk pjesama i Dylanovih skladbi, kasnije postao najistaknutiji kantautor svoje generacije, pa heroj folk-rocka, okušao

se i u hard i free-form, pa i jazz-rock vo-dama, ali se, za razliku od svog slavnog kolege s one strane Atlantika, posljed-njih godina gotovo sasvim primirio, živeći sa suprugom, Švedankom inače, i dvoje djece životom staroga hippija na jednoj farmi/salašu u dolini Sutle, kraj Zagreba. Mlinarec je zasigurno prva izvorna domaća rock-zvijezda i jedan od ključnih autora (uz *Arsena Dedića*) i izvođača hrvatskog suvremenog popa, rocka, šansone, kako vam drago.

Karijera *Drage Mlinarca* počela je negdje sredinom 60-ih godina minulog stoljeća, a kao prvi značajniji sastav u kome je krenuo djelovati spominju se stanovi-te »Jutarnje zvijezde«, danas potpuno opskurna skupina kakvih je u to vrijeme diljem Hrvatske (i svijeta, napose) bilo na stotine tisuća. Iz toga doba datira njegova već legendarna skladba »Osmi-jeh«, koju će naredna Mlinarčeva kulturna »Grupa 220« snimiti 1967. godine na prvom domaćem rock-EP-iju na ovim prostorima, kojeg smo vam, također već svojedobno predstavili upravo na ovim stranicama. Suma summarum, Mlinarec je već u početku svoje respektabilne karijere stvarao prostor rocku na ovim područjima, te se stoga uz njega uvijek, s pravom, vezuje izraz »prvi u nas«.

U pozamašnoj diskografiji ovog rock velikana izdvajaju se singlovi »Caracas/Kule od riječi« te spomenuti »Osmi-jeh«, kao i albumi od kojih se kvalitetom i značajem izdvajaju »Pjesme s planine« (iz 1972.), »Negdje postoji netko« (1977.) te ovaj o kome je danas riječ, »Rođenje«. Spomenuti album vrsna je apoteoza hippijevskih svjetonazora, izvanvremene ezoteričnosti. Album je tiskan u svibnju 1975. godine, i producirao ga je sam Mlinarec, tada očito pod jakim utjecajima free/form i ranog folk/jazz rocka, te albuma poput »Astral

Weeks« i »Moondance« *Van Morrisona*, »If I Could Only Remember My Name« *Davidu Crosbyja*, »Lorca« i »Blue Afternoon« pokojnoga *Tima Buckleyja*, ili »Low Sparks Of High Heeled Boys« skupine »Traffic«, kao i tada aktualnoga progresivnoga i(li) psihodeličnoga rocka (»Pink Floyd«, »East Of Eden«, »Spirit«). Na albumu su neke od ključnih pjesama za razumijevanje cijeloga njegovoga lika i opusa: »Helena lijepa i ja u kiši« (možda najkompleksnija balada hrvatskog rocka svih vremena), »Pjesma o djetinjstvu«, »Kule od riječi«, te, dragulj čitavog albuma »Jur ni jedna na svit vila«, iz kazališne predstave »Hvarinja«, nastala na tekstu istoimene pjesme slavnoga poetskoga barda s Hvara, *Hanibala Lucića*, rođenog davne 1485. godine. Na albumu je i tema iz predstave »Pozdravi«, kao hommage radu u kazalištu, čime se *Drago* uvijek rado bavio. *Drago Mlinarec* nakon svega ostaje kao jedna od rijetkih rock veličina rođenih na hrvatskom tlu koji s pravom nosi titulu – *Legenda*.

R. G.

Subotica-trans

SUBOTICA-TRANS obavlja obavljačava cijene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji: Subotica - Zagreb, da od 19. 1. 2003. važe nove, niže cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.420 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 1.988 din., a u jednom pravcu 1.106 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

Vijesti

»The Devastations« u Vojvodini

Australska alternativna rock-skupina »The Devastations« iz Melbournea na svom je gostovanju po Vojvodini nastupila u subotičkom caffè-baru »Yu Fest«, 2. prosinca, a potom, 3. decembra u klubu »Floyd« u Bečeju. Nakon toga, australski rockeri nastupili su u Domu Omladi - ne Beograda, te mini-tur - neju po ovim prostorima okončavaju danas navečer, nastupom u BiH-najprije u sarajevskom kulturnom klubu »Rock«, a potom u rock-klubu »Alterart« u Travniku.

Vojvodanski simfoničari u novosadskoj Sinagogi

Nakon dvije godine postojanja, a sazdani od vodećih vojvodanskih glazbenika srednje i mlađe generacije, Vojvodanski simfoničari nastupili su minulog utorka u novosadskoj Sinagogi, predvođeni ravnateljem maestrom *Berislavom Skenderovićem* iz Subotice. Novosadska Sinagoga bila je ispunjena do posljednjeg mjesta a njihov nastup bio je srdačno dočekan i ispraćen. Večer lijepih melodija ponudilo je lijepo osmišljen, uobličen, uravnotežen, sjajno interpretiran program s uporištem u klasičnoj formi »ispripovijedan« jezikom glazbe romantičara. Na programu su bile *Mendelsohnova* Simfoniya br. 4, op. 90 u A-duru (popularno naslovljene »talijanska«), djelo Španca *Joacina Rodriguea* Koncert za gitaru u interpretaciji *Dejana Ivanovića*, rodom iz Tuzle, koji je profesionalnu glazbenu karijeru započeo zajedno s studijima na zagrebačkoj Glazbenoj akademiji u klasi prof. *Petrinjaka*, a nastup Vojvodanskih simfoničara pred slušateljima u novosadskoj Sinagogi okončan je nadahnutim izvođenjem Klasične simfonije, op.25 u D-duru *Sergeja Prokofjeva*.

Izložba Jovana Devića u Subotici

JOVAN DEVIĆ
1935 - 1998

Prije tjedan dana je u galeriji dr Vin - ko Perčić Gradski muzej Subotice priredio otvaranje izložbe slika i skulptura *Jovana Devića*, poznatog subotičkog umjetnika, čija se petogodišnjica smrti obilježava ove godine. Izložba je naslovljena *Sjećanje na Jovana Devića*, a autor izložbe je viši kustos u Muzeju *Olga Kovačev Nin - kov*. Realiziranje izložbe i bogato

opremljenog kataloga financirali su Pokrajinski sekretarijat za kulturu, umjetnost i nauku u Novom Sadu te Lokalna samouprava Subotice.

Trijumf Puljana u Beogradu

Također minulog petka u Beogradu je održan vrstan koncert kulturnog »garažnog« punk rock sastava KUD Idijoti iz Pule. Koncert je održan u Studentskom kulturnom centru, legendarnom mjestu gdje je sredinom 80-ih minulog stoljeća začet »novi val« suvremenog rocka ex-Jugoslavije. Iako karijera ovog vrsnog sastava traje dulje od dva desetljeća, njihov nastup bio je nabijen energijom osamnaestogodišnjaka. Pred prepunim auditorijem Puljani su pružili nezaboravan nastup, u kojem su gro skladbi činile pjesme s najsvježijeg albuma skupine »Remek-djelo«. Ipak, publika je najljepše primila antiratne pjesme iz ranijih godina, primjerice: »Fuck the System«, »Jebem ti rat«, »Mir no alternativ«, »Sirotinja uvijek najebe«, te, za kraj, dakako »Kad sunce opet zađe« i »Bandiera Rossa«.

Prodajna izložba u Matici Hrvatske i Pučkoj kasini

U ponedjeljak 8. prosinca, u organizaciji Likovnog odjela Matice Hrvatske Subotica u prostorijama spomenute Matice Hrvatske i Pučke kasine u Subotici (Matije Gupca 10) biti će otvorena prodajna izložba čestitki, slika i inih predmeta. Radi se o prigodnim poklonima za Božićne i Novogodišnje blagdanе. Izložba će biti otvorena od 8. do 15. prosinca, svakoga radnog dana između 10 i 16 sati.

Uspjeh redatelja iz Tavankuta

Film »Bunarman« redatelja *Branka Ištvančića* osvojio je prvu nagradu na međunarodnom festivalu kratkog filma u Sieni u kategoriji dokumentarnog filma. Branko Ištvančić, rodom iz Tavankuta, koji živi i radi u Zagrebu, dobio je ove godine za svoj dokumentarni film »Bunarman« prestižnu nagradu »Oktavijan« za najbolji dokumentarni film, te je osvojio nagradu za najbolju režiju na dvanaestim »Danima hrvatskog filma«. Osvojena nagrada na međunarodnom festivalu u Italiji ponovna je potvrda darovitosti i redateljskog kvaliteta Branka Ištvančića.

OBLJETNICA

Dragutin Tadijanović

Bard hrvatskog pjesništva

Na današnji dan rođen je u Rastušju 1905. godine veliki hrvatski pjesnik i akademik *Dragutin Tadijanović*. Tom je prigodom u Zagrebu iz tiska izašlo 19. izdanje neponovljive zbirke barda hrvatskoga pjesništva »Srebrne svirale«. Riječ je o poetskoj zbirci koja je u periodu od 1960. do 2003. godine dostigla nakladu od rekordnih 224.465. primjeraka. »Samo je jedna majka takvoga sina rodila«, govorili su ljudi za susreta s Dragutinom Tadijanovićem. Mati mu se zvala Manda, a otac Mirko. Sam je Dragutin Tadijanović Klasičnu gimnaziju svršio u Slavonskom Brodu, a studirao u Zagrebu. Premda mu je otac naložio studirati šumarstvo, Dragutin je rano počeo pisati i objavljivati pjesme, a fakultet koji je upisao bio je-Filozofski. »On ništa ne radi, samo piše pjesme i čita nekakve knjižurine«, govorile su i dvije Tadijanovićeve sestre za svoga brata. Rodno Ra-

stušje bilo je i ostalo stalnim izvorom i inspiracijom velikoga pjesnika i nitko u hrvatskome pjesništvu nije donio toliko živih slika svojega zavičaja i događaja. *Milan Sigeć*, veliki štovatelj Tadijanovičega lika i djela, svojedobno je izjavio kako »su Tadijanovićeve pjesme bogatije i od najbogatijeg žitnoga polja u slavonskoj ravni«. Tadijanović je također pisao i o moru, a ove godine mu je Matica hrvatska u Dubrovniku tiskala »Pjesni dubrovačke«. Urednik je pjesnik *Luka Paljetak*. Knjiga je tiskana uz 80. godišnjicu Tadijanovićeva prva boravka u Dubrovniku i 98. godine života. Spomenuti gospodar i poeta Luka Paljetak posvetio je više pjesama Tadijanoviću, ali je svakako najslikovitija ona u kojoj se kaže kako »ulicom korača hrast. Ne, to je Tadijanović!« Inače, Dragutin Tadijanović je sada već davne 1966. godine bio predložen za Nobelovu nagradu za

književnost. Tadijanović je prevodio mnoge pjesnike na hrvatski, a njegove su pjesme mnogi preveli na njemački, engleski, francuski, talijanski, bugarski. Uredio je i sabrana djela mnogih velikih spisatelja. Voli osobno recitirati svoje pjesme, zna ih napamet, ali knjigu uvijek ima pri ruci. Drugovao je s pokojnim *Krležom*, *Nazorom*, *Ivanom Goranom Kovačićem*. Dugo je prijateljvao i s *Jurom Kaštelanom*, a sada je najčešće u društvu s akademikom *Ivom Frangešom*. Samo dvije godine ga dijele od stote godine, ali ovaj je poetski hrast za života postao besmrtnikom.

R. G. T.

NEIMARI KULturne BAŠTINE Vladimir Berdović (1906. - 1980.)

Vladimir Berdović rodio se 30. lipnja 1906. u Dubrovniku, a preminuo u Zagrebu 3. siječnja 1980. godine. Realnu je Gimnaziju polazio u Dubrovniku, gdje je glazbu učio privatno. U Zagrebu je završio studij na Pravnom fakultetu, te se između 1935. i 1945. bavio odvjetništvom. Bio je zborovoda pjevačke udruge »Sloga« u periodu od 1938. do 1941. godine, te urednik glazbenog programa Radio-Dubrovnika (1946. - 1970.). Potom je bio ravnatelj Radio-zbora i RKUD »29. novembar«, a od 1955. do 1960. član dubrovačkoga Gradskoga orkestra i violončelist u komornim orkestrima, te šef glazbenog programa Dubrovačkih ljetnih igara (1956. - 1963.). Berdović je kao skladatelj svoja djela najčešće temeljio na nacionalnome stilskome izrazu, a harmonijska građa bila mu je umjereno suvremena. Tematska povezanost s rodnim Dubrovnikom i Dalmacijom prepoznatljiva je u mnogim vokalnim i instrumentalnim

djelima: »Lindo«, »Dalmatinska plesna suita«, »Iverje (za flautu i klavir)«, »Sonatina za obou i glasovir«, »Dubrovački madrigali« i dr. Obradio je više od 500 narodnih pjesama za različite vokalne i vokalno-instrumentalne skupine. Mnoge su mu solo-pjesme i djela za zborove bila objavljena u zbirkama: »Glas rada«, »Zbornik zbornih kompozicija«, »Album solo pjesama«, »Naši zbori«, »Album solo-popjevaka hrvatskih skladatelja«, »Glazba«, i dr. Od 1945. godine bio je glazbeni kritičar Radio-Dubrovnika, »Slobodne Dalmacije«, »Dubrovačkog vjesnika«, »Zvuka«, te edicija »Pro muzika« i »Naše more«. Laureat je Prve nagrade Zemaljskoga odbora sindikata Zagreb 1947. za zbor »Stojanka majka Knežopoljka«, te bio nagrađen na Mokranjčevim danima za zborove »Uspavanka« iz 1970. godine, »Šaljivka« (1971.), »Čobanske pjesme« (1973.) i »Kanon« (1976.).

In memoriam

Geza Kopunović (1920. -2003.)

Karijera dramskog glumca *Geze Kopunovića* u cjelosti se vezuje za subotičko Narodno kazalište-Népszínház i dio je njegove povijesti. Rođen je 1. siječnja 1920. godine u Subotici. U kazalište dolazi u jesen 1949. godine da bi u njemu proveo pune 32 sezone, ostvarivši preko dvije stotine uloga. Publika ga se najradije sjeća kao komičara, premda je ovaj glumac znalački oblikovao i mnoge likove iz dramskog repertoara, o čemu svjedoče brojne kazališne kritike. Mr. *Josip Buljović* bilježi u svom tekstu »Glumački put Geze Kopunovića« da je Kopunović ipak u svojoj karijeri »najveći glumački doseg postigao u svojevrsnoj teatrologiji o Bolti, glavnom junaku komedija«.

Prilikom gostovanja redatelja *Bore Hanausk* iz Novog Sada, koji je davne 1955. godine režirao »Otelu«, Geza Kopunović se u ulozi Jaga predstavio kao dramski glumac koji je ovladao modernim izražajnim sredstvima. Njegovo je ostvarenje kazališni kritičar *Slobodan Berberski* u novosadskom »Dnevniku« ovako ocijenio: »Jaga je tumačio znalački, snažno, kreativno Geza Kopunović. Od četiri Jaga, viđena u Beogradu, Zagrebu, Novom Sadu i Subotici, za mene je najcjelovitiji i jedini Jago tek Geza Kopunović, sav od krvi i mesa, životan, nenametljivošću domi-

nantan«. Među brojnim ostvarenim glumačkim kreacijama Geze Kopunovića treba istaći njegovu ulogu liječnika Čebutikina u predstavi »Tri sestre«, ulogu Švejk u dramatizaciji Hašekovog romana, ostvarenje lika Pantelije Crnkovića u Krležinom »Vučjaku«, ulogu Olivera Krauna u dramatizaciji romana Irvina Shawa i kreaciju lika Tomasa Kromvela u drami »Pravi čovek Tomas Mor« Roberta Bolta.

Šezdesetih godina prošloga stoljeća, Geza Kopunoviću veliku popularnost donijele su uloge Bolte u četiri komedije »Bolto u raju«, »Ode Bolto na ogled«, »Bolto na fronti« i »Jedna cura sto nevolja«. U ovim komadima *Matije Poljaka* o glavnom junaku komedija Bolti, Geza Kopunović je postigao svoj najveći glumački doseg. Sedamdesetih godina izuzetnu popularnost imala je humoristična emisija »Martin i Tona« koja je emitirana na Radio-Subotici i od tada je za mnoge naše sugrađane Geza Kopunović postao u svakodnevnom životu samo – Martin. Tekstove za ovu uspješnu emisiju pisao je Geza Kopunović, javljajući se slušatelji ma iz nedjelje u nedjelju sa stalnim partnerom *Katarinom Bačlijom* koja je tumačila lik supruge Tone.

Geza Kopunović je bio poznat i širim slojevima gledatelja koji nisu vezani za kazalište, jer su Kopunovića znali kao

Geza Kopunović

estradnog umjetnika koji je niz godina bio voditelj programa »Dužijanca«. Bio je domaćin na takmičenjima risara koja su se odvijala uz kulturni program u prigradskim naseljima, kao i na centralnoj priredbi u gradu.

Posljednja sezona koju je Geza Kopunović proveo kao aktivan član ansambla bila je 1979. -1980., ali i nakon odlaska u mirovinu, nastavio je da igra kao gost u subotičkom kazalištu. Imao sam tu čast da s velikanom Gezom Kopunovićem oba- vim u lipnju ove godine posljednji intervj u koji je dao za života. Na koncu razgovora za »Hrvatsku riječ«, Geza Kopunović je rekao: »Igrao sam dok sam to fizički mogao, jer je za mene kazalište zaista bilo – daske koje život znače. I pored broj- nih nagrada i priznanja za mene je uvijek aplauz bio najveća nagrada«.

Z. Sarić

Skup o djelu A. G. Matoša u Kaćmaru

Vjesnik moderne u Hrvatskoj

Glavna budimpeštanska hrvatska samouprava i hrvatska samouprava iz Kaćmara zajednički su organizirali skup o književnom djelu *Antuna Gustava Matoša*, koji je održan 29. studenog u Kaćmaru. Na skupu su bili nazočni predstavnici svih hrvatskih samouprava iz Mađarske na čelu s dr. *Mijom Karićem* i književnikom i zastupnikom u Mađarskom parlamentu *Markom Dekićem*. Uz brojne ugledne goste i književnike, skupu je prisustvovao i generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu mr. *Ivan Bandić*.

O liku i djelu Antuna Gustava Matoša govorili su akademik *Ante Sekulić*, dr. *Marko Samardžija*, dr. *Hrvoje Zalar* i književnik *Milovan Miković*. Nakon skupa i svečanog programa koji su priredili domaćini u hrvatskom domu u Kaćmaru, otkrivena je spomen-ploča A. G. Matošu koju je posvetio župnik subotičke katedrale msgr. *Stjepan Beretić*, a na koju su položili vijence predstavnici svih hrvatskih samouprava iz Mađarske, kao i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Subotice.

A. G. Matoš rođen je u Tovarniku u Srijemu, a budući da je bio

Sudionici skupa o djelu A. G. Matoša

vezan za djeda *Grgu Matoša* koji je živio u Kaćmaru, gdje je bio učitelj i orguljaš, Antuna su za Kaćmar vezivali porodični korijeni. Treba istaći kako je umirovljeni ravnatelj hrvatske gimnazije u Budimpešti *Stipan Vujić* najzaslužniji za održavanje skupa, na kojemu se iznova potvrdilo da je Matoševa lirika napisana u savršenoj formi uvijek aktualna.

Antun Gustav Matoš bio je buntovni vjesnik nove lirike, a objavljivanjem Matoševe prve novele »Moć savjesti« 1892. godine u »Vijencu«, formalno započinje moderna, kao novo razdoblje hrvatske književnosti.

Z. S.

Drugi »Dani Balinta Vujkova«

Dani hrvatske knjige i riječi

Na skupu je afirmiran hrvatski ikavski izričaj, spojen s bogatstvom duhovne dimenzije bunjevačkih Hrvata baš onako kako bi to i Balint Vujkov želio

Piše: Zvonko Sarić

U Subotici su 27. i 28. studenog održani drugi po redu »Dani Balinta Vujkova«, u organizaciji Hrvatske čitaonice. Program ove kulturne manifestacije, kojom se poklanja dužna pažnja najvećem hrvatskom sakupljaču narodnog usmenog blaga, objedinjavao je moto »Dani hrvatske knjige i riječi«.

Brojna publika imala je priliku pronaći svoje zadovoljstvo u bogatom programu koji je, uz izlaganja učesnika skupa o pisanim i elektroničkim knjigama, sadržavao muzičke, recitativne, filmske i izložbene točke, a u okviru manifestacije održan je i znanstveni skup s temom »Mjesto dijalekta u suvremenom jeziku i književnosti«.

OTVARANJE MANIFESTACIJE:

Drugi »Dani Balinta Vujkova« otvoreni su u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Nakon što je Subotički tamburaški orkestar pod vodstvom *Stipana Jaramazovića* izveo splet melodija iz glazbenog folkloru bunjevačkih Hrvata, ravnateljica Hrvatske čitaonice i članica Organizacijskog odbora *Katarina Čeliković* pozdravila je publiku i sudionike. Kao gosti na skupu su bili prisutni *Árpád Papp*, predsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine Subotica, *dr. Jasmina Kovačević*, generalna konzulica, kao i *Vlada Badanjek* iz Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, *Jošip Ivanović*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, *Lazo Vojnić Hajduk*, predsjednik Izvršnog odbora HNV, *Dužo Runje*, predsjednik Hrvatskog akademskog društva i *Bela Ivković*, predsjedniku HKC »Bunjevačko kolo«. Potporu održavanju manifestacije pored SO Subotica, pružili su i Pokrajinsko tajništvo za kulturu i obrazovanje, te za upravu, propise i nacionalne manjine, kao i Ministarstvo kulture Republike Hrvatske.

U daljem tijeku programa otkrivena je bista Balinta Vujkova (Subotica, 1912. - 1987.), rad subotičkog skulptora *Save Halugina*. *Franjo Vujkov*, sin Balinta Vujkova, zahvalivši se autoru, najavio je da će se

Katarina Čeliković

bista naći u Osnovnoj školi »Ivan Milutinović« ispred njihove školske knjižnice. Nakon otkrivanja biste, *Árpád Papp* istakao je značaj djela Balinta Vujkova koje, osim čuvanja i afirmiranja izvornog ikavskog govora, karakterizira i bogatstvo narodnog znanja. Ocjenjujući djelo Balinta Vujkova, *dr. Jasmina Kovačević* je istakla da ono, pokraj toga što je nepresušno vrelo jezika, govori o dubokim povijesnim korijenima bunjevačkih Hrvata. Mr. Josip Ivanović izrazio je zadovoljstvo što manifestacija poprima međunarodnu dimenziju, a istakao je i značaj što je djelo Balinta Vujkova inkorporirano u korpus hrvatske kulture.

Nakon što je član Organizacionog odbora *Zlatko Romić* uručio darovane knjige i audio vizualne kompakt diskove uvažanim gostima, predsjednik Organizacionog odbora *Lazar Merković* govorio je o urađenom za proteklih godinu dana, naglasivši pozitivan odjek manifestacije u javnosti i kod stručnjaka raznih jezičnih disciplina. Književnik *Milovan Miković* je nakon toga dao »Prikaz hrvatskog izda-

vaštva u 2003. godini«.

HRVATSKO IZDAVAŠTVO: Izlaga-njem Milovana Mikovića obuhvaćena su ona djela koja su objavljena u tisku, a u pregled su uvrštene i dvije knjige koje ne spadaju u subotički književni krug: monografija o Titu Stroziju, koju je napisala autorica rođena u Subotici i zbirka pjesama Stjepana Blažetina koja je uvrštena po višestruko indiciranoj srodnosti. Prikaz izdavaštva je ispred Velike vijećnice pratila prodajna izložba knjiga.

Pregled izdavaštva započet je riječima o drugom izdanju katoličkog molitvenika i pjesmarice msgr. *Stjepana Beretića* »Slava Božja«, čije drugo izdanje nedvojbeno potvrđuje da se molitvenici sve više traže.

Prvom samostalnom zbirkom pjesama »Porcija besmisla zb(i)rka« *Stjepan Blažetin* se predstavio stihovima suvremene poetike, dok knjiga »Lira naiva« u izboru Katarine Čeliković sadrži stihove pjesnika koji su se okupili na prvom istoi-menom susretu. O knjizi »Krhka ljepota trajna vrijednost«, koju čine tekstovi autora: *Bele Durancija*, *mr. Andrije Kopilovića*, *Olge Kovačev Ninkov*, *Stipana Šabića*, *Olge Šram* i *Tomislava Žigmanova*, u svom kratkom osvrtu Milovan Miković je rekao: »Spomenuta grupa autora uistinu je kanila prirediti omaž Stipanu Šabiću, promatrajući njegov prinos likovnoj baštini ovog podneblja iz prostora slamarstva što ju je godinama promicao. Umjetnosti koju njeguju svi ratarski narodi na svijetu, a koja bi, kako to navodi mr. Andrija Kopilović, bez duhovnosti prestala biti umjetnost«.

Monografiju o hrvatskom redatelju, glumcu i dramaturgu Titu Stroziju napisala je *Ana Lederer*. Tito Strozzi (Zagreb, 1892. -1970.) predstavljen je na gotovo 650 stranica knjige pregledom njegova kazališnog opusa, dok je djelo mr. *Lazara Ivana Krmpotića* »Život i djelo Tone Kujundžić, uzorne knjižarice iz Bačke« životopis o knjižarici koja je svojim radom pri-

donosila kulturi Hrvata u Bačkoj, a knjiga je upotpunjena njenim pjesmama. Uslijedilo je izlaganje o knjizi *Jasne Melvinger* »Ta renesansa ne još kao posljednja šansa« koja je uistinu potraga za renesansom u sebi i pokušaj je njenog aktualiziranja u suvremenu zbilju. Knjiga iste autorice »Moderna i njena mimikrija u postmoderni« prinos je lingvistički egzaktne istraživanju, uglavnom fonoloških, kako fonemskih, tako i prozodijskih svojstava stiha i pjesme. O knjizi *Lazara Novakovića* »Pismo (a) Isusu«, Milovan Miković je rekao kako iz tekstova »zaključujemo da autor spada među ljude koji se raduju životu«, a potom je u svome izlaganju predstavio knjigu *Zvonka Sarića* »Hvatač duše«.

U daljem tijeku prikaza izdavaštva predstavljena je knjiga *Petka Vojnića Purčara* »Putovanje prema Crnom moru«. Miković je rekao kako nas »ta zbirka vodi putovima autorovog ludističko jezikoslovnog propitivanja svijeta«. Predstavljena je i knjiga istog autora »Put u Egipat«, a zbirka »Bunjevački blues« *Tomislava Žigmanova* okarakterizirana je kao uspješan pokušaj stiliziranja i estetiziranja govornog idioma bačke bunjevačke ikavice, dok je o knjizi *Robert Tillyja* rečeno kako je u pitanju zbirka stihova koja pruža uvid u potpuni rasap i ispražnjenost suvremenog čovjeka. Ovome pregledu hrvatskog izdavaštva treba pridodati i knjigu Milovana Mikovića »Iznad žita nebo«, koja sadrži dvadeset i dva ogleđa o književnosti podunavskih Hrvata.

Zvučnu književnu ediciju predstavio je Zlatko Romić, koji je prvo govorio o kompakt-disku »Pripovidamo bajke i pripovitke Balinta Vujkova«. Disk sadrži snimku s takmičenja koje je održano 14. lipnja 2003. u Gradskoj knjižnici u organizaciji Hrvatske čitaonice. Potom je predstavljena zvučna edicija bez riječi »Bunjevački blues«. U pitanju je glazba koju je napisao i aranžirao *Hrvoje Tikviki* na temelju poezije Tomislava Žigmanova. Kompakt-disk »Vašange« sadrži radio-dramu *Matije Poljakovića* u režiji *Petra Šarčevića*. »Vašange« su snimljene u Subotici 1969., a snimak je obrađen u Radio Zagrebu i emitiran 1970. godine. Tekst govore glumci subotičkog Narodnog kazališta uz glazbu tamburaškog orkestra KUD-a »Mladost« pod ravnanjem *Laze Malagurskog*. Također je predsta-

vljen CD »Ždribac zlatne grive«. Ta bajka je bila prva hrvatska predstava u subotičkom Dječjem kazalištu, a nalazi se u zbirci »Jabuka s dukatima« Balinta Vujkova. Zlatko Romić je predstavio i elektroničku knjigu Milovana Mikovića »Avaške godine«, koja se može čitati i na Internetu.

Na koncu programa Milovan Miković je govorio o književnom radu Jasne Melvinger i Petka Vojnića Purčara. Stihove je recitirao Tomislav Žigmanov, dok je dijelove iz svoje proze čitao sam Purčar, koji je bio gost manifestacije.

ZNANSTVENI ASPEKTI: Stručni dio Drugih »Dana Balinta Vujkova« počeo je drugog dana manifestacije, znanstvenim skupom u Plavoj dvorani Gradske kuće. Zajednička tema znanstvenog skupa bila je »Mjesto dijalekta u suvremenom jeziku i književnosti«. Mr. Sanja Vulić, sudionik skupa iz Zagreba, naslovila je svoje izlaganje »Dijalektalne i nedijalektalne

starocrkvenoslavenskoga jezika. Već početkom XVI. stoljeća postoji razvijen jezik na kojem se pišu književna djela, ali tek od 1836. godine gotovo svi Hrvati počinju prihvaćati književni jezik temeljen na novoštokavštini kao svoj književni jezik. »Tek su ustanovljavanjem zajedničkoga standardnoga jezika za sve Hrvate, stvoreni uvjeti za razvoj dijalektalne književnosti. Prije toga razdoblja možemo govoriti o čakavskoj, kajkavskoj i o hrvatskoj štokavskoj književnosti, bez dijalektalnoga, odnosno nedijalektalnoga predznaka«, rekla je mr. Vulić, istaknuvši potom kako je utemeljeno mišljenje, da nova prekretnica počinje 1900. godine, objavljivanjem *Matoševe* pjesme »Hrastovački nokturno«, odnosno 1907., kada *Vladimir Nazor* objavljuje svoju čakavsku »Galiotovu pjesan«. Smatra se to početkom dijalektalne književnosti u Hrvata, a razvoj takve književnosti počinje 1936., kada *Krleža* objavljuje svoje »Ba-

Sudionici znanstvenog skupa

značajke hrvatske književnosti u dijaspori na panonskom prostoru«. Mr. Vulić se na početku svoga izlaganja osvrnula na same početke i razvoj hrvatske književnosti. U tom smislu izdvojila je hrvatsko srednjovjekovlje od kraja XI. pa do XV. stoljeća, u kojem se razdoblju postupno razvija pismenost na narodnom jeziku uz usporedno napuštanje hrvatske redakcije

lade Petrice Kerempuha«.

»Danas je, naravno, neupitno da hrvatska dijalektalna književnost u cjelini nije samo kajkavska i čakavska, nego i štokavska. Pritom za određenje pojedinoga književnog djela kao dijalektalnoga manje je bitna utemeljenost na nekom konkretnom mjesnom govoru, pa čak i čvrsta povezanost samo s jednim dijalektom pojedinog narječja, a puno je značajniji svjestan otklon od standardnoga jezika i pri-

bližavanje pojedinom dijalektu«, rekla je mr. Vulić, ilustrirajući tematiku svoga izlaganja jezičnom orijentacijom *Vojislava Sekelja*, koji je za svoj poetski izričaj izabrao svoj zavičajni novoštokavski ikavski idiom bunjevačkih Hrvata. Njegova pjesnička zbirka »Rič fali« nedvojbeno pripada hrvatskoj štokavskoj dijalektalnoj književnosti, kao i poema Milovana Miko- vića »Avaške godine«, a sa zbirkom »Bu- njevački blues« Tomislav Žigmanov je ta- kođer već zauzeo zapaženo mjesto u novi- joj hrvatskoj štokavskoj dijalektalnoj književnosti.

POTEŠKOĆE PREVOĐENJA: Dr. *Ja- nja Prodan*, sudionik skupa iz Pečuha, imala je za temu svog izlaganja »Stilotvor- nost dijalektizma u originalu i prijevodu«. Kao što to znamo, tek prevedeno djelo po- staje pristupačno i narodima drugih jezika, a prema riječima dr. Prodan, činjenica je da su mogućnosti prevođenja dijalektalne književnosti ograničene, zbog čega mnoga djela, između ostalog i književnost bačkih Bunjevaca, ostaju ili neprevedena ili u pri- jevodu izgube toliko od svoje specifično- sti da od originala ostane samo blijeda sli- ka. »Izbor jezičnih sredstava, kojima će se prevoditelj poslužiti pri prevođenju dija- lektalnih tekstova, ovisi o samom prevodi- telju na čijem raspolaganju, teoretski uzevši, stoje tri mogućnosti: potpuno neu- tralni, tj. čisti standardni izraz, zatim stili- zirani standardni jezik (arhaizacija, unošenje lokalnog kolorita, provincijaliza- ma, folklornih i rustikalnih jezičnih ele- menata) i najzad kao treća mogućnost oda- biranje nekog dijalekta koji bi mogao pro- izvesti odgovarajući dojam«, rekla je dr. Prodan. U daljem tijeku svoga izlaganja govorila je o mogućnostima prijevoda dje- la koja su pisana na živim lokalnim govo- rim i prijevodima teksta, kada se umjetno oživljuje književna forma starih dijaleka- ta, a također se u svome radu osvrnula i na slučaj s dijalekatskim interpolacijama unutar književnog teksta na standardnom jeziku. »Te interpolacije, bez obzira radi li se samo o pojedinačnim riječima, ili poje- dinim pasusima, ili pak o dijaloizima od- ređenih likova, imaju unutar jednoga književnog teksta strogu stilističku funkci- ju, bilo da služe samo stilskoj iznijansira- nosti izraza ili karakterizaciji likova, ili se njima postiže lokalni kolorit. U načelu, prevoditelj ne bi smio imati slobodu izbo- ra, ukoliko želi ostati vjeran originalu, jer su sve dijalektalne interpolacije integralan

dio stilske strukture originalnoga teksta. Prilikom rješavanja takvih problema mađarski prevodite- lji hrvatske književ- nosti opredjeljivali su se obično za arha- izaciju i ubacivanje provincijalizama«, rekla je dr. Prodan i zaključila da, u od- nosu na original, prevedeno djelo mo- ra imati nedostataka, ali prijevod je jedini način da ono postane pristupačno i narodi- ma drugih jezika.

KNJIŽEVNOST ZA DJECU: Dr. *Er- nest Barić*, sudionik skupa također iz Pečuha, na početku svog izlaganja »O jeziku hrvatskih književnika za djecu u Mađarskoj« ista- kao je izuzetno složen problem očuvanja i njegova-

nja materinskog jezika u sredinama gdje se on nalazi u statusu nacionalne manjine, gdje je njegova uporaba, kao na primjer u Mađarskoj, svedena tek na vrlo ogra- ničene sfere života, a u kontekstu na- značene teme dr. Barić se osvrnuo i na pi- tanje odnosa prema, uvjetno rečeno, kon- kretnom rodnom jeziku, to jest prema nje- govom dijalektalnom pojavnom obliku. »Smatram da su za raščlambu jezika lite- rarnoga učinka naših književnika u Mađarskoj, posebno djela namijenjenih djeci, ključne dvije pojmovne odrednice: pitanje jezičnoga prestiža i u sklopu toga poimanje i odnos prema hrvatskome stan- dardnome jeziku i pitanje kako tretirati di- jalekte, odnosno lokalne jezične idiome, što u slučaju jedne manjine kao što je hr- vatska u Mađarskoj, koja je s najmanje osamdeset posto svoje populacije zasu- pljena seoskim življem, ne može biti nere- levantna okolnost. Posebno valja tu okol- nost istaći, ako se pitanje jezika sagledava u svjetlu činjenice da Mađari nemaju niti dijalektalnu poeziju niti dijalektalnu pro- zu«, rekao je dr. Barić, a potom je za pred- met jezične analize odabrao literarne tek-

Franjo Vujkov pored biste
Balinta Vujkova

stove pisane za djecu sljedećih književni- ka: *Đuse Šimara Pužarova*, *Marka Dekića* i *Stipana Blažetina*. »Pjesme hrvatskih književnika za djecu u Mađarskoj, kao i stihovi namijenjeni odrasloj publici pisani su hrvatskim standardnim jezikom, no – kao što smo na primjeru trojice pjesnika pokazali, ima i otklona od standardnog je- zika. Unošenje dijalektalnih i drugih ne- standardnih jezičnih elemenata u pjesme valja shvatiti kao funkcionalni, svjesni po- stupak, pomoću kojeg autori smišljeno vo- de računa o recepcijskim posebnostima čitateljske publike u Mađarskoj«, za- ključio je dr. Barić.

DIJALEKTI U HRVATSKOM: Mr. Stjepan Blažetin, gost skupa iz Pečuha, iz- ložio je svoju temu »Hrvatska dijalektalna poezija u Mađarskoj od 1945. do danas«. Govoreći o poeziji koja nastaje na hrvat- skim dijalektima, dakle na kajkavskom, čakavskom, ali i na štokavskom dijalektu, a ne na standardnom hrvatskom jeziku, mr. Blažetin je rekao kako su danas u Mađarskoj prisutna sva tri hrvatska nar-

ječja, ali »Hrvati u Mađarskoj sve done - davno nisu imali svoju nakladničku kuću, a ni svoj književni časopis, te praktički nisu imali gdje objaviti svoja književna ostvarenja. Od kraja osamdesetih godina većina književnika piše hrvatskim jezičnim standardom, ali i na narječjima. Suvremena dijalektalna poezija u Mađarskoj vezuje se prije svega za dvije etničke skupine: za gradišćanske, te za pomurske Hrvate«, rekao je među ostalim tijekom svog izlaganja mr. Blažetin.

Petko Vojnić Purčar izložio je svoj rad »Postojeće knjige i znanstvena praznina o njima«, a potom je književnik *Milivoje Prčić* govorio o knjizi Balinta Vujkova »Prašina po dugama« koja sadrži pripovijetke koje je autor napisao na standardnom književnom jeziku s dodacima ikavice, gdje je to u tekstu bilo nužno. Milivoj Prčić je ovu knjigu pripovijedaka okarakterizirao kao naturalizam, što je ekstrem realizma, a u pripovijetkama je uočljivo

Tomislav Žigmanov

Ženska vokalna grupa iz Bačkog Monoštora

beznađe svih likova koji čine ovu crnu kroniku siromašnih bunjevačkih obitelji.

Nakon kraće pauze, uslijedila je poslijepodnevna sesija, tijekom koje su na temu znanstvenog skupa još govorili: Tomislav Žigmanov, Zvonko Sarić, Milovan Miković, *Matija Molcer* i *Judita Rafai*, a potom je *Stjepan Sučić*, dopredsjednik Matice hrvatske iz Zagreba, pozdravio sudionike skupa i uručio knjige na uzdarje Hrvatskoj čitaonici.

MULTIMEDIJALNA VEČER: Pred brojnom publikom završni program drugih »Dana Balinta Vujkova« započeo je pjesmama Ženske vokalne grupe iz Bačkog Monoštora i stihovima *Antuna Kovača* »Šokački divani« koje je recitala *Marija Šeremešić*, dok je izvornu, narodnu pjesmu »Šokac grdi svojga konja« recitala *Marija Turkalj*. Poslije kratkog osvrta Tomislava Žigmanova na ovoga - dišnju zvučnu književnu ediciju objavljuje - nju na kompakt-diskovima i uz zaključak kako je »ikavica prisutna u svakom ele-

mentu pulsiranja književnosti vojvođanskih Hrvata, te stoga ne čudi ni njeno prisustvo u zvučnoj književnoj ediciji«, *Nevena Mlinko* je recitala pjesmu Milovana Mikovića iz poeme »Avaške godine«, a *Marija Jaramazović* pjesmu iz »Bunjevačkog bluesa« Tomislava Žigmanova. Uglednim gostima i sudionicima skupa podijeljene su knjige i kompakt-diskovi na dar, kao i učiteljicama i učenicima hrvatskih odjeljenja, a potom su prisutne pozdravili Stjepan Sučić i Stipe Medo - treći tajnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu. Nastupila je pjevačka grupa HKC »Bunjevačko kolo«, a nakon što je mr. Sanja Vulić govorila o odnosu dijalekta, narječja, govora i standardnog jezika, Franjo Vujkov je najavio dokumentarni film *Rajka Ljubiča* »Pripovijetka o dijalektu«. Film dokumentarno bilježi kazivanja žitelja otoka Brača koji govore ikavicom, kao i bunjevački Hrvati u Bačkoj. Bogat večernji program završen je pjesmom Ženske vokalne grupe iz Bačkog Monoštora, koja je, uz užitak pjesme, prisutnima pružila nesvakidašnje vizualno zadovoljstvo svojim atraktivnim šokačkim narodnim nošnjama. Time su završeni drugi »Dani Balinta Vujkova«, na kojima se afirmirao hrvatski ikavski izričaj spojen s bogatstvom duhovne dimenzije bunjevačkih Hrvata baš onako, kako bi to i Balint Vujkov želio.

Koncert KPZH »Šokadija« u Sonti

»Šokadijo, dok ti ime traje«

USonti je 2001. godine utemeljena Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« koja danas broji oko 100 članova i aktivno radi kroz folklorni, pjevački, dramski, tamburaški i likovni odjel. Uspješan rad je bio nagrađivan brojnim pozivima na inozemna gostovanja, te su šokački Hrvati iz Sonte svoju kulturnu baštinu i tradiciju predstavljali, osim u Bačkoj, u Đakovu, Bizo-vačkim Toplicama, Okučanima...

U subotu je u Domu kulture u prisustvu

oko 500 gostiju održan Godišnji koncert KPZH-a. Okupljene je pozdravio predsjednik »Šokadije« *Dejan Bukovac*, a među zvanicama ove večeri bili su: treći tajnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu *Stipan Medo*, generalni konzul RH u Pečuhu *mr. Ivan Bandić*, dva potpredsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća – *mr. Mato Groznica* i *Stipan Šimunov*, potpredsjednik SO Apatin *Rade Medić*, predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Sonta i direktor OŠ »Ivo Lola Ribar«

Zvonko Tadijan, te predstavnici nekoliko društava iz Hrvatske i Bačke.

Članovi folklornog odjela KPZH plesali su šokačke igre a pripremila ih je *Kata Bukovac*, dok je gostujuće društvo, HKUD »Vladimir Nazor« otplesalo bunjevačke igre i plesove iz Posavine. Nastupili su i mladi recitatori, među njima i sudionici druge smotre recitatora na hrvatskom jeziku, a odigran je i kraći igrokaz pod nazivom »Sol vridnija od zlata«. Kao atrakcija u cjelovečernjem programu nastupilo je troje gajdaša: *Anita Tomoković* iz Hrvatske, *Andor Veg* iz Mađarske i *Adam Vulić* iz Sonte. Nastupili su i članovi Tamburaškog orkestra Sonta pod ravnanjem *Andrije Adina*.

Poslije podjele zahvalnica gostima i voditeljima odjela koji su pomogli rad Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata »Šokadija«, te njihovih obraćanja okupljenima, najstarija plesna skupina iz Sonte otpjevala je pjesmu »Naši stari«, prisjećajući se života i muka svojih predaka.

D. D.

Prepun Dom kulture

Predsjednik »Šokadije« s zvanicama

Folklorni odjel KPZH »Šokadija«

Orkestar pod ravnanjem Andrije Ađina

Adam Vulić

Najmlađi plesači

Andor Veg i Anita Tomoković

Scena iz igrokaza

HKUD »Vladimir Nazor«

Pjesma za kraj

Svijet poznatih

Gdje su, što rade...

Svilan vjeran HTV-u

Sniša Svilan, autor gledanog »Glamour cafea«, obnovio je ugovor s matičnom televizijskom kućom HTV-om i preduhitrio moguće konkurent - ske ponude sa nove TV grupacije HRTL, koja je osvojila koncesiju za treći nacionalni program. Emisija koja je uvela nove, svjetske standarde u proizvodnji zabavnog programa, ostaje jedan od jačih aduta državne televizijske kuće.

»Colonia« u prodaji

Mega popularna vinkovačka grupa »Colonia« prošlog je tjedna pustila u prodaju svoj šesti studijski album pod nazivom »Dolazi oluja«. Uz trinaest novih pjesama tu je i dodatni materijal na multimedijalnom CD-u koji sadrži biografiju, diskografiju, wallpaperse, video »C'est la vie«, kao i bonus mp3 mixeve. Pilot singl s ovog albuma »Plamen od ljubavi« već uveliko je prisutan na gotovo svim radio postajama. Autor i producent kompletnog materijala je Boris Đurđević.

Brešan u Berlinu

Film hrvatskog redatelja Vinko Brešana »Svjedoci« uvršten je u službenu konkurenciju 54. Filmskog festivala u Berlinu i ravnopravno će konkurirati za »Zlatnog medvjeda«, prestižnu umjetničku nagradu europskog filma. Festival će se održati u veljači iduće godine.

Balaševići novogodišnji koncerti u Zagrebu

Umjesto Beograda, ove godine vojvođanski kantautor *Dorđe Balašević* priredit će novogodišnje koncerte u zagrebačkom Domu sportova. Prvi od nekoliko cjelovečernih nastupa zakazan je za 27. prosinca u »ledenoj dvorani«, a prema prvim izvješćima već je prodana većina karata. Na ovim koncertima »panonski mornar« će promovirati najnovije pjesme koje će se pojaviti na albumu čiji se izlazak očekuje početkom iduće godine.

Miki Manojlović glumi u hrvatskom filmu o Slavi Raškaj

Proslavljeni glumac *Predrag Miki Manojlović* trenutno je angažiran na snimanju hrvatskog filma »100 godina Slave«, igranog filma *Dalibora Matanića* koji prati život čuvene gluhojnice hrvatske slikarice *Slave Raškaj*. »Miki« glumi jednu od glavnih uloga, Belu Čikoša Sesiju, slikaričinog mentora i ljubavnika, a proslavljenju slikaricu tumači *Sanja Vejnović*.

Ženi se »Prijatelj« Ross

David Schwimmer (37) kao da se ugledao na svoju ulogu *Rossa Gellera* iz popularnih »Prijatelja«, koji se prema scenariju serije već tri puta ženio, pa je odlučio da se u životnom scenariju također oženi. Izabranica njegovog srca je ex-zečica iz »Playboya« *Carla Alapont* (24) bivši foto model.

»Harry Potter i Red feniksa« – nova knjiga J. K. Rowling

Mali čarobnjak očarao svijet

Piše: Dražen Prčić

Ideja

Prema vlastitom priznanju, J. K. Rowling dobila je ideju za pisanje knjige o Harriju Potteru, još davne 1990. godine za vrijeme jedne vožnje vlakom. Ideja se dugo »kiselila« u njezinoj glavi, a prvi naslov »Harry Potter i kamen mudraca« ugledao je literarni svijet tek 1998. godine.

O najpoznatijem liku dječje književnosti Harriju Potteru, simpatičnom pubertetskog čarobnjaku, koji se školuje za budući poziv majstora magije, ispisani su milijuni stranica na kojima se analizira fenomen planetarne popularnosti literarnog mezimca engleske spisateljice J. K. Rowling. Izlaskom pete knjige iz planiranog ciklusa, pod naslovom »Harry Potter i Red feniksa« prevedene na hrvatski jezik, kao i četiri prethodne, i pojavom na knjižarskim policama prošlog mjeseca, knjiga je nastavila apsolutni rekord prodavanosti književnih serijala u Hrvatskoj, ali i potaknula nove analitičko-statističke osvrte.

MILIJUNSKE BROJKE: Vjerojatno je većini poznato, ali ipak da ponovimo, kako je J. K. Rowling, Harrijeva književna

majka sagu o svom literarnom sinu započela pisati kao, u surovoj stvarnosti, samohrana majka sa željom da vlastitom maštom pobjegne od nedaća realnosti u kojoj se baš nije najbolje nalazila. Čarobnim štapićem nepredvidljive sudbe, kojeg je na stranicama svoje prve knjige »Harry Potter i kamen mudraca« stavila u ruke svog glavnog junaka, i sama je, izlaskom svog literarnog prvijen-

ca, postala dio najljepše životne čarolije današnjice. Prve četiri knjige prodale su se u 200 milijuna primjeraka u 55 zemalja svijeta, a prema posljednjim procjenama bogatstvo J. K. Rowling iznosi fantastičnih 440 milijuna američkih dolara, čime je pretekla čak i svoju kraljicu!

Kada se pojavio u prodaji »Harry Potter i Red feniksa«, odmah je postavio svjetski rekord u prvoj tiskanoj nakladi »iznjedrivi« nevjerojatnih 13 milijuna primjeraka osnovne engleske verzije. U prvom vikendu u SAD je knjigu kupilo pet milijuna, a u Velikoj Britaniji 1,8 milijuna najvjernijih fanova »Potteromanije«. Zanimljivo zvuči podatak prema kojem je u Hrvatskoj izvorna engleska verzija kupljena u, za naše uvjete, respektabilnih 3.000 primjeraka. Hrvatski prijevodi svih pet nastavaka tiskani su u 190.000 primjeraka, a nakladnik za hrvatsko tržište zagrebački »Algoritam« očekuje da će do kraja godine (bliže se blagdani) biti prodano 175.000 najpopularnijih dječjih knjiga današnjice.

KNJIGE I FILMOVI: Do pojave Harrija Pottera vladalo je nepisano pravilo kako snimljeni film gotovo sigurno drastično smanjuje dalju prodavanost knjige po kojoj je ekraniziran. Jer, lakše je kupiti kino

kartu ili posuditi video kazetu, nego se »mučiti« čitajući stotine stranica. Ali i tu se umiješala magija pubertetskog čarobnjaka i »Potteromanija« je načinila izuzetak hvale vrijedan. Djeca su podjednako jurila i u knjižare i u kina! Čitala su i gledala na radost svojih roditelja, koji nisu žalili novac za nabavku novih nastavaka. A fenomen »školovanog čarobnjaka« ogleda se upravo u hvalje vrijednoj čitanosti bez ikakve prisile. Dosad su snimljena dva filma prema dvjema knjigama iz serijala »Harry Potter i kamen mudraca« i »Harry Potter i odaja tajni«, koji su uspjeli »obrnuti« impozantnih 1,8 milijardi dolara, a planirano »filmiranje« i ostalih naslova znatno će »podebljati« ovu cifru.

FENOMEN: Konačnog odgovora na pitanje zbog čega je Harry toliko popularan kod djece, ali i kod odraslih, na koncu neće ni biti, iako se oko pojašnjenja fenomena zvanog »Potteromanija« godinama mudruje u stručnim glavama znanstvenika, psihijataru, kritičaru, pedagoga i ostalih eksperata. Odgovor se krije u glavama vjernih čitatelja koji na stranicama prepunim dogodovština svog omiljenog junaka zaboravljaju na stvarni svijet koji je svakim danom, nažalost, sve strašniji. Svijet mašte kroz naočale simpatičnog adolescence, uz njegove čarolije, mnogo je prihvatljiviji... ■

J. K. Rowling

Autorica pet nastavaka književnog serijala o Harriju Potteru, britanska književnica J. K. Rowling, rodila se u Chipping Sodbury mjestu kraj Bristola. Nakon završenih studija jedno je vrijeme radila kao tajnica, potom je predavala engleski u Portugalu, da bi se, na koncu svog anonimnog života, preselila u škotski Edinburgh. Izlaskom prve knjige o njezinom junaku bajka je započela...

Limun, južno voće za cijelu godinu

Kiseli okus zdravlja

Piše: Dražen Prčić

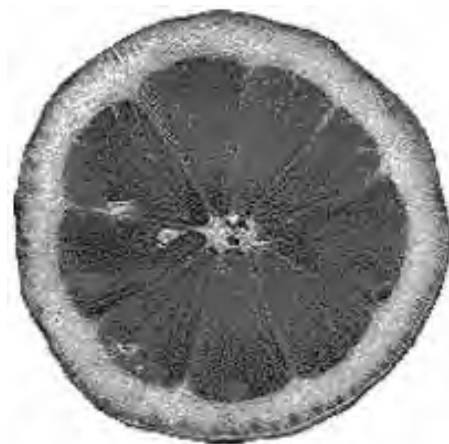
Skalendarskim ulaskom u posljednji ovogodišnji mjesec i na samom pragu nove zimske sezone, iako, ruku na srce, vrijeme nije uopće primjereno prosinca, započinje i period ljudske borbe protiv raznih virusa, prehlada, gripe i inih bakterijskih i virusnih agresora zdravlja. Lijekovi i injekcije posljednja su instanca obrane zanemogućenog organizma, ali prevencija i blaži oblici bolesti uspješno se »obrađuju« vitaminskim nabojima »zlata vrijednog« vitamina C. A taj zdravstveni potencijal iznimno djelotvorne snage sjaji se svojom žutom bojom u plodovima limuna, pripadnika obitelji južnog voća, koji se u humanoj uporabi nalazi tijekom cijele kalendarke godine. Za sparina krijepe u ledenoj limunadi, u hladnoći liječi u vrelom čaju...

POVIJEST: Iako ne postoje pouzdani dokazi o njegovu podrijetlu, nagađa se kako mu je prapostojbina sjeverna Indija, ali ima naznaka da limun potječe iz Irana, te s Himalaja gdje se i danas može pronaći u

početka, rabljen u sporedne svrhe poput sredstva protiv moljaca i kao protiv otrova kod ujeda zmija. U Europu je ovaj »kiseli dukt« stigao negdje između 12. i 13. vijeka posredstvom Arapa, a danas najbolje uspijeva u mediteranskom podneblju, koje je najbliži uvjetima prapostojbine. Najkvalitetnije sorte se beru na Siciliji, Malti, Portugalu, a kvalitetnih izdanaka nalazimo i u Španjolskoj, Italiji i Tunisu. Na našim prostorima najbolja sorta »lemone« uzgaja se u Dalmaciji tzv. »prvi cvijet« koji sazrijeva između listopada i prosinca. »Drugi cvijet« su limuni slabije (druge) klase čije vrijeme berbe traje u travnju i svibnju.

HRANLJIVA VRIJEDNOST: Limun sadrži 89,2 posto vode, 6,9 posto ugljika hidrata, 0,7 posto bjelancevine i 0,5 posto masti.

Energetska vrijednost: 159 kJ ili kalorija
Mineralni sastojci: kalij 160 mg, kalcij 43 mg, fosfor 22mg (vrijednosti izražene u mg posto)

brojnih infekcija (trbušne, plućne), a svojim sastavom pospješuje stvaranje leukocita i jača obrambenu moć organizma. Uz osvježavajući kiselasti okus tekućine koja djeluje baktericidno, preporuča se konzumiranje kod brojnih želučanih oboljenja poput čira, katarata, dijareja, viška kiselina, kao i kod sprečavanja epidemioloških pojava i njihovih liječenja.

Zbog efektivnosti kod boljeg lučenja mokraćne pogoda je u terapiji kod liječenja kamena u mokraćnom mjehuru. Nervoznim osobama se preporučuje uzimanje cijelog neprskanog limuna, dok se astmatičarima i oboljelima od bolesti dišnih putova preporuča uzimanje limunova soka.

Ljekoviti dijelovi limuna: Plod, list i kora.

KULINARSTVO: Osim uporabe u tečnom stanju limun ima široku upotrebu i u kulinarskim izvedbama ovog korisnog južnog voća. Nalazimo ga u pekmezima i marmeladama, sušena kora čest je sastojak mnogih torti i slastica, ali je u širokoj uporabi i prigodom konzumacije slanih jela. Nezaobilazan je dio priloga kod brojnih mesnih specijaliteta (pohane šnicle), a uz poseban miris (šmek) svojim antibakterijskim svojstvom uklanja štetne materije kod služenja svježih školjki (ostrige).

MALI SAVJETI: Kada isječete limun, ukoliko želite da ga koristite i poslije, gornji sloj pospite solju. Prilikom ponovne konzumacije odstranite tanki kolat s vrha i imat ćete svjež limun.

Želite li samo nekoliko kapi, ne morate sjeći cijeli limun. Izbušite čačalicom rupicu i iscjedite potrebnu količinu. Kako bi održali svježinu cijelih plodova, ostavite ih u posudi s vodom, ali svakodnevno mijenjajte vodu.

Ukoliko osjećate prve simptome gripe ili viroze »držte« se limuna, njegova snaga uništiti će slabost vašeg organizma. Osjećate li žeđ, zagasite je hladnom limunadom. Samo pripazite da je ne popijete naglo!

svom izvornom, divljem obliku. Prema znanstveno verificiranim tragovima ovo južno voće je uspijevalo u zapadno azijskom podneblju još prije 4.000 godina, uz nadimak korisne biljke koja se može pripremiti na 1.000 načina. Ali poput brojnih plodova prirode, čije je blagodat čovjek otkrio tek s vlastitim razvojem i limun je, s

Sok od limuna, u odnosu na sirovi svjež plod, ima nešto veći postotak vode (90,7 posto), te ugljika hidrata (8 posto)

U limunu se nalazi i 5,07 posto limunske kiseline koja ubija bakterije, dok se u listu nalazi 500mg posto askorbinske kiseline.

LJEKOVITOST: Zbog svoje antiseptičke učinkovitosti limun se koristi u liječenju

Iva Prčić, sportiskinja godine u konkurenciji juniora za Općinu Subotica

Ljeto ispunjeno titulama

Razgovor vodio: Dražen Prčić

Uženskoj juniorskoj igri ispod obruča na domaćim košarkaškim parketima, ali sve više i onim inozemnim, ime Ive Prčić postaje sve cijenjenije i prisutnije. Izvrsnim igrama na svojoj matičnoj poziciji organizatorice igre (play), ova mlada Subotičanka sve više skreće pozornost košarkaških stručnjaka, stoga uopće ne čudi priznanje na lokalnoj razini Općine Subotica. Izbor za juniorsku sportašicu godine u »građu sportova« potvrđuje jednu sportsku karijeru u usponu i dodatna obveza da se nastavi još boljim igrama u nadolazećoj seniorskoj konkurenciji.

► **Otkud košarkaška lopta u ruci jedne djevojke?**

Potječem iz košarkaške obitelji u kojoj su se otac Marinko i stariji brat Filip aktivno bavili košarkom, a uz njih, prvo gledajući, a potom i sama trenirajući, zavoljela sam ovu dinamičnu igru. Aktivnije bavljenje ovom igrom započela sam u drugom razredu osnovne škole pod palicom iskusnog stručnjaka i pedagoga Karla Kopilovića.

► **Danas, osam godina poslije, u šesnaestoj godini brojni uspjesi obilježili su tvoj sportsko-košarkaški izbor.**

Kulminaciju mog dosadašnjeg bavljenja košarkom predstavljaju rezultati državne kadetske reprezentacije (do 16 godina) tijekom prošle i ove godine. Isprva smo na Kopaoniku osvojile prvo mjesto u pretkvalifikacijama za kadetsko prvenstvo Euro-

pe, onda smo osvojile prvo mjesto na kvalifikacijama u Grčkoj, da bi na Europskom prvenstvu u Turskoj, između dvanaest najboljih kadetskih momčadi starog kontinenta, bez poraza osvojile zlatnu medalju.

► **Tko su vam bile protivnice u završnici šampionata najboljih kadetkinja?**

U polufinalu smo bile bolje od vršnjakinja iz Ukrajine, a u finalnom susretu dobili smo selekciju Bjelorusije.

► **Uz reprezentativne uspjehe i na klupskom planu ste s KK »Spartakom« iz Subotice zaredali s pobjedama u juniorskoj selekciji.**

Sa suigračicama iz matičnog kluba uspjele smo osvojiti sva tri nivoa natjecanja u našoj zemlji. Osvojile smo titule i na pokrajinskoj, republičkoj i na koncu i saveznoj razini. U duelima za prestiž najveći konkurent su nam bile vršnjakinje »Hemofarma« iz Vršca, koje smo u saveznom finalu u Kolašinu nadvisile s dvadeset poena razlike.

► **U svim navedenim uspjesima markantno se ocrtava tvoj doprinos na poziciji organizatorice igre. Kakva je statika?**

Moja pozicija u ekipi je mjesto tzv. play igračice koja razigrava ostale igračice i

kreira igru. U prosjeku po susretu postizem 15 poena, ali je moj glavni zadatak uklopiti se u igru cijelog sastava.

► **Koji su tvoji uzori, danas, u očima jedne kompletne igračice koja već nastupa u seniorskom ligaškom natjecanju?**

Od igračica, koje su igrale na našim parketima, izdvojila bih Angelu Đelmiš, a na svjetskoj razini za mene je prva zvijezda WNBA Lisa Lesley.

► **Govoreći o svjetski priznatim veličinama ženske košarke, kako vidiš mogućnost svog košarkaškog usavršavanja?**

Košarkaški gledano svoju budućnost vidim u odlasku iz Subotice i u igranju u nekom jačem inozemnom klubu.

► **U budućnosti ćeš igrati na mnogim inozemnim parketima, ali već sada je zavidan broj zemalja koje si s košarkom prošla?**

Zahvaljujući košarkaškoj lopti igrala sam u Hrvatskoj, Francuskoj, Njemačkoj, Grčkoj, Mađarskoj, Turskoj...

► **Trenutačno, u jeku natjecateljske sezone, povrijeđena si i umjesto lopte u rukama imaš štake.**

Nažalost, u tijeku susreta s Crvenom zvezdom 8. studenog pukla mi je Ahilova tetiva i otada sam »zagipsana«. U pitanju je ozbiljna ozljeda, ali se nadam kako ću već u ožujku natrag na parket.

► **Nije li povreda rezultat preopterećenosti koja je ispratila sve uspješne nastupe, uz koje nisi imala gotovo nikakvog pravo odmora?**

Moram priznati da sam u posljednjih godinu dana strašno preopterećena kako treninzima (dva puta na dan), tako i obimnim školskim obvezama. Povreda je, vjerojatno, uzrokovana svim tim čimbenicima, uz nedostatak pauze između dvije sezone. Primjera radi, kako bih uspjela postići sve, ustajem u pet sati izjutra.

► **Kakva je Iva privatno, bez lopte?**

Idem u drugi razred gimnazije i poglavito se bavim učenjem. Sada, kada sam udaljena od igre, vjeran sam navijač i pratim utakmice svog tima. Gledam, nerviram se što ne igram i jedva čekam povratak na teren. ■

Dunja Prčić, Ivina sestra blizanka

Koji tren mlađa sestra blizanka, Dunja, sudjelovala je u svim šampionskim pohodima uz »stariju« sестru i za svoje uspjehe je nagrađena trećim mjestom na seniorskoj listi najboljih sportašica Subotice.

»Za razliku od Ive ja sam prije ubačena u seniorsku ekipu KK »Spartaka«. Igram u prvoj postavi i juniorskoj ekipi na poziciji bek-krilo i imam prosjek od oko 20 koševa po susretu. Željela bih, uz sестru, otići u neki veći i jači klub, te napredovati u košarkaškoj igri«.

Sportske vijesti

Nogomet

Hrvatska u skupini B

»Lisabonski« ždrijeb za predstojeće EP 2004 u nogometu, obavljen u nedjelju 30. studenog, nije bio pretjerano naklonjen reprezentaciji Hrvatske dodijelivši joj u skupini B branitelja naslova Francusku, Englesku i Švicarsku. Prvi susret na šampionatu Hrvatska će 13. lipnja igrati protiv Švicarske u Leiriji.

Ždrijeb za EP 2004 u Portugalu:

Skupina A: Portugal, Grčka, Španjolska, Rusija

Skupina B: Francuska, Engleska, Švicarska, Hrvatska

Skupina C: Švedska, Bugarska, Danska, Italija

Skupina D: Češka, Letonija, Njemačka, Nizozemska

Europski šampionat u nogometu otvorit će susret domaćina Portugala i Grčke koji će se igrati 12. lipnja u Oportu.

Tenis

Australiji Davisov Cup

Tenisači Australije osvojili su popularnu »Salataru«, prestižni pokal Davisova Cupa, svladavši u finalu najjačeg svjetskog momčadskog natjecanja momčad Španjolske.

1. HNL

16. kolo, 29. studenog

Varteks – Hajduk 2:0
Dinamo – Slaven B. 4: 0
Zadar – Rijeka 3:2
Inter – Kamen I. 3:1
Cibalia – Zagreb 1:1
Marsonia – Osijek 1:2

Tablica: Dinamo 37, Hajduk 37, Osijek 23, Kamen I. 22, Inter 22, Zadar 20, Rijeka 19, Slaven B. 19, Zagreb 16, Varteks 15, Cibalia 13, Marsonia 13

1. liga SCG

13. kolo, 29. studenog

Zemun – Partizan 1:2
C. zvezda – Sutjeska 1:0
Napredak – Kom 0:1
Hajduk – Sartid 0:2
Zeta – Vojvodina 1:0
Radnički (O) – OFK Beograd 1:1
Budućnost – Obilić 0:2
Železnik – Borac 2:0

Tablica: C. zvezda 31, Sartid 31, Partizan 28, Železnik 28, OFK Beograd 24, Obilić 20, Hajduk 18, Budućnost 18,

Goodyear liga

11. kolo, 29. studenog

Zadar – C. zvezda 97:86
Zagreb – Budućnost 101:95
Banjalučka P. – Split 85:88
Laško – Cibona 77:79
Reflex – Krka 86:76
Slovan – Olimpija 74:71
Lovćen – Široki 89:76

Tablica: Reflex 19, C. zvezda 19, Budućnost 18, Olimpija 18, Zadar 17, Zagreb 17, Cibona, Laško 16, Split 16, Lovćen 15, Slovan 15, Krka 14, Široki 13, Banjalučka P. 12

Odlučujući treći poen donio je Mark Philippoussis pobjedom 7:5, 6:3, 1:6, 2:6, 6:0 nad Juan Carlos Ferrerom u prvom susretu trećeg dana.

Rezultati: Hewitt – Ferrero 3:6, 6:3, 3:6, 7:6, 6:2

Philippoussis – Moya 4:6, 4:6, 6:4, 6:7
Arthurs, Woodbridge – Corretja, Lopez 6:3, 6:1, 6:3

Rukomet

16. Svjetsko prvenstvo rukometašica

Od 2. do 14. prosinca Hrvatska će biti domaćin Svjetskog prvenstva rukometašica na kojem će domaće djevojke pokušati izboriti plasman među prvih pet reprezentacija i plasirati se na OI u Atini 2004. Hrvatska će svoje susrete igrati u okviru skupine A, koja igra u Splitu, a protivnice će joj biti reprezentativke Brazila, Australije, Francuske, Španjolske i SCG.

PETAK ► 5. 12. 2003.

HTV 1

Vrijeme je za jazz:
Bodan Arsovski kvartet
HRT 1, 4.00

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Vitez Potepuh, serija za djecu
09.35 - Hrvatski jezik
10.25 - Engleski jezik
10.40 - Zvučnjak
11.10 - Ptice, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.00 - Vijesti
14.10 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
14.55 - Hrvatski jezik
16.05 - Zvučnjak
16.25 - Duhovni izazovi
16.40 - Pozivnica
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Među nama
18.20 - Direkt
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - TV Bingo Show
20.55 - A Cool Dry Place, američki film
22.40 - Meridijan 16
23.05 - Sport danas
23.25 - Ciklus njemačkog filma: Die Polizistin
00.55 - Gospodin Hire, film
02.10 - Doušnik, film
04.00 - Vrijeme je za jazz: Bodan Arsovski kvartet
05.00 - Seks i grad 6., humoristična serija
05.30 - Amerika - život prirode
06.00 - Ljudi noću, film
07.30 - Prijatelji 3., serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.20 - Hitna služba
11.05 - Newyorški plavci
11.50 - Split: More
12.20 - Svijet oko nas: Srne
12.50 - Pola ure kulture
13.20 - Brisani prostor
14.10 - Trkača svinja Rudi Rilo, njemački film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Savršeni svijet
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - CIA, serija
21.00 - Seks i grad 6., humoristična serija
21.35 - Željka Ogresta i gosti
22.35 - Hornblower
00.15 - Pregled programa za subotu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
17.50 - Košarkaška Euroliga: Cibona VIP - Ülker, snimka
19.30 - Bog je moderan, dokumentarna emisija
20.05 - Crno-bijelo u boji
20.35 - Gradski ritam
21.05 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
21.50 - Deep Purple, snimka koncerta
23.30 - Narodni refren
00.00 - Pregled programa za subotu

SUBOTA ► 6. 12. 2003.

HTV 1

Oprah Show,
HRT 2, 16.45
HRT 1, 02.30

08.00 - Vijesti
08.05 - Marsupilami
08.30 - Ružno pače
08.55 - Športret
09.05 - Mala TV potraga
10.00 - Vijesti
10.05 - Medicinski iskorak: dr. Gilles Roland-Manuel
10.35 - Kad životinje postanu napasti, film
11.30 - Pričopričalica
12.00 - Podnevni dnevnik
12.30 - Prizma - multinacionalni magazin
13.30 - Kuća u 92. ulici, američki film
14.55 - Iz riznica muzeja
15.15 - Iz antologije Dramskog programa HTV-a: Baka Bijela
16.20 - Vijesti
16.35 - Kruške i jabuke
17.10 - Mliječni put
17.40 - Briljanteen
18.30 - Inspektor Rex
19.30 - Dnevnik
20.05 - Pljusak, film
21.50 - g'lamur:kafé
22.55 - Vijesti
23.05 - Sport danas
23.25 - Kako smo izmislili Abbottove, američki film
01.10 - Kobni potez, film
02.30 - Oprah Show (499)
03.15 - Pljusak, film
04.50 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
05.35 - Iz riznice muzeja
05.50 - Amerika - život prirode
06.20 - Učenica ubojica, dokumentarni film
07.10 - Cure u trendu 2., serija

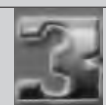

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
11.30 - Među nama: Noćni izlasci
11.55 - Direkt
12.30 - Varaždinske barokne večeri - Pro Cantione Antiqua
13.30 - Cure u trendu
14.20 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
15.05 - Ciklus Perry Mason: Slučaj brbljavog Romea, američki TV film
16.45 - Oprah Show (499)
17.30 - Hit-depo

19.05 - Cosbyjev Show (7.)
19.30 - Carstvo divljine: Nuklearna istraživanja
20.05 - Koncert
21.00 - Po ure torture
21.30 - Učenica ubojica, dokumentarni film
22.25 - Hornblower
00.05 - Hit-depo
01.35 - Pregled programa za nedjelju

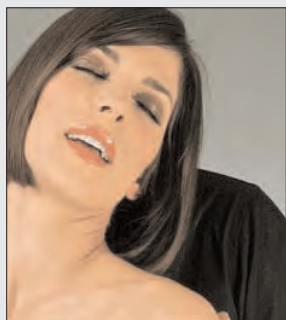
HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
14.25 - Magazin Lige prvaka
14.55 - Olimpijski magazin
15.55 - Split: Hrvatska - Francuska, prijenos
17.50 - HNL: Hajduk - Dinamo, prijenos
19.50 - Reprizni program
20.15 - Prva HNL Ožujsko
21.25 - Španjolska nogometna liga: Barcelona - Real (M)
23.20 - Art-film: Delikatese, francuski film
00.55 - Pregled programa

NEDJELJA ▶ 7. 12. 2003.

HTV 1

Od 5 do 7, nedjeljom
popodne uz Bojanu
Gregorić, HRT 1, 17.00

07.55 - Vijesti
08.00 - Animanijaci, serija
08.25 - Totally Spies, serija
09.50 - Crtani film
10.00 - Vijesti
10.05 - U potrazi za
Benijjem, film za djecu
11.40 - Otokar
12.00 - Podnevni dnevnik
12.25 - Plodovi zemlje
13.20 - Mir i dobro
14.00 - Nedjeljom u 2
15.00 - Vijesti
15.15 - Iz riznica muzeja
15.40 - Obiteljski vrtuljak
16.20 - Kruške i jabuke
17.00 - Od pet do sedam -
nedjeljno zabavno popodne
19.01 - Cocco Bill, serija
19.15 - LOTO 6/45
19.30 - Dnevnik
**20.05 - Tko želi biti
milijunaš?**

21.10 - Osvajanja Ljudevita
Posavca, dramska serija
22.10 - Valalice, film
00.10 - Rote glut, film
01.40 - Valalice, film
03.20 - Oprah Show
04.05 - Zlatna kaciga, film
05.40 - Carstvo divljine
06.05 - Kad životinje
postanu napasti, film

HTV 2

08.00 - Turistička
središta Hrvatske
10.15 - Biblija
10.30 - Putovanja na sveta
mjesa: Ravenna
11.00 - Orehovica:
Misa, prijenos
12.00 - Opera Box

14.50 - Zamka za roditelje
2., američki film
SPORTSKI PROGRAM:
16.15 - Prva HNL Ožujsko -
emisija
17.30 - SP u rukometu (Ž) -
emisija
17.50 - Split: SP u rukometu
(Ž): Hrvatska - Španjolska
19.50 - Emisija
20.00 - Pogledajte semafor -
sportska emisija
21.30 - Sportski
dokumentarni film
22.15 - Pregled programa
za ponedjeljak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
10.40 - HNL: Hajduk -
Dinamo, snimka
12.30 - Zemlja nade, serija
(R pet tjednih epizoda)
16.15 - Hornblower (2.),
mini-serija
19.30 - Kostrena svetoga
Mikule
20.00 - Cosbyjev Show 7.
20.25 - Frasier 6., serija
20.50 - Sreća, serija
21.10 - Svi gradonačelnikovi
ljudi 3., humoristična serija
21.35 - Na zadatku,
humoristična serija

PONEDJELJAK ▶ 8. 12. 2003.

HTV 1

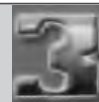
**Frasier 6.,
serija,
HRT 1, 06.05**

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro,
Hrvatska
09.05 - Djeca iz Ulice
Degrassi, serija za djecu
09.35 - Predškolski odgoj
10.25 - Učilica
10.40 - Mali veliki svijet
11.05 - Zvonko, crtani film
11.15 - Životinjski mladunci
11.30 - Leteći medvjedići,
crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze -
Enterprise (1.), serija
14.55 - Predškolski odgoj
15.20 - Razredna nastava
15.45 - Učilica
16.05 - Mali veliki svijet
16.25 - Korijeni - hrvatske
manjine u Europi
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Hrvatska kulturna
baština: Korčula
18.00 - Portret umjetnika
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Glas naroda, serija
20.45 - Latinica:
Kad sustav zataji
22.40 - Meridijan 16
23.25 - Frasier 6., serija
23.50 - Ciklus njemačkog
filma: Noćni likovi
02.15 - Opaki momci, film
04.00 - Amerika - život
prirode
04.30 - U plamenu, film
06.05 - Frasier 6., serija
06.30 - Prijatelji 3., serija

HTV 2

08.00 - Turistička
središta Hrvatske
10.30 - CIA, serija
11.10 - Inspektor Rex 3.,
serija
12.00 - Briljanteen
12.45 - Mir i dobro
13.15 - Željka Ogresta i
gosti
14.15 - Neostvarivo
obećanje, američki TV film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica:
Religijski kontakt-program
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Refren
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Zapadno krilo
21.05 - Petica - europski
nogomet
22.30 - Newyorški plavci
23.15 - Poprišta svjetskih
kultura: Krakov
00.15 - Pregled programa za
utorak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička
središta Hrvatske
16.25 - TEST
16.45 - Pogledajte semafor -
sportska emisija
18.15 - Sportski
dokumentarni film
19.00 - Varaždinske
barokne večeri - Pro
Cantione Antiqua
20.05 - Logor, francuski film
21.50 - Zvezdane staze -
Enterprise (1.), serija
22.35 - Svijet mode
**23.00 - Eurythmics:
Peace Tour**

UTORAK ► 9. 12. 2003.

HTV 1

U životinjskom svijetu,
HRT 1, 11.20

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Vragolasta Lotta, serija za djecu i mlade
09.35 - Prirodoslovlje
10.25 - Učilica
10.40 - Otokar 2003.
10.55 - Športret
11.20 - U životinjskom svijetu
11.30 - Nestali svijet, crtana serija
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
14.55 - Prirodoslovlje
15.45 - Učilica
16.10 - Govorimo o zdravlju
17.00 - Hrvatska danas
17.20 - Alpe-Dunav-Jadran
18.00 - Kult., emisija iz kulture
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.05 - Forum
21.30 - Gradski ritam
22.00 - Medicinski iskorak: dr. Jack Preger
22.40 - Meridijan 16
23.25 - Sreća, serija
23.55 - Francuski film devedesetih: Stan
01.50 - Oprah Show
02.35 - Fresh, francuski film
04.35 - Zakon jačega, američki film
06.05 - Sreća, serija
06.30 - Prijatelji 3., humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.30 - Zapadno krilo
11.15 - Newyorški plavci
12.05 - Glas naroda, dokumentarna serija
12.35 - Latinica: Kad sustav zataji
14.20 - Automobil za patuljke, američki film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Normalan život, emisija o invalidima
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Crno-bijelo u boji
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.00 - Magazin Lige prvaka
20.35 - Nogometna Liga prvaka, 1. poluvrijeme
21.30 - Vijesti
21.40 - Nogometna Liga prvaka, 2. poluvrijeme
22.35 - Ekipa za očevid - Miami, serija
23.25 - Newyorški plavci
00.10 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
00.40 - Pregled programa za srijedu

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
16.10 - Petica - europski nogomet
SP U RUKOMETU (Ž):
17.30 - Emisija
19.35 - Emisija
20.05 - Kako sada živimo
20.55 - Razdvojene ubojstvom, američki TV film
22.30 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
23.15 - g'lamura:kafé
00.15 - Vrijeme je za jazz: Boilers All Stars - koncert
01.45 - Pregled programa za srijedu

SRIJEDA ► 10. 12. 2003.

HTV 1

Rijeka: More,
HRT 1, 18.15

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Naši najljepši praznici, serija za djecu
09.35 - Stanovnica riječi
10.15 - Stilske figure: Inverzija i retoričko pitanje
10.40 - Kokice
11.15 - Zaplešimo zajedno
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
14.55 - Stanovnica riječi - Sunčana Škrinjarić
15.35 - Stilske figure: Inverzija i retoričko pitanje
15.45 - Učilica
16.15 - Iz etnoarhive: U Pokuplju bijelom (1981.)
17.15 - Svijet poduzetništva
17.45 - Ptice i ljudi
18.15 - Rijeka: More
18.50 - Upitnik, kviz
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Globalno sijelo
20.40 - Poslovni klub
21.05 - Ivina priča, dokumentarna emisija
21.35 - Znakovi vremena
22.40 - Meridijan 16
23.55 - Francuski film devedesetih: Nelly i gospodin Arnaud
01.40 - Oprah Show
02.25 - Slatki panj, film
04.25 - Amerika - život prirode
04.55 - Škola skijanja u Aspenu, američki film

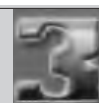

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.10 - Kako sada živimo
11.00 - Newyorški plavci
11.50 - Mliječni put
12.20 - Alpe-Dunav-Jadran
12.50 - Forum
14.15 - Ranjeno srce, film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Meta - emisija za branitelje
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Kućni ljubimci
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
NOGOMETNA LIGA PRVAKA:
20.05 - Emisija
20.35 - Prijenos utakmice

22.50 - Newyorški plavci
23.35 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
00.05 - Pregled programa za četvrtak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske (do 16.00)
17.05 - TEST
17.55 - Split: Hrvatska - Australija, prijenos
19.45 - Reprizni program
20.30 - Košarkaška Euroliga
22.20 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
23.05 - Izgubljeni slonovi Timbuktua, dokumentarni film
23.55 - Pregled programa za četvrtak

ČETVRTAK ► 11. 12. 2003.

HTV 1

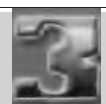
**Kundun, izvrstan film
Martina Scorsesea,
HRT 1, 02.00**

07.00 - Vijesti
07.05 - Dobro jutro, Hrvatska
09.05 - Kamp 2000., serija za djecu i mlade
09.35 - Srednja Europa
10.25 - Učilica
10.40 - Športerica
11.10 - Inspektor Maska, crtani film
12.00 - Podnevni dnevnik
12.35 - Zemlja nade, serija
13.25 - Glazbena TV
14.10 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
14.55 - Srednja Europa
15.45 - Učilica
16.05 - Športerica
16.35 - Biblija
17.00 - Hrvatska danas
17.15 - Od Amerike do Sestrinja, emisija
17.55 - Trenutak spoznaje
18.25 - Internacional, vanjskopolitički magazin
18.55 - Upitnik, kviz
19.30 - Dnevnik
20.10 - Tko želi biti milijunaš?
21.15 - Brisani prostor
22.00 - Pola ure kulture
22.40 - Meridijan 16
23.25 - Na zadatku, humoristična serija
23.50 - Francuski film devedesetih:
S tobom do zvijezda
01.15 - Oprah Show
02.00 - Kundun, film
04.10 - TV izložba
04.20 - Izbor oružja, film
06.30 - Prijatelji 3., humoristična serija

HTV 2

08.00 - Turistička središta Hrvatske
10.25 - Ksenia - princeza ratnica 6., serija
11.10 - Newyorški plavci
12.00 - Globalno sijelo
12.25 - Ivina priča, dokumentarna emisija
12.55 - Poslovni klub
13.20 - Znakovi vremena
14.15 - U vlastitome razredu, američki TV film
15.50 - Vijesti za gluhe
16.00 - Res publica: Ekologija
16.45 - Hugo, TV igra
17.15 - Zemlja nade, serija
18.00 - Panorama
18.30 - Automagazin
19.05 - Prijatelji 3., serija
19.30 - Glazbena TV
20.05 - Prirodni svijet: Pseća urota
22.00 - Newyorški plavci
22.45 - Triler
23.45 - Pregled programa za petak

HTV 3

09.00 - TV vodič + turistička središta Hrvatske
13.15 - Nogometna Liga prvaka, snimka
15.05 - Nogometna Liga prvaka - sažeci
16.25 - Dublin: EP u plivanju - kratki bazeni, prijenos
SP U RUKOMETU (Ž):
17.30 - Emisija
19.35 - Emisija
19.45 - Ptice i ljudi
20.30 - Košarkaška Euroliga: Virtus Roma - Cibona VIP, pr.
22.20 - Dublin: EP u plivanju - kratki bazeni, snimka
23.00 - Zvezdane staze - Enterprise (1.), serija
23.45 - Portret umjetnika

FILM TJEDNA

HTV 3, SUBOTA, 6.12.2003. u 23.20

DELIKATESE

francuski film

U gradu opustošenom nakon velike kataklizme život se polako vraća uobičajenom toku, ali sveopća nestašica i dalje svakodnevno muči stanovništvo. Vlasnik trošne zgrade s apartmanima i prodavaonice delicata mesar Clapet (J.-C. Dreyfus) i u takvoj oskudici vodi dobro uhodani posao, ali je razlog stravičan. Clapet, naime, prodaje ljudsko meso ubijajući svoje stanare nakon što ih udomi i dobro uhrani. Kako je upravo ostao bez jednog od njih, Clapet preko oglasa primi bivšeg klauna Louisona (D. Pinon) koji se još uvijek oporavlja od gubitka svog majmuna ljubimca. Louison polako upoznaje i ostale neobične stanare u zgradi - starca koji živi s puževima i žabama (H. Vernon), ženu koja bezuspješno pokušava počiniti samoubojstvo (S. Laguna), Clapetovu mladu ljubavnicu (K. Viard), te njegovu kratkovidnu kći, talentiranu čelisticu Julie (M.-L. Dounac). Između Louisona i Julie odmah plane ljubav, ali djevojka uskoro postane svjesna da Louisonu prijeti strašan kraj, pa stupi u kontakt s pobunjenicima skrivenim u gradskom podzemlju koji se bore i protiv vlasti i protiv kanibalizma... Bizarna inačica »Amélie«, najkraća je ocjena crne komedije »Delikatese«, dugometražnog igranog debija francuskog redateljskog dvojca M. Caroa i J.-P. Jeuneta (Alien: Uskrnuće, Amélie), i to ne samo zbog virtuoznog Jeunetovog autorstva, već prije svega zbog frapantno slične mizanscene, scenografije i montažersko-redateljskih doskočica. Pritom je atribut bizarno nužan, jer nasuprot lepršavoj romantičnoj komediji o djevojci koja traga za istinskom ljubavlju usređujući sve oko sebe, »Delikatese« je iznimno subverzivan filmski portret postapokaliptičnog čovječanstva. Međutim, Caro i Jeunet slikaju taj portret u vrcavoj naivističkoj maniri s puno humora, ironije i slapstick gegova, pa se poenta o tankoj granici između ljudskosti i ljudžerstva razvija u vrlo zabavnom kontekstu. Dakako, prepoznatljivi Jeunetovi ekscentrični likovi, slojevita špica, vizualne ekstravagancije i maštovite podradnje frcaju na sve strane. Time originalna priča (uz oba redatelja potpisuje je i Gilles Adrien) poprima jednako originalnu vizualizaciju s izvrsnom kamerom Dariusa Khondjija (Sedam, Evita). Naposljetku, nisku uvjerljivih glumaca predvodi komičar D. Pinon (Amélie). Film je dobio četiri nagrade César (scenarij, scenografija, montaža i debitantsko ostvarenje), pobjednik je festivala Fantasporto (nagrada publike) i Međunarodnog filmskog festivala u Tokiju (prva nagrada žirija), a dobio je i nagradu Europske filmske akademije za najbolju scenografiju. Ne bez utjecaja radova L. Bessona, J. Tatija i T. Gilliama, te višegodišnje suradnje na kratkometražnim projektima, Caroov i Jeunetov film prava je posveta filmskoj imaginaciji i metaforičnosti koju su dvojica redatelja uspješno ponovili i u drugom zajedničkom filmu »La Cité des enfants perdus« (1995).

Uloge: Pascal Benezech, Dominique Pinon, Marie-Laure Dougnac, Jean-Claude Dreyfus

Redatelji: Marc Caro i Jean-Pierre Jeunet

Katastrofa po Martinu

Redovno čitam »Hrvatsku riječ« od njezinog prvog broja i sretan sam što ovakav list postoji. Kao Hrvat iz Bosne, koji u Vojvodini živi već trideset godina, za posljednjih desetak mjeseci – zahvaljujući ovom tjedniku – saznao sam o životu, običajima, kulturi, umjetnosti, regionalnom razmještanju ... svojih sunarodnjaka mnogo više nego tokom cijelog već dotrajanog vijeka. Sad su mi još bliže, još draže, još razumljivije skoro jedine dvije od ranije mi poznate uz katoličku vjeru činjenice vezane za etnos kojem pripadam: veličanstvena Dužijanca i prelije-

pa pjesma »Ej, salaši na sjeveru Bačke« ...

I odjednom, u broju 43. od 21. studenoga 2003. godine, na strani četvrtoj, pojavljuje se fotografija izvjesnog gospodina Martina Bačića (i njega, eto, pored svih i svega ostalog, upoznao zahvaljujući »Hrvatskoj riječi«, a to nije mala stvar!), koji meni i puku vaskolikom priopćava da su naše novine »katastrofalne« i »neprofesionalne«. Aferim, Martine! Nema što. Ocjena lakonski kratka, jasna i nedvosmislena. I nažalost, dželatski neumoljiva.

Kaže gospodin Bačić još i da je to njegovo osobno mišljenje od kojeg ne bježi. I ne treba da bježi jer od svega se, možda,

može pobjeći, ali od sebe samoga – nikad i nikako! Pitanje je samo što čovjek radi s takvim »mišljenjem«? Možda bi ga trebalo sačuvati za sebe, a ne ovako neutemeljeno, neistinito, zlonamjerno čak, iznositi u javnost i još se njime ponositi? Uostalom, zar ne bi bilo bolje za sve nas pa i za njega da gospodin Martin stvaralački, profesionalno – savjetima ili, još bolje, dobrim tekstovima, pripomogne Uredništvu kako bi naša »Hrvatska riječ« bila još bolji tjednik nego što je sada. To jest mnogo teži, ali i časniji i korisniji način društvenog angažiranja od onog kojem pribjegava gospodin Bačić.

Marijan Piljić, Novi Sad

Pretplatite se!

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci – 600 dinara

☐ 1 godina – 1.000 dinara

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

Hrvatska riječ

Ime i prezime:

Ulica i broj:

Mjesto i zemlja:

Telefon i e-mail:

INOZEMSTVO

☐ 1 godina – 70 EUR

BANK: VBURYU 22

(Vojvodanska banka a.d. Novi Sad Yugoslavia)

Beneficiary customer:

540101 320 5 NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa 355-1023208-69

RADIO SUBOTICA

24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02

email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevn program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevn program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

19,00 h
- Najava programa
- Večernji dnevnik
- Agencijske vijesti iz zemlje
- Agencijske vijesti iz RH

19,30 h
»Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
»Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
»Razgovor s povodom« (utorkom)
»Otvoreni studio« (srijedom)

»Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
Vjerska emisija (petkom)

20,00 h
»Čarolije trpeze« (ponedjeljkom)
»Na proputovanju s nama« (utorkom)
»Putokazi« (srijedom)
»Rock vremeplov« (četvrtkom)

20,30 h
- Vijesti dana
- Pripovijetka Balinta Vukova
- Hitovi hrvatskih izvođača
- Minute za ljubitelje jazza (petkom)

U PRODAJI

Kalendar Hrvatske riječi "Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje" s izvornim tematskim motivima Hrvata iz Vojvodine. Zidni kalendar veličine 35 x 40 cm, s 12 stranica.

Na svakoj stranici fotografija djevojke u bunjevačkoj, šokačkoj ili sremačkoj nošnji, uz fotografiju iste djevojke u suvremenoj odjeći.

Cijena kalendara 150 dinara + porez na promet.

Uplata na žiro račun broj 355-1023208-69.

Dostavite nam uplatnicu i pošaljite svoju adresu.

Broj tiskanih kalendara ograničen.

Hrvatska riječ 2004

"Vrijeme prošlo, vrijeme sadašnje"

kolpa-san® **KUPATILA**

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

